

• Imagine din spectacolul *Don Juan în Soho*

Comunicat de presă

TEATRUL NAȚIONAL din Cluj anunță închiderea stagiunii 2006-2007 cu un eveniment unic în viața culturală clujeană: *CICLUL ANDREI ȘERBAN*, care cuprinde 3 spectacole (4 reprezentații) montate de renumitul regizor la Naționalul clujean, desfășurat în perioada 17-30 iunie a.c., astfel:

DUMINICĂ, 17 Iunie a.c., ORA 19,00

Don Juan în Soho, de Patrick Marber, traducere de Andreea Raluca Hadâmbu, un spectacol de Andrei Șerban; decorul și recuzita: Adriana Grand. *Distribuția*: DJ – CORNEL RĂILEANU; Colm – IONUȚ CARAS; Stan – CRISTIAN GROSU și SILVIUS IORGA; Elvira – OFELIA POPII/ANCA HANU; Pete – ADRIAN CUCU; Lottie – RAMONA DUMITREAN; Mattie – RALUCA IANI/PATRICIA BOARU; Un vagabond – IONUȚ CARAS; Aloysius – DAN CHIOREAN; O statuie – ADRIAN CUCU; Dalia – RAMONA DUMITREAN; Ruby – RALUCA IANI/PATRICIA BOARU; Louis – PETRE BĂCIOIU

Premiera la Londra: 30 noiembrie 2006

Premiera la Cluj: 5 iunie 2007

Spectacolul este realizat în coproducție cu Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu și Compania de Teatru Art Act.

MARȚI, 19 Iunie a.c., ORA 19,00

Purificare, de Sarah Kane, traducerea și adaptarea: Andrei Șerban și Saviana Stănescu, un spectacol de Andrei Șerban; decorul și costumele: Adriana Grand; consultant artistic: Daniela Dima. *Distribuția*: Graham – CRISTIAN GROSU; Tinker – HATHÁZI ANDRÁS; Carl – IONUȚ CARAS; Rod – ADRIAN CUCU; Grace – ANDREEA BIBIRI (Teatrul „L.S. Bulandra” București)/ANCA HANU; Robin – SILVIUS IORGA (student, Facultatea de Teatru și Televiziune, UBB, Cluj); Femeia – RAMONA DUMITREAN; Copilul – ANCA HANU

6 nominalizări și 2 premii la Galele UNITER, 2007

Spectacolul a fost realizat cu sprijinul Consiliului Local, al Primăriei Municipiului Cluj-Napoca și al Băncii Transilvania.

Ultima reprezentație în spațiul inițial gândit pentru spectacol.

JOI, 28 Iunie și SÂMBĂTĂ, 30 Iunie a.c., ORA 19:00

Rock 'n' roll, de Tom Stoppard, traducere de Petre Bokor, regia: Andrei Șerban și Daniela Dima; costume: Bianca Imelda Jeremias. *Distribuția*: Max – PETRE BĂCIOIU; Jan – CĂTĂLIN HERLO; Esme – IRINA WINTZE; Eleanor – MIRIAM CUIBUS; Gillian – VASILICA STAMATIN; Anchetatorul – DRAGOȘ POP; Ferdinand – CĂTĂLIN CODREANU; Milan – EMANUEL PETRAN; Magda – ROMINA MEREI; Lenka – ILEANA NEGRU; Nigel – DAN CHIOREAN; Alice – PATRICIA BOARU; Stephen – RUSLAN BĂRLEA; Candida – EVA CRIȘAN; Deirdre – VASILICA STAMATIN

Spectacolul este realizat în coproducție cu Compania de Teatru Art Act și cu sprijinul Băncii Transilvania.

Premieră pe țară: Cluj, 28 iunie 2007, ora 19.00

Spectacolele se vor desfășura în prezența regizorului Andrei Șerban.

Cuprins

• CAFÉ APOSTROF

		2
• EDITORIAL		
Din nou despre feminin	Irina Petraș	3
• PUNCTE DE REPER		
Scurtă istorie a unei nedreptăți ontice	Ioana Scoruș	4
• ANCHETA APOSTROF: EU, NARCISISTUL		
„Amara adversitate” (anchetă realizată de Dora Pavel)	Gabriela Melinescu	5
• CRONICA LITERARĂ		
Vârstele de hârtie ale duduicăi	Irina Petraș	6
Eleganță și erudiție	Ștefan Borbély	7
• PROZĂ		
Melinda și Malabar	Diana Adamek	8
Casa goală	Mirela Stănculescu	24
• ESEU		
Marea, Proust și aducerile aminte	Alina Andrei	10
• CU OCHIUL LIBER		
Un jurnal esențial	Mihaela Ursa	11
Câtă valoare, atâta noutate	Luminița Corneanu	13
Megaviolența comunistă	Cătălin Mamali	28

• POEME

Iulia Balcanăș	12
Lavinia Braniște	12
Otilia Vanda Ciuban	13
Andra Rotaru	14
Rita Chirian	15
Diana Geacăr	16
Cătălina George	17
Cristina Ispas	18
Gabriela Jugănar	19
Viviana Mușă	20
Oana Cătălina Ninu	21
Miruna Vlada	22

• BIBLIOTECI ÎN AER LIBER

Gedichte von Minerva Chira (aus dem Rumänischen von Dieter Schlesak)	23
---	----

• ARHIVA „A”

Epistolar Teodor Neș (2) (epistolar îngrijit de Valentin Chifor)	26
---	----

• VESTIAR

	30
--	----

Din nou despre feminin

Anna Seker

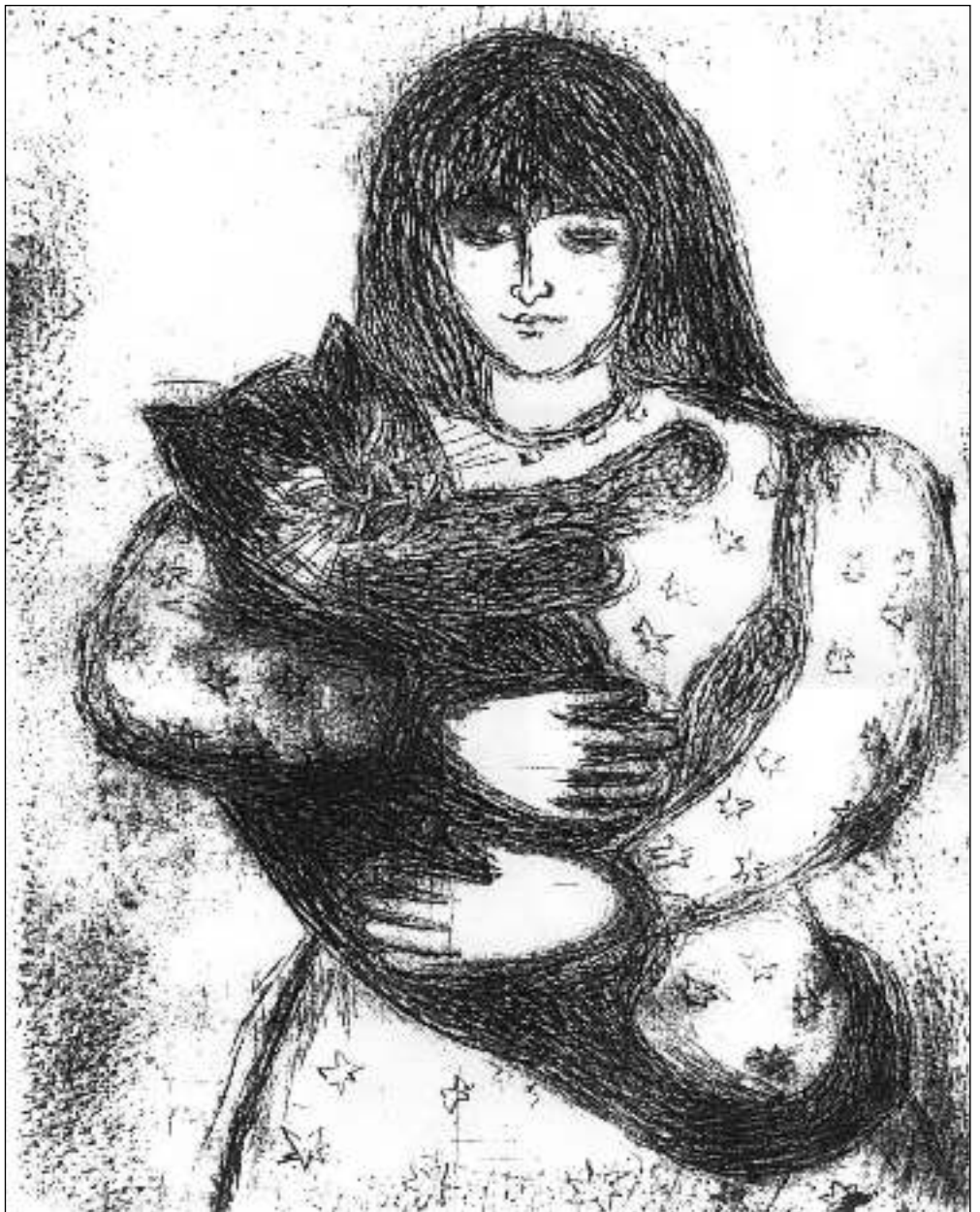
TOT NU-I ușor să fii femeie într-o țară exilată de statistici occidentale la rubrica „excesiv de misogină“. Dar nici bărbat nu cred că-i mai ușor să fii. Femeia ca „teritoriu colonizat“ care se eliberează nu-i o simplă poveste de speriat bărbații (sau femeile) care mai gândesc ca Lovinescu (aflat, desigur, într-o pană de... vizionarism): „în ziua în care vor avea toate drepturile își vor da seama de ceea ce au pierdut, întrucât podoaba lor cea mai mare era tocmai în neegalitatea și în lipsa de drepturi, și cu farmecul fragilității au cucerit lumea“. Lumea asta „cucerită“ se organizează încă după reguli masculine atât de... *tradiționale*, încât până și femeile preiau discursul masculin. „Cu adevărat femeie“ înseamnă frivolă, puerilă, iresponsabilă, supusă. Poate conduce imperii din alcov, dar nu i se îngăduie să-l părăsească. Zicerea lui Montaigne – „Regulile lumii sunt făcute de bărbați, femeile au dreptul să le nesocotească“ – răsună *a cappella*, căci situarea în subalternitate poate să pară, uneori, comodă.

Prejudecata divizării teritoriului scriptural în masculin (adică cerebral)/feminin (adică visceral) continuă să funcționeze nestingherită de pașii înainte – oricât de mărunți – ai perspectivei asupra sexelor și semnălmntelor lor. Modul de gândire feminin, descris până nu demult de pe poziții și din rațiuni/umori exclusiv falocrate, rămâne o enigmă – nu fiindcă e enigmatic anume, ci fiindcă n-a vorbit suficient despre sine cu voce tare. O scriitoare e fie „excesiv“ cerebrală, fie stăpânită de un „chiot visceral“, ambele înclinații condamnabile ori măcar amendabile: prima – ca îndrăzneală de a pași într-un ținut rezervat axiomatic bărbaților (*hic sunt leones!*), a doua – ca lașitate a locuirii în ținutul destinat, tot axiomatic, femeilor. O anume meschinărie a situației față de lume, de o vulgaritate gureșă și o complacere îndărătnică în prejudecăți, e definitorie pentru societatea românească în epoci diverse și cu manifestări felurite. Dacă e să acceptăm etapizarea lui Lipovetsky, *prima femeie*, cea satanizată și disprețuită cu superioritate „tradițională“, e încă în vogă la noi. *Femeia a doua*, adorată și înălțată pe pedestal, e slab reprezentată, deși ar fi mărturisit aceeași proiecție de ideal și nevoi masculine. De pe poziția *femeii a treia*, una stăpână pe sine, îndrăznind să aleagă după criteriile personale, vorbesc deja

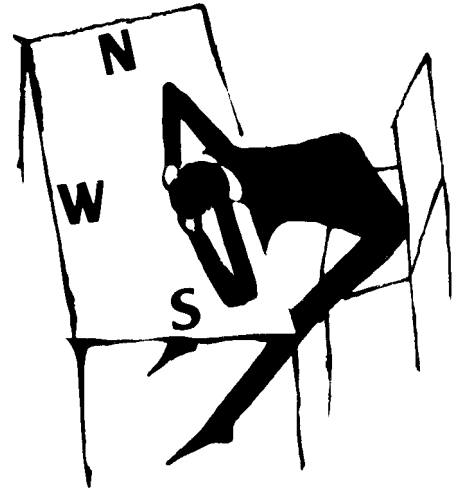
vocele feminine ale literaturii contemporane.

Despre genuri se vorbește senin, detașat și lucid doar dacă nu intră în discuție oamenii în carne și oase. Într-o lucrare impunătoare despre cuvinte și gândire, Damourette și Pichon enumeră scârbiți femininele „barbare“ care denumesc azi femeile cu o anumită profesie până nu demult exclusiv masculină (într-una dintre chestiile simpatice care circulă pe internet se spune: „femeia poate face tot ce face bărbatul, și încă pe tocuri!“) și conchid: „sunt denumiri dezgustătoare și grotești, atentate la geniul limbii și la instinctele cele mai elementare ale omenirii“. Pentru Mircea Vulcănescu, există „bărbați“ puri, care își păstrează personalitatea și la singular, și la plural (masculinele), și „bărbați“ care slăbesc în starea de plural, se feminizează, decad, așadar, din condiția superioară (ambigenele).

Întâmplarea că limba română nu are neutru – singura printre limbile europene –, ci *ambigen*, cu personalitatea sa dublă, cu dublă deschidere, ar putea aduce nuanțări surprinzătoare „ontologiei lui *între*“ (descrisă de Mircea Muthu). Privirea sexuată a românei, pentru care toate lucrurile acestei lumi sunt personalizate (*el* sau *ea*) și care se sprijină pe neobosita „androgenie“ a ambigenului, exaltă condiția intervalului, îmbogățește echilibrul instabil și „umanizează“ traggismul specific. Românului neutralitatea îi e refuzată. Căci ambigenul – *între* – înseamnă mai degrabă *și-și* decât *nici-nici*. Intervalul de la care se revendică și pe care îl locuiește nu este un spațiu *gol* și de una, și de cealaltă, ci *plin* de amândouă. Iar această întâmplare s-ar putea transforma într-o șansă. Chiar și pentru feminin!

• Desen de Gabriela Melinescu

Scurtă istorie a unei nedreptăți ontice

Ioana Scoruș

UNUL DINTRE scopurile psihoterapiei este transformarea emoțiilor negative disfuncționale în emoții negative funcționale. Știm cu toții că, de exemplu, atunci când suntem furioși, suntem și neputincioși. Din furie nu se poate naște nimic bun. Dacă am fi capabili să înlocuim furia cu o stare de tristețe, am reuși să funcționăm cu mult mai potrivit. În starea de furie, emoțiile negative sunt blocante, paralizante prin cantitatea de afect pe care o înglobează. Tristețea este însă o stare de tranziție, o stare intermediară care ne permite o altă raportare la lume și la noi înșine și, implicit, o cu totul altă mobilitate de gândire și de acțiune. Una dintre metodele folosite în terapie pentru transformarea acestor emoții negative disfuncționale în emoții negative funcționale este înlocuirea gândurilor (să le spun mai prețios, „cogniții”) iraționale cu cogniții raționale. Pentru a mia oară am verificat, pe propria-mi piele, beneficiile acestei metamorfoze, cu ocazia vizionării primei părți a filmului despre personalitatea lui Constantin Noica, difuzat pe TVR Cultural, după scenariul lui Sorin Lavric și al lui Radu Găină.

Îl descopeream pe Constantin Noica în anul II de facultate, în 1987. Ca pentru mulți alții, impactul – mai degrabă cu modelul lui Noica decât cu ontologia sa – a fost profund transformator. Desigur, *Jurnalul de la Biltiniș* și *Epistolar* ale lui Gabriel Liiceanu au avut o pondere esențială în această transformare, deoarece prin intermediul lor am făcut, la început, cunoștință cu ceea ce mai târziu aveam să denumesc „spațiul nicasian”. Din 1987 încoace, cărțile lui Andrei Pleșu și Gabriel Liiceanu, dar nu numai, m-au însoțit permanent și tovarășia lor a fost unul dintre cele mai bune lucruri pe care le-am lăsat să mi se întâmple în viață. M-am familiarizat rapid cu numele vehiculate în cele două cărți ale lui Gabriel Liiceanu, am căutat mai apoi scrierile celor pomeniți de autor, știind că de la fiecare aveam câte ceva de învățat. În economia vieții mele, căutările în spațiul subîntins de descoperirile făcute prin intermediul lui Gabriel Liiceanu au căpătat o pondere substanțială. Curând, aveam să realizez că ceea ce se întâmplase cu mine, pusă în contact cu acel spațiu nicasian, se întâmplase și cu mulți alții. Într-o lume abuzată de mediocritate, într-o lume în care *sensul* părea imposibil de găsit, acel spațiu dădea o orientare căutărilor noastre și, poate, arăta calea unui drum de viață posibil de urmat. Desigur, ca orice tânăr aflat fără alt sprijin și fără ajutor, și eu am idealizat personaje întâlnite în cărțile care configurau acel spațiu. Până într-o zi, când am suferit o bruscă dezidealizare. Bineînțeles, căderea din ideal nu

se poate produce fără suferință, dar are marele avantaj că, uneori, reușește să producă o reeașare mai în acord cu realitatea a reperelor personale.

ÎN 2001 mă întâlneam cu *În căutarea sine-lui. Jurnal despre Constantin Noica. Jurnalul unei psihanalize* al lui Vasile Dem. Zamfirescu. Numele autorului nu-mi spunea nimic, de vreme ce nu îmi aminteam să fi dat peste el în cărțile citite. Însemna deci că personajul nu putea avea o importanță prea mare în scenariul nicasian. Îmi închipuiam, prin urmare, că Vasile Dem. Zamfirescu trebuie să fi fost generația lui Noica – așa mi se părea firesc – și deci, la data lecturii mele, autorul nu putea fi altfel decât mort. Jurnalul

• Constantin Noica

său, la a cărui lectură pornisem cu acest gând preconcept, s-a dovedit a fi bulversant. Nu doar că... mortul meu trăia, nu doar că era din generația lui Gabriel Liiceanu, dar nici portretul pe care i-l făcea lui Constantin Noica nu corespondea deloc descrierilor lui Gabriel Liiceanu, portret construit în peste 20 de ani de discipolat. Mi se părea incredibil să dau peste un astfel de discipol în condițiile în care, în tumultuoasa perioadă post-decembrișă, în care o mulțime se ridicaseră pro sau contra lui Noica, acest personaj nu se făcuse auzit. Jurnalul lui Vasile Dem. Zamfirescu m-a făcut să trec la dezidealizarea, dar și umanizarea lui Noica. Zeul se transformase-n om, iar căderea din ideal mi-a fracturat o importantă cărjă existențială, dar mi-a și permis confecționarea cîrjelor personale. *Dinafară*-ul fusese înlocuit cu *dinăuntrul*. Mi-am dat seama că discipolul proaspăt descoperit, nementionat aproape în nicio carte din cele cu care îmi construiesem spațiul nicasian, era, poate, într-o măsură mult mai... matură, unul dintre discipo-

lii veritabili ai lui Constantin Noica, care-și așeza mărturia despre maestrul său în altă zonă decât în cea cu care mă obișnuisem. Straniu însă, personajul Vasile Dem. Zamfirescu rămânea, în ciuda lungii sale relații cu Noica, într-o desăvârșită penumbră. Nu lua parte – nici din proprie inițiativă, nici invitat – la niciun fel de dezbatere publică pe tema Noica. Stătea cuminte în universitate, unde își îndruma studenții, își scria la fel de cuminte cărțile, se ocupa de editura sa care creștea uimitor, își practica meseria aleasă din vocație, care introdusese disensiuni în relația cu Noica, cea de psihanalist. Ani de zile am fost atentă la cum se „mișcă” pe piață tema Noica și care-i sunt protagoniștii, ani de zile am tot așteptat o reparație a lumii culturale în privința lui Vasile Dem. Zamfirescu și tot ani de zile am discutat cu el, când și când, despre Noica, dar se pare că unele lucruri rămân nedrepte toată viața. „Dar nu e drept!”, i-am spus, nervoasă, într-o zi, plângându-mă de nu mai știu ce mare nedreptate mi se întâmpla. „Dar cine spune că viața-i dreaptă?”, mi-a răspuns Vasile Dem. Zamfirescu, cu o seninătate sfâșietoare, pe care multă vreme nu am știut s-o înțeleg. Într-adevăr, cine spune că viața-i dreaptă? Nu de foarte multă vreme, revista *Vatra* a încercat o repunere în drepturi a acestui personaj al cărui mers prin lume se produce într-o discreție inacceptabilă. Un gest binevenit și important în lumea noastră atât de profund românească. Mă așteptam ca în ceasul al doisprezecelea să văd, în filmul lui Lavric și al lui Găină, dusă mai departe această repunere în drepturi. M-am așteptat degeaba, Vasile Dem Zamfirescu nici măcar nu este pomenit printre protagoniștii filmului care urmează să se deruleze la ora la care scriu aceste rânduri, în încă două episoade. Și mi se pare nu doar jenant, ci de-a dreptul rușinos să văd pe ecran oameni care nu au avut nicio tangență importantă cu Constantin Noica, în locul celor care, mai bine de 20 de ani, au făcut parte din viața lui. Dar probabil că portretul dezidealizat pe care Vasile Dem. Zamfirescu i-l creionează lui Noica în jurnalul său nu se potrivește cu portretul care se vrea a fi întreținut de cei care se consideră deținătorii absoluți ai imaginii ultimului mare filosof european. Se vede treaba că nu adevărul istoric contează, ci apărarea unui adevăr care, cu toate că nu este prefabricat, este mai folositor de utilizat după anumite instrucțiuni.

Articolul de față nu și-a propus o nouă încercare de reparare a nedreptății aduse lui Vasile Dem. Zamfirescu în privința „capitolului Noica”, el este doar ecoul unei tristeți vechi, mereu reînnoite, izvorâtă dintr-o inițială furie de tinerețe, metamorfozată prin intermediul transformării emoțiilor negative disfuncționale în emoții negative funcționale. Căci cine spune că viața-i dreaptă? ■

Eu, narcisistul

1. De la ce vîrstă datează prima dvs. fotografie? Nu ne-o expediați. Descrieți-ne-o doar, încercînd să vă regăsiți în ea... personalitatea, acel „ceva“ care considerați că vă identifică în chiar clișeu bebelușului „pe burtă“.
2. În ce măsură sînteți un narcisist? Vă place să vă contemplați în oglindă, în vitrine, să fiți fotografiat, să vă admirați în poze? Sînteți fotogenic/ă? Sînteți mulțumit/ă de „instantanele“ care vi se fac?
3. Aveți multe fotografii personale? Cum le stocați? Aveți unele expuse și prin casă sau chiar sub formă de tablouri mari, postere?
4. Le purtați și la dvs.? Le arătați cunoscuților?
5. Fotografia cui altcuiva o purtați la piept? Ea rămîne aceeași sau o schimbați periodic?
6. Alături de ce altă personalitate (scriitor, artist, om politic etc.) ați fost fotografiat (fotografie la care țineți în mod special) și în ce împrejurare?
7. Care vă este fotografia proprie cea mai dragă (una dintre ele) sau pe care o considerați cea mai reprezentativă și de ce? (Expediați-ne-o prin e-mail, pentru a însoți răspunsul dvs., cu rugămintea ca aceasta să fie una din vîrsta adultă.) Însălați o scurtă narațiune în jurul genezei ei.
8. Se spune că nu ai dreptul la publicarea unei fotografii „în pantaloni scurți“ decît dacă ești un... Dostoievski. Ați publicat vreodată o asemenea fotografie? Credeți că o veți face?

„Amara adversitate“

Gabriela Melinescu

• Gabriela Melinescu

1. Singura fotografie din copilărie este de la vîrsta de doi ani, împreună cu sora mea, Tatiana, care avea aproape doi ani mai mult decît mine. Urmele războiului se vedeau peste tot, eram la țară la bunica – fiindcă o parte din casa de la București fusese bombardată. Nimeni nu mai avea aparate de fotografiat, dar la țară era altfel, nu știi cine ne fotografiase într-o livadă cu pruni în floare. Sora mea ține un buchet de flori în mîna dreaptă și cu stînga încearcă să mă țină de mîna. Ea blondă, surzătoare, îmbrăcată frumos cu o jachetă albă și o fustă plisată, cu pantofi noi, pe cînd eu eram încrunțată, cu o rochiță care crapă pe mine, cu picioarele goale. Se vede că nu-mi plăcea deloc să fiu fotografiată, că nu fusesem un copil dorit, mama încercase zadarnic să mă avorteze, cu toate că eram mîngăiată cu numele Pisi, eram un leu în miniatură care putea să zgărie pe toată lumea din te miri ce toane, din lipsă de confort și status în familie. Se vedea pe mine ceva semănînd cu un protest care se va transforma mai tîrziu într-un nihilism poetic.

2. Eu nu sunt narcisistă, deși îmi plac narcisele, desenîndu-le cu încântare, ha, ha! Totuși, simțeam că nu sunt ca toată lumea, spunînd tuturor că sunt un copil născut duminică. Mama încerca să nege, spunînd că nu-și amintea ce zi era atunci și în concluzie mă critica pentru tendința mea de a mă ridica deasupra tuturor. Am continuat să fiu mîndră de ziua mea de naștere, 16 august 1942, pretinzînd chiar că nu se bombardase Bucureștiul în acea zi pentru că eu, copil bun, venisem pe lume pe aripi de înger, nu dis-de-diminețată, știind cît de obosită era mama diminețată, ci, ca un om plin de respect, „aranjase“ nașterea după-amiaza. Foarte tîrziu, cînd aproape uitasem că sunt născută duminică, rîzînd de toate minciunile mele adevărate, am citit jurnale despre război, anul 1942, și chiar *Jurnalul* lui Mihail Sebastian, unde se descrie ziua nașterii mele: era duminică și nu se bombardase deloc! Am

aflat că pe data de 16 august era o mare sărbătoare în India și chiar aici în Stockholm, printre indienii noștri, pentru că era ziua celui mai iubitor și frumos zeu, Krishna. Că Madona se născuse și ea pe această dată, și alți arzători credincioși, asta nici nu mai conta! Dar nu-mi place să mă contempul, să mă ador – privesc cu plăcere desenele și picturile care mă reprezintă, gîndindu-mă la cei care le-au desenat sau pictat. Eu însămi desenînd, știu ce înseamnă să faci un portret, cîte priviri trebuie să trimiți unui chip pentru a surprinde ceva din ce se ascunde într-o față plină de mister. E o diferență între a fotografia apăsînd pe un buton și a contempla într-un chip chiar misterul existenței. Sunt fotogenică, dar aparatul de fotografiat mă irită – cu toate astea, îmi plac fotografiile de grup sau făcute pe neobservate, în care se surprinde ceva dintr-un hazard care-i scapă total tehnicii și mai ales celui care apasă pe buton.

3. Am fotografii din cea de a doua viață, cu marea noastră familie, lui René îi plăcea să fotografieze, toate sunt puse în ordine în albume elvețiene și suedeze, albume pe care le privesc uneori și plîng de aceste „arhive“ făcute parcă să mă pedepsească. Am fotografii făcute de jurnaliști, uneori oficiale, în care se rememorează în vid viața mea uitată. Și fotografii de artiști, fotografii care au văzut în mine ceea ce mie mi-a scăpat mereu: un chip străin al celui sau celor care mă locuiesc în interior.

4. Nu port nicio fotografie cu mine. Am o iconiță *Maica Domnului cu trei mîini*, de la mănăstirea Nămăiești, acolo unde sora mamei

și-a petrecut viața de la 14 ani până la moarte, rugîndu-se pentru toți oamenii. Îmi place Maria cu ochii umflați ușori de plîns, plină de senzualitate divină, mîna a treia este albastră, un fragment de cer cu care îi vindecă pe cei care suferă și o cheamă în ajutor. Nu arăt nimănui ce port în geantă, nici măcar mica Biblie luterană pe care mi-am cumpărat-o cînd am ajuns în Nord și în care mă uit uneori cînd mi se face dor de un proverb sau de un vers din psalmii lui David.

5. Nu duc nicio fotografie la piept sau la buze. Dar ating o bucată mică de pergament cu rugăciunea *Șema Israel* (Ascultă, Israele), ducînd-o pe frunte și pe inimă, o mezuză dăruită de prietenul meu ziarist și traducătorul Iosif Andronic, după ce am tradus, împreună, înainte de plecarea mea, superba *Cartea raiului* a minunatului poet Ițic Manger. Rugăciunea o țin într-o carte de rugăciuni bilingvă (ebraică și franceză) dăruită de un alt prieten drag, Andrei Bart, după călătoria lui la Ierusalim.

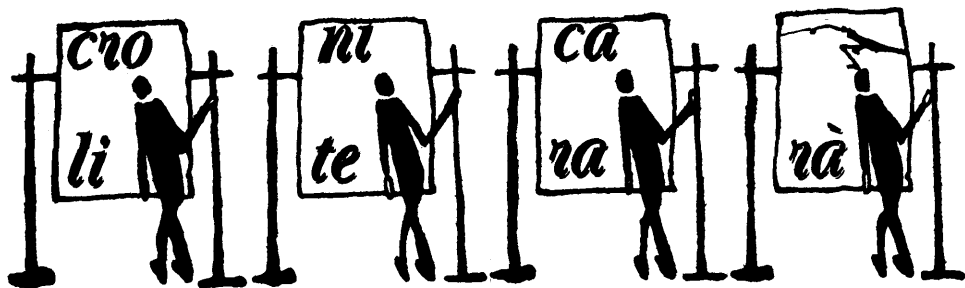
6. Țin, cum am spus, la toate fotografiile în care sunt împreună cu oameni, animale și peisaje iubite din natură, și nu în special la fotografiile cînd sunt singură, cu toate, că în fond, nu ești niciodată singur într-o fotografie, ci împreună cu cel care te fotografiază. Nu contează niciodată pentru mine puterea pe care o au oamenii, putere fragilă ca toate puterile, sau ierarhia socială. Dacă ar fi să aleg, îmi plac fotografiile în care n-am răs de complezență sau de euforie, în care s-a văzut ceva și din nihilismul meu poetic, acel protest descoperit în singura fotografie de cînd eram copil, în singura fotografie de cînd eram copil, protest adresat chiar celui care mă catapultase pe pămînt împotriva voinței dragei mele mame.

7. Pentru mine nu există fotografia cea mai dragă sau cea mai reprezentativă. Sunt imagini care îmi amintesc de suferințele profunde: de a descoperi, de exemplu, că există iubire în adversitate, că totul e zadarnic dacă nu ai mai multe săgeți la arcul tău. Una dintre „săgețile“ mele este desenul care m-a ajutat să formulez grafic durerea după sinuciderea tatălui meu, seriile de gravuri și desene în care m-am creat strîngînd în brațe pe motanul Goguță, care a murit și el după ce s-a stins tata. M-am desenat din interior, constatînd totodată o îmbunătățire a ființei mele prin durere și singurătate, aflînd că nenorocirea e geamănă cu fericirea, că moartea tatălui a fost un protest aruncat în fața lui Dumnezeu, sinuciderea lui fiind un act eroic. Că pînă la urmă adversitatea este bine-venită și inerentă existenței, așa cum a scris strălucit Shakespeare în *Henric al VI-lea*, III: „Lasă-mă să te îmbrățișez, amară adversitate, căci, după cum spun înțelepții, ăsta e lucrul cel mai bun de făcut“.

8. Nu.

Anchetă realizată de

Ira Pavel

Vârstele de hârtie ale duducăi

Doina Ioanid

DOINA IOANID (născută la 24 decembrie 1968, în București, și stabilită la Brașov, o mutare, să spun deja, în linia firii sale vibrant-așezate și reticent-mondene) a debutat în 1995, în *Cuvântul*; relativ târziu, din perspectiva vremurilor nerăbdătoare. Debutul editorial se petrecea în 2000, cu *Duduca de marșipan* (București: Editura Univers, 2000), urmat de *E vremea să porți cercei* (Brașov: Editura Aula, 2001), *Cartea burților și a singurătății* (Constanța: Editura Pontica, 2003) și *Poeme de trecere*, București: Editura Vinea, 2005, 60 p. (cu o prefață de Carmen Mușat). S-a vorbit deja, cu oarecare monotonie a instrumentarului critic, despre discreție, economie a mijloacelor, stil *retro* recondiționat, sentimentalism cu fine nuanțe patetice. Dacă sunt acceptate ca valabile mărturisirile autoarei, atunci, de la cineva care pariază pe franchise (și nu se teme să spună net „nu-mi plac”, înșirând nume de prim-plan ale scrisului contemporan), iubește „macii, margaretele, albastrele și floarea-soarelui, așa cum sînt ele pe cîmp” (s.m.), manifest al simplității asumate, citește Faulkner, Márquez, Caldwell, Vargas Llosa, Updike, Steinbeck, Kundera, Flannery O’Connor, Salinger, Blecher, Bruno Schulz, Sábato, Rushdie, Villon, Ronsard, Baudelaire, Whitman, Ginsberg, Frank O’Hara, Dimov, Mircea Ivănescu, ascultă Offenbach, Chopin, Bach, Ennio Morricone, Vangelis și privește Breughel, Bosch, Vermeer, Chagall, Utrillo, nu poți aștepta alinieri docile la moda exhibărilor necondiționate. Biografismul ei este unul întors înăuntru, oarecum pe dos. Nu se citește pe sine despuindu-se de veșminte, ci se caută vitraliind secvențe ale zilei și ale nopții. Nu crede că soluția existențială și po(i)etică stă în a (s)pune totul la vedere. Și asta nu dintr-o pudoare exagerată și anacronică, ci fiindcă se știe/se află, încă și mereu, în căutarea febrilă a acestui *tot* nesigur, alunecos, al ființei.

Vârstele biologice și cele de hârtie se pândesc reciproc, se amestecă, se scrutează, cu sentimentul că fiecare știe ceva fundamental ce trebuie mărturisit. Între viață și text se petrece un subtil schimb de experiență. Întotdeauna cu rest:

ceva din ceea ce gândești, din ceea ce simți, din modul propriu de a privi lumea trece in-sizabil în orice scriere literară, chiar dacă sub forme mai mult sau mai puțin disimulate. Pentru mine, poemul în proză este cea mai

potrivită formă de exprimare. Așa pot să spun povești, despre mine, despre ceilalți [...] O poveste simplă, conturată la modul cel mai naiv, poate surprinde foarte bine poezia lumii în care trăim

(mărturisește în interviul acordat lui Mihai Vakulovski). Scrisul Doinei Ioanid are ceva din tendința agripantă a textelor Simonei Popescu (s-a observat deja), din franca și, deopotrivă, anume voalata paradă interioară a fețelor *volubilis*, iederatice. Nicoleta Cliveț identifica, pe bună dreptate, „o senzualitate «vegetală», de interior și cu un aer buimac”. Însă nu de dibuirea feminității prin aspectele ei exterioare e aici vorba. „Explorarea arheologică” are loc, nu-i nicio îndoială, chiar dacă nu se scot anume la suprafață vestigiile ale „aspectelor abisale, scandaloase ale feminității”. O vagă buimăceală („din camera mea de pâslă lumea nu se vede prea bine, nici aerul nu pătrunde cum trebuie”), jucând apăsat pe naivități cu înțelesuri multiple, o tatonare prelungă a apelor din subteran (cea mai feminină dimensiune a poemelor sale în proză e, cred, polifonica prezență a *apei* ca metaforă obsedantă – învăluitoare, insinuantă, blând-senzuală, mulându-se temporar pe forme străine și disimulând adâncimi nici chiar de ea bănuite; iubitul însuși „te înconjoară ca o apă caldă”) nu ascund neapărat adevărurile scandaloase, ci le ignoră calm însemnătatea. Că zicerile deschise și brutale despre propriul trup și despre pliurile sale erotice sunt rare e o întâmplare ținând de o structură anume, care înțelege să-și răspundă sieși în primul rând, nu modei.

„Povestea simplă” e pe cât de firească și consunând personalității autoarei, pe atât de migălos construită. Simplitatea ei e înșelătoare. Căci într-o confesiune precum: „în cele din urmă, totul mă trădează, pielea, memoria și puloverul meu turcoaz, deja lăsat. Trăiesc în umbra zidului, a streșinii, fără jurnal, fără proiecte, fără destinații precise. Trăiesc deodată cu ziua care trece”, *trădarea* are cel puțin două înțelesuri. Deconspirare și înșelare, ea e chiar marca oricărei căutări de sine. Totul spune și tace în același timp despre adevărurile ultime. În plus, trecerea însăși consumă, dar și îmbogățește „biografia”. Răul și binele sunt tot atât de semnificative în ordine existențială, rănile devenind po-doabe: „vreau să-mi port bolile și nevroza ca pe niște pistrii sau ca pe niște brațări”.

Mai mult, „poveștile simple” pot fi citite oricând ca prelungiri coșmarești ale „realului”, ca de-naturări plastice. Sau ca niște scenarii condensate pentru o colecție de filme ambigue, pe muchie de cuțit:

Dimineața, deprinderea luminii, chipul plâpând, amenințat de zgomotul străzii. Îmi lipesc gura de umărul tău și simțurile mele

zbârnâind se întind spre tine. Când nu mai rezist, îmi apăs fruntea de perete, iar perețele bubuie gata să explodeze. Deschid geamul și încerc să respir. Totul devine suportabil: putem sta față în față, sorbind din ciocolata fierbinte, discutând despre o mie de nimicuri. Și totuși, ca o eșarfă molatecă, parfumul cărnii tale mi se înfășoară în jurul gâtului. Din ce în ce mai strâns

sau

Dugheana e slab luminată. Înghesuți, oame-nii beau halbă după halbă. Și ca să treacă timpul mai repede povestesc, zumzăie, își aruncă sudălmi transparente. Chipurile uleioase plutesc peste spuma de bere. Zâmbetul unei femei traversează încăperea și se oprește pe tabla unei mese (*E vremea să porți cercei*).

Poemele de trecere asumă vârsta *intervalului* (vezi primul ciclu al volumului), a maturității implacabile, prag dinaintea alunecării piezișe pe celălalt versant. Înfruntând deja semnele crepusculare („trupul din care seara a început să muște”) și numărând clipele până la scufundarea inevitabilă într-un alt trup, al altei vârste, poemele scâncesc în fața inevitabilului. *Scrisorile pentru Taia Dumitru*, ciclul secund, povestesc simplu și poticnit întâlnirea cu moartea și trudnica ei învățare. Numărați ca „eroi preferați din viața reală” în răspunsurile la „chestionarul Proust”, bunicii devin personaje ale unui *requiem* sfâșietor, frânt, cu ceva din economia neagră a prozelor lui Bacovia. E vorba despre o experiență-limită, moartea bunicului („Oricum, de-atunci nimic nu mai e la fel, soarele s-a micșorat și a pălit, plouă mult, iernile sunt mai lungi. Maia s-a aplecat de tot și zâmbește tot mai rar, iar eu umblu pe străzi ca un războinic decapitat”), atenuată prin încercări repetate de recuperare a copilăriei ca timp al fără-de-morții, dar și apropiată ca verificare atroce a unei tristeți până acum, în volumele anterioare, suspendate, fără obiect și fără probe. Moartea de odinioară, presimțire blândă („plutesc în derivă în apele tulburi de zi cu zi”) și simplu exercițiu al trecerii, traversează acum momentul morții celuilalt, cu toată zbaterea supraviețuitorului „vinovat” pentru încă adăstarea sa în lumea celor vii, și se reculege în luciditatea dezîncântată și expresivă a morții intravitale. Căci, nu-i nicio îndoială, timpul nu se va milostivi de „noi, cei vii și cei morți”.

Discursivitatea melodică a poemelor Doinei Ioanid îmi pare mai degrabă *vizionantă* decât *retro*. Ea a depășit excesul metaforal al poeziei moderne, dar și „nerușinarea”, adesea tezistă, a unei părți din poezia de ultimă oră. Instalată în *interval*, captează mesaje cifrate și le transcrie cu deznădăduita speranță că, în cele din urmă, vor în-*semna* ceva. Poemele-povești din *Scrisori* ar putea fi asemănat, fără a ignora diferențele și puternica originalitate a vocilor, cu poveștile-poeme ale Vivianei Mușat din *Școala specială*. ■

FIRE în esență senină, lădică, sublimată auster în identitatea unei sobrietăți disciplinate ce urcă din respectul obiectiv și avizat pentru actul de cultură, Constantina Raveca Buleu e cel mai realizat nume de până acum al seriei postdecembriste de tineri comparatiști clujeni. Ea a pornit la drum sistematic, ambițios și precis, făcând remarcabile studii de diacronie culturală, materializate în volumul *Reflexul cultural grec în literatură* (Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2003), a trecut apoi la abordarea preponderent speculativă, de profunzime, a unei relații intelectuale specializate (*Dostoievski și Nietzsche: Congruențe și incongruențe*, Cluj-Napoca: Ed. Limes, 2004), oprindu-se în cele din urmă, preț de un doctorat aflat în curs de finalizare, la reprezentările culturale și literare ale puterii în secolul al XIX-lea.

Cărțile de până acum ale Constantinei Raveca Buleu confirmă din plin stilul înalt, perfecționist al omului care le-a conceput. *Reflexul cultural grec în literatură* cercetează diacronic imaginea grecului și a Greciei în diferite epoci culturale, din Antichitate până la *Magicianul* lui John Fowles sau nelipsitul *Zorba* al lui Kazantzakis, cu treceri obligatorii prin *Nașterea tragediei* a lui Nietzsche, Paul Valéry (*Eupalimos*), Albert Camus (*Nunta, Mitul lui Sisif*), André Gide (*Tezeu, Prometeu mru înălțat*) sau Lawrence Durrell (*Cvartetul din Alexandria*).

Nu există domeniu mai potrivit decât imagologia Greciei pentru a testa disponibilitatea cuiva de a-și obiectiva atât propensiunile constructive, cât și pe cele dispersive ale ființei, fiindcă apolonicul, respectiv dionisiacul elin cer mereu o distribuție stilistică și existențială în două registre complementare, sintactic distincte, sarcină de care Constantina Raveca Buleu se achită cu finețea „entuziasmului rațional“ pe care-l invocă atunci când discută percepția culturală a Greciei în „Secolul luminilor“, mai apropiată de chemările ei structurale decât de Grecia stihială, orgiastică, a substratului elementar.

Personal, recunosc că în *De la Herakles la Eulenspiegel* am mers pe o filieră preponderent inversă, atras fiind de Grecia psihopompă a riturilor funerare și de fertilizare, obiectivate, de pildă, și de stihialitatea etajată a unor eroi paradoxali, cum este Herakles, antisolar prin chiar durerea atroce a morții sale și reprezentat, adesea, cu un corn al abundenței în brațele-i totuși noduroase. Interiorizându-și-l pe Winckelmann, fără a uita însă și de antifraza dionisiacă a disoluției dezanthropomorfizante, Constantina Raveca Buleu este, dimpotrivă, atrasă de o Grecie care sublimează în formă întunericul de nepătruns al substratului, dând la iveală, în acest fel, o sobrietate disciplinată, respectuoasă pentru clasicitate.

Ținând cont de stilistica preponderent clasicizantă a volumului de debut, am fost curios să văd în ce manieră își va trata Constantina Raveca Buleu a doua carte, *Dostoievski și Nietzsche: Congruențe și incongruențe*, care presupunea, desigur, o radicală schimbare de metodologie, prin mutarea accentului de pe sinteza obiectivă, detașată pe critica abisală, speculativă. Nu mulți autori tineri fac saltul stilistic imediat după primul

volum, mulțumindu-se să evolueze în siajul unor teme familiare, tratate parțial anterior. Dimpotrivă, gestul autoarei noastre denotă curaj intelectual, adecvare la inedit și orgoliul potolit de a-și asuma (încă) o provocare majoră, cu atât mai mult cu cât asocierea din titlu este, cultural vorbind, foarte delicată, îndatorată preponderent pasiunii cu care existențialiștii i-au alăturat pe cei doi, decât vreunei filiere directe, fie ea amiabilă sau disociativă.

André Gide, citat în carte, spunea că „Nimeni nu l-a ajutat pe Nietzsche mai mult decât Dostoievski“. Nietzsche însuși, gândindu-se la maestrul rus, mărturisea că Dostoievski ar fi fost „singurul om de la care am avut ceva de învățat“, ambele texte sugerând o armonie consensuală care va face epocă în cultura europeană, urcând, prin existențialiștii francezi, până dincolo de Thomas Mann, admirator și el al acestei fericite conjuncții spirituale, pentru înțelegerea căreia el îl citează, în *Filosofia lui Nietzsche în lumina experienței noastre*, pe altfel gracilul Novalis, cu o observație de-a dreptul pătrunzătoare privind *barbaria* de fond a esteticului.

Constantina Raveca Buleu arată că, din acest punct liminal „barbar“, pe care Nietzsche îl preia de la Schopenhauer, pentru a-l introduce în sintaxa dionisiacului din *Nașterea tragediei*, stipulând ca funcție de ajungere nu intelectul, ci sincretismul exuberant al *ființei estetice*, drumurile celor doi – Nietzsche și Dostoievski – se despart, cel dintâi mergând decis înspre histrionismul grotesc al lui Zarathustra, găsit într-un spațiu amoral în care toate împovăările ființei omenești au dispărut, pe când cel de-al doilea țintește pragul religios al moralei, de sorginte evident pravoslavnică, așa cum a demonstrat, de altfel, și Berdiaev, masiv citat în volum. Planul incitant al demonstrației, asupra căruia autoarea insistă pentru a sublinia similitudinea atitudinală frapantă a celor două „soluții“, îl reprezintă recursul la clown, la saltimbanc în ambele trasee. Dacă pentru *Zarathustra* detaliul e incontestabil, saltimbancul apărând din chiar momentul coborării profetului în orașul Vaca Bălțată, la Dostoievski el se leagă, pe de o parte, de histrionismul senect al lui Feodor Karamazov, repudiat de către toți fiii pentru penibilele sale „măimănări“, și, pe de alta, de spectacularul lumii prezent în economia de viață a marelui „orchestrator“ funest care este Ivan, demiurg abisal al unui nou *theatrum mundi*, în care totul se pune în scenă, atât Iisus (în parabola *Marelui Inchizitor*), cât și moartea (prin instrumentalizarea funestă a lui Smerdeakov).

Interpretarea lui Ivan – lăudat de către Camus pentru trecerea sa „de la mișcarea de revoltă la insurecția metafizică“ – în registru histrionic-teatral, ca instanță ficțională, e cu atât mai profundă în cartea Constantinei Raveca Buleu, cu cât ea se bazează pe o analogie de comportament nietzscheană, care implică Diavolul. „Ești propria mea întrupare“ – îi spune acestuia Ivan –, „mai bine zis o întrupare fragmentară a mea, [...] a gândurilor și sentimentelor mele, dar a celor mai josnice și mai meschine sentimente.“ Abia prin „josnicia“ pe care o întreține Diavolul Ivan își va putea dobândi integralitatea existențială, plenitudinea vieții fiind – arată autoarea – primordială pentru el în raport cu exercițiul abisal al cunoașterii („Vreau să trăiesc, și am să trăiesc împotriva oricărei logici!“), ceea ce-l apropie, din nou, de Nietzsche.

Intenția de a radiografia demonismul secolului al XIX-lea – anunțând, în acest fel, subiectul unei viitoare cercetări academi-

ce – este explicită în volumul Constantinei Buleu, însă mai remarcabil ne apare faptul că întreaga sa compoziție, pe care cititorul o poate sesiza punându-și în față *Cuprinsul* cărții, paginat la sfârșit, reproduce structura triadică a celebrei parabole a lui Nietzsche din *Așa grăit-a Zarathustra*, potrivit căreia omul este într-o primă instanță *cămilă*, fiindcă a poverii, devine apoi *leu*, fiindcă a revoltei, pentru a sfârși în ipostaza de *copil*, expresie a jocului plasticizant, de sine al universului. Astfel, în *Dostoievski și Nietzsche*, secțiunea primă face tranziția de la nihilism la „naturile puternice“ ale scriitorului rus (Raskolnikov și Stavroghin), pentru a investiga ulterior demonismul și clovnescul estetizant al personajelor (mai ales bătrânul Feodor Karamazov), în intenția de a ajunge la „figurile sublime“ ale copilăriei, Prințul Mășkin, din *Idiotul*, respectiv Alioșa, din *Frații Karamazov*. Progresia tematică este atât de evidentă, încât „cifru“ nietzschean sugerat de către Constantina Raveca Buleu se impune de la sine.

Dincolo de această subtilă punere în pagină, a doua jumătate a fișelor tematice foarte scrupulos redactate de către autoare se oprește asupra unor analize de sistem (socialism, anarhism, catolicism etc.) prezente în textele celor doi autori, în intenția indicării precise a unor distincții necesare dintre modul în care Nietzsche, respectiv Dostoievski se raportează la soluțiile comunitare aflate în discuție. „Pentru Dostoievski – precizează autoarea –, „socialismul derivă din refracția variantelor propuse de către Saint Simon, Proudhon“ și alți socialiști utopici, așa cum se întâmplă, de altfel, și în romanul *Ce-i de făcut?* al lui Cernășevski, însă, citează Constantina Raveca Buleu, „Dostoievski va specifica [în 1873]: «Ideea mea constă în aceea că socialismul și creștinismul sunt antiteze», opoziție pe care Nietzsche, însă, nu o va mai susține“, din convingerea că amândouă sunt, în perimetre umane și culturale diferite, ipostaze ale decadentei.

Ar mai fi de remarcat foarte incitantul eseu concluziv *Hans Holbein versus icoana* (sau *prezența care implică absența*), superbă mostră de interdisciplinaritate deloc excedentară în raport cu subiectul, întrucât ea îi prilejuiește Constantinei Raveca Buleu să releve articulațiile spirituale profunde ale distincțiilor propuse până acum, subsumate ideii că Nietzsche propune o soluție tipic *occidentală* nihilismului epocii sale, insistând pe exacerbarea individualității („puntea“ pe care omul o aruncă înspre propria sa utopie plenitudinară, care este Supraomul), în vreme ce pentru Dostoievski, puternic influențat de conversiile ideologice ale pravoslavniciei (Vladimir Soloviev este scrupulos fișat de către autoare), soluția la nihilism este una colectivistă, spiritualizantă, sintetizată de către Ivan Karamazov prin convingerea că „statul trebuie să devină biserică“.

Conținând numeroase aspecte discutate în premieră în exegeza românească, de pe poziția unei excelențe stilistice echilibrate, care face ca volumele să fie foarte dense la lectură, cărțile Constantinei Raveca Buleu confirmă o vocație erudită de tip universitar, combinată cu o disciplină bibliofilă de esență constructivă, sistematizatoare, caracteristică pentru un om cu har și chemare pentru actul peren de cultură, care suferă atunci când nu găsește toate cărțile de care are nevoie și exultă atunci când liniștea bibliotecii îi oferă calmul uman și intelectual în spiritul cărora a ales, foarte frumos și discret, să trăiască. ■

Melinda și Malabar

Diana Adamek

NĂUTUL și cicoarea, astea toate s-au terminat. Nici cafea nu mai este și s-a împuținat și apa. Și numărul corăbierilor a scăzut, după ultima înfruntare pe puntea fiecăreia dintre cele patru nave ale micii escadre au rămas locuri lipsă, putem să-i tot strigăm, osteneala-i zadarnică, prea multe sunt vocile care nu vor mai răspunde la apel. Nici Arturo Cala, nici Sebastiao Alves, nici alții mulți încă nu vor ieși dimineața și seara un pas înainte din rând și cu călcăiele lipite, cel drept, care vine din spate, bătându-l scurt și răsunător pe cel stâng și apoi alăturându-i-se, nu vor mai spune Da, Prezent sau Aici. Toate punțile s-au tulburat, în încruntare și încețoșare curg zilele acum, deși ei tot spre soare plutesc, doar că oboseala e cea care îi duce înainte chiar fără să gândească și fără să poftască, nici măcar stomacul nu vrea nimic, ceai, saramură de macrou, fiertură de linte și, în locul turtelor cu susan, pesmeți, nimeni nu se mai înghesuie spre ele. De aceea, poate, Joaquim, chiar dacă nu și-a părăsit postul, pare că nu e de fapt acolo, la locul lui, înaintea șubredei estrade cu ceanul și coșurile acum doar pe jumătate pline, mai ales că e fără nuielușă, pe ea i-au înghițit-o apele, și ce e mai rău, fără chefel de a ciupi puțin pielea celor rebeli.

Uite aripioara ta de pește, același terci și aceleași aluaturi uscate și lângă ele cana cu apă caldă, cu gust de două ori vag, o dată pentru că e sărac și apoi fiindcă e amestecat, poate semințe de chimen cu câteva frunze de mentă aruncate în ceainic, poate salvie cu ceva codițe de cireș, cine mai știe din ce bolborosesc fierturile. Pentru astea care sunt așa de puține și pentru oasele istovite și mușchii topiți și dinții știrbiți nu trebuie, o, nu, Joaquim, și tu știi, ai înțeles, ai simțit, nu trebuie să ridici mâna. Și apoi și Paulo, cel care ți-a lipit goarna de gură, zace acum din nou fără vlagă, cu trupul năpădit de roșeață și sudoare și zgârciuri și tremurături cărora nu li se mai găsesc alifii sau prișnițe potrivite. Și apoi și goarna care a iscat atâtea și din pricina căreia te afli și tu aici și păzești rândul la cină, a fost înghițită de ape, tot în inele s-a dus spre afund ca și când n-ar fi vrut, ca și când s-ar fi împotrivit.

Oh!

Astea se întâmplă pe puntea de pe care Vasco s-a retras de mult, stă mai mult în cabina sa, dar nu mai cercetează hărțile și astrolabul, nici cernelurile nu le încearcă pe margini de scrisori pe care oricum nu le va trimite. Iubită Isabela, trufașă cneaghină și lacomă regină, mă mai gândesc, oare, la tine? Astfel ar trebui să înceapă epistolele, dacă ar fi ca ele să nu mintă, dar rândurile nu se vor întrupa, vocea bărbatului va rămâne tăcută, e mai bine așa. Iubita, trufașă, lacoma suverană nu-și va primi tributul, iar preainsingurata și trista femeie nu va suspi-
na. Va juca șah, doar ea cu ea, la fel ca până acuma, împingând un pion înainte pe pardoseala portugheză tăiată în alb și negru, imaginând un salt al calului peste creste,

nebuni și scufii care sună mincinos din clopoței de aur, coroane care cad și turnuri care se cutremură, dar nu se înclină, un evantai pe mătasea rochiei și un frison care trece din spre umeri spre talie și spre coapse, tot trupul se strânge și se face o fortăreață de gheață, el care a ars de dorință și a tremurat de așteptare și alte spasme i-au fost altarul, dar pentru toate se plătește, iar tu, nordico, ce vrei în nesăbuiința sângelui tău și a neamului care te-a trimis să ispitești și apoi să ceri nici mai mult, nici mai puțin decât ce? chiar soarele.

Astea nu i le va spune însă Vasco pentru simplul motiv că nici nu le mai gândește, uită totul aproape în aceeași clipă, și chipul femeii, și cuvintele către ea, valorile mătura puntea, amintirea e o nesfârșită ștergere. Acum plutește înainte, spre zorii timpului se duce, spre izvoarele lumii se îndreaptă, și mintea și inima i se fac una, dar vorbirea lor împreună e încă neclară, sau poate prea grăbită, vine și trece, căpitanul nu înțelege prea bine. Deschide capacul ultimei cutiuțe cu tutun și-și pregătește pipa, nu cea de cireș, ea s-a dus la fundul apei însoțind suflul morților, lângă cei căzuți în încăierarea din urmă stă acum, ci o pipă micuță, cenușie, cu gura la fel de lacomă însă. Îndeasă ierburile amarului în alveola primitoare, dar întârzie să le aprindă. Gândul fuge însă din nou ducând cu el și simțurile, astfel că nările lui nu mai râvnesc aroma, iar gura nu de fum i se umple, ci de salivă acrișoară. Lasă și pipa deoparte cum a lăsat și scrisoarea, își plimbă degetele peste hartă, apoi le retrage și în această mișcare are timp să le privească. Sunt lungi, dar creșterea lor a urmat fiecare altă poruncă, un mic nod la arătătorul drept, alte cuiburi tănuite sub pielea crăpată a inelarului, șerpuiuri, pliuri, cruste, o cicatrice. Nu e mâna mea, se sperie căpitanul, scuturând-o puternic, de riduri, de bătrânețe prea degrabă venită ar vrea s-o șteargă, dar ele sunt deja acolo, sunt hotărâte și înscrise, chiar dacă n-au izbucnit încă în toată puterea, ci doar s-au arătat dintr-o parte, pieziș, ca un farmec amănat, dar fără îndoială uci-gaș, de femeie. Cu o parafă de sânge s-a semnat tot drumul acesta. Da, tată, da, iubito, așa a fost.

Corabia saltă alte creste, spume cenușii i se sparg pe pântec și în coaste, iar Vasco tot închis stă. Acum va trebui însă să deschidă, căci prea e puternică bătaia în ușă. Ce e?, întrebă el și vocea îi sună altfel, răgușit, parcă nici aceasta n-ar mai fi a lui. Sunt eu, vine răspunsul, dar acum căpitanul nu mai are timp să amestece hotarele pentru că știe cine îl cheamă, e fratele său, Nicolao, care îi cere să vină imediat, acum, chiar în clipa asta. Paulo, șoptește el, se va stinge.

Vasco dă ușa deoparte și se repede. Stai, îl oprește celălalt, stai. Nu de năpustirea ta are el trebuință, ci de leacuri noi, de un popas, de așternuturi și apă curată, da semn deci de oprire. Așa vorbește Nicolao, aspru și scurt și înstrăinat, ca și când l-ar acuza, dar el nu e de vină decât pentru că a stat

închis. Toți am jelit cei douăzeci și șapte de morți care au căzut pentru sfânta coroană a regelui nostru, dar acum gata, trezește-te, adaugă fratele, ghicind gândul ascuns al căpitanului. Bine, spune Vasco, unde putem ancora? La Melinda.

La Melinda vom opri, așadar, din nou, sultanul e prieten al regelui nostru, să scoatem de sub cheiță, oare, scrisorile albastre sau hărțile verzi? Vasco se încruntă încercând să-și amintească ce ar trebui să aleagă acum: panglica purpurie sau șireturile aurii? O va face mai mult din instinct și condus parcă de o altă voință, poate a soarelui, așa se va gândi mai târziu, în acest moment însă, chiar dacă șovăie, mâna lui știe că pentru cei care și-au deschis casa, El Afortunado a trimis șnurul de aur. Deci: asta facem acum, ne apropiem ușor de țarm, dăm comanda ancoră și popas, după care punem la brâu sulul verzui, legătura sclipește, e prima desfătare în lumină a hărții, comandantul își îmbracă cizmele de antilopă, mantia galbenă însă nu, și ea a rămas zălog mării, dar un pieptar de piele se mai găsește, la fel și o capă scurtă de catifea violet, hmm, cam miroase a mucegai toată această alcătuire, mai dă-mi pace, tată!

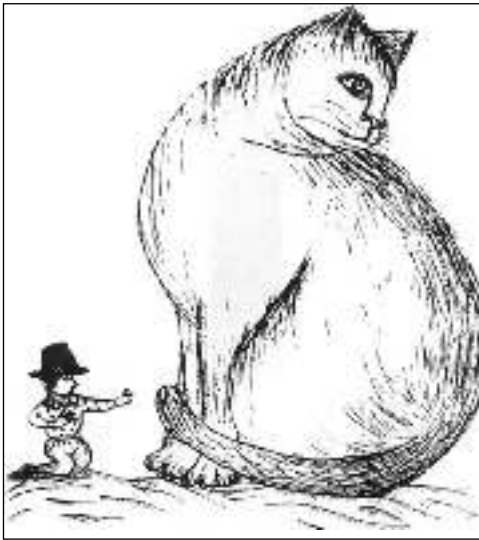
Estavao tace, dar rămâne alături, astfel că micul grup care se îndreaptă spre palatul sultanului va arunca mai multe umbre decât trupurile care pășesc, cine-i vede spune că asta e un truc al străinilor veniți de peste mare. Dar nimeni nu se miră peste măsură și nici nu se ferește, chiar dacă ar fi duhuri cele care fac umbra mai spornică, fiindcă în ținuturile stăpânite de Abdelhamid viețile oamenilor nu de pământ țin, ci de vântul uscat mai întâi și apoi de cel umed, de amândouă împreună unite în tremurul aerului. Rămâi deci cu noi, Estavao! Nici să nu gândiți altfel.

Doar atât vorbesc între ei cei care pășesc spre palat pentru a înmâna epistola de prietenie a regelui și spre a cere leacuri pentru trupul bolnav al fratelui căpitanului. Sultanul desface șiretul, rupe sigiliul, eliberează hărțile, un suspin ușor răspunde gestului, poate să fi fost al foii, poate al umbrei, poate al celui rămas pe vas. Abdelhamid citește, apoi se interesează de celelalte toate, de drumul greu cu furtună și înfruntare dușmană, de boala grea și necunoscută a lui Paulo. Pentru care nu mai avem ierburi, poate doar dacă la curtea ta s-ar găsi ceva să-i readucă viața în trup și să-i aline suferința, cere căpitanul. Fără îndoială, astea toate se vor încerca, dar e voia lui Allah de aici înainte și a Domnului vostru dacă ele se vor și împlini, deocamdată voi trimite oameni să-l aducă și voi cere doctorilor mei să-l vadă, iar în acest timp voi veți fi oaspeții mei. Abdelhamid dă comenzile scurt, cei ce îl slujesc înțeleg totul înainte chiar ca el să vorbească, câțiva dintre ei au și plecat după Paulo, cu poruncă de a-i pofti la curte și pe ceilalți, sănătoși sau bolnavi sau doar atât de istoviți.

Și cu asta băile se deschid, uleiurile curg, miremele se amestecă în aburii care nete-

zesc pielea, destind mușchii și fac apoi și gândurile mai ușoare. Lui Vasco i-e mult mai bine așa cum stă acum, întins pe burtă și masat îndelung, cu savante răsuciri și reveniri ale mâinii care frământă și ale palmei care bate deschisă în evantai sau înălțată pe o muchie, îi e, da, mult mai bine, în acești nori calzi aromați și adormitori. Va uita de toate și va pluti și în visul său va vedea un grifon cu trup albastru și imense aripi de aur, e semnul puterii mele, își spune căpitanul și se trezește. Simte însă mâinile care îl frământă și atingerea îi place, se abandonează din nou, marea alături vis îl cuprind. E pe o scară acum care se adâncește în spirală, într-o tainiță duce ea, lângă mare, căci se aud valurile, iar acolo stă o femeie ghemuită, nici bătrână, nici tânără, cu genunchii la gură, oh, dar asta e visul Isabellei, se sperie Vasco și se scutură și din nou se trezește. Cu ulei de cocos și parfum de lămâie verde îl freacă cineva acum, nările lui inspiră îndelung, cu grijă pentru fiecare nuanță și fărămă a miresmei, să nu se piardă, să nu se risipească, fii fără grijă, stăpâne, râde o fată, nu-i vede chipul, îi simte doar mâinile modelându-i pulpele, alte mii de mușcături calde pe umeri, din nou vrea să doarmă. E iarăși pe o scară, dar acum urcă și tot urcă, după o aripă galbenă se întinde, parcă ar fi pelerina lui de mătase, și totuși nu, e un steag și o stemă, dar parcă nici astea nu, ar fi mai degrabă o hartă pe care cineva o face să zboare, o pasăre și apoi un vapor pleacă împreună spre ceruri, și un soare rotitor înghite toate astea, după care iar se schimbă ceva, pentru că pe discul brun răsare un surâs, e doar al ochilor, nu și al gurii, care rămâne amară sau numai îndepărtată, cine știe, atunci când spune Netulburarea e darul meu. Vasco se va trezi într-un târziu și va fi ca și când s-ar fi mutat într-un alt trup, atât de leneș, deși ușoare îi sunt mișcărilor. Hainele s-au schimbat și ele, poartă cămașă de in cu deschizătură largă în față și un șal de culoarea portocalei la brâu, cizmele i-au rămas, dar au fost curățate și nuanța lor de ceară întunecată, de Alexandria, e ca un răspuns la fireturile cu care e împodobită noua sa vestă de cașmir verde. Căpitanul surâde, se simte bine așa, primenit și colorat, parfumat cu mosc, tuns, pieptănat, corectat. Și ceilalți, Nicolao și mica lui escortă, au chipurile întinerite, apa caldă, uleiurile și mâinile băieșilor au rupt pojghița vârstelor. Da, parcă ați fi niște motani, grozav vă stă, acum veți vrea culcuș pe perna femeilor, dar înainte răsfațul bucătăriei, pui cu stafide poate veți pofti, phii!, Estavao s-a supărat de-a binelea pentru că, iată, nici nu termină ce are de spus, că farfuriile chiar sosesc și, dacă ne uităm bine, cu friptură de pasăre cu mirodenii se deschide ospățul. Asta e deci, atunci destrăbălăți-vă, eu am plecat, așa geme umbra, de ciudă, de furie, de neputință și se retrage, jignită, într-un colț.

Abdelhamid îi ia locul, el e cel care intră în scenă acum. Poartă caftan albastru, păuni și papagali de mătase își deschid aripile în țesătura veșmintelor lui în care se încrucșează culori și imperii, sudul și răsăritul, apusul și asfințitul. Vasco îl ascultă îndemnându-i să încerce bucatele, pe toate să le guste, din toate să se bucure, dar ochii i-au rămas agățați de continentele fastuoase pe care le afișează hainele lui. Palmieri pe gulerul înalt, dune de nisip pe umeri, cu șerpuii spre coa-

• Desen de Gabriela Melinescu

te și încheietură, pești și pelicani pe brăul sângieru, talazuri în strânsoarea șalvarilor verzi, stele pe turbanul violet. Vasco duce spre gură fiertura de orez cu nuci și migdale, rupe și din turtele tăvălite în mac, încearcă în același timp și frigăruia de pasăre. Ananasul se alătură cărnii, un mic respiro după pui, apoi vine rândul prepeliței cu fistic și cu struguri și al potârnicilor umplute cu ficat, măsline verzi și curmale, ochii se bucură, stomacul renunță, o, sultane, oprește-te, ba nu, stai încă, Vasco, căci de-abia acum încep dichisurile orientale, acadelele de zahăr cu unt, gogoșile calde, cofeturile împletite, răsucite și înmiresmate în vanilie, plăcintele coapte în miere și lapte, colțunașii cu lămâie, baclavalele, zumaricalele, iar apoi vinul aromat cu frunză de dafin și scortişoară, lichiorul de trandafir și cireașă neagră, apa pentru mâini, în care s-au fiert mai multe ceasuri tămâie tare, boabe de mirt, lemn de aloe și chihlimbar cenușiu, după asta, la sfârșit, alune, migdale, gutui și rodii, mere de Siran, pepeni turcești și piersici de Oman. Iar la urmă cu toate, iar apă pentru degete, de trandafiri acum, și ierburi amare pentru uitare. Tütunul aprins are un gust ciudat, pare ușor, dar e întunecat, Vasco își simte acum trupul greu, e din pricina stomacului dezmațat, care a poftit și s-a prea ghiftuit, dar mai cu seamă a gândului care nu-l părăsește și pentru viața fratelui său, Paulo, se teme. Nu vor mai ajunge la cântările cu lăuta și la dansurile cu bogate văluriri, așa cum se pregătise, căci o aripă a draperiei care ține loc de ușă se dă de o parte și doctorul își strecoară capul, e o întrebare gestul său, la care sultanul răspunde repede Vino. Multe sunt pricinile pentru care oaspetele nostru e în starea sa, și mai noi, și mai îndepărtate, l-am cercetat și l-am alinat și mă rog lui Allah ca leacurile pe care i le-am prescris să-i fie spre ușurarea grelei suferințe care de-abia acum va urma, căci, dacă mi-e îngăduit să vorbesc fără minciună, numărate îi sunt de aici încolo zilele. Să am iertare de la Înălțimea Ta și de la oaspeții tăi pentru cele ce-am spus, încheie doctorul și se închină. Allah să te apere, mulțumește sultanul.

Vasco se ridică brusc din grămada de perne ce tapetează jilțul în care aproape că ar fi adormit din nou de n-ar fi venit vestea asta și, salutând, cere doar atât: Cu recunoștință pentru ospetie, îngăduie-mi, sultane, să plec. Iar Abdelhamid, înclinându-se și el și ducându-și mâna dreaptă la frunte, spune Bine.

Trupul zguduit al lui Paulo va face deci, în zori, drumul înapoi pe puntea corăbiei. Cu ierburile și prafurile pe care le-a înghițit nu are dureri, însă privirea i-a rămas sticloasă și alburie. Vreau să văd și eu soarele, cere, dar vocea lui e doar o scânceală, Ai să-l vezi, se încruntă Estavao, și e prima durere adevărată și puternică și omenească (uite ce nu se uită în viața de dincolo, această împunsătură fierbinte în piept) din drumul său de umbră pe care îl face pe puntea pe care o comandă celălalt fiu al său, Vasco. Grăbește-te, căpitane, schimbă brațele oboseite cu altele mai proaspete și du corabia ta și a mea și a regelui pe drumul spre soare-răsare cât mai grabnic cu putință. Și, dacă e să mai plătești cu o moarte această izbândă, atunci să hotărâm noi când va fi ceasul când se va face schimbul: sânge pentru aur.

Da, tată, te aud, și mă supun și te ascult și tot o grabă e de aici calea mea, las gândurile și balansul și mă supun doar vuietului cald din urechi, un val izbește peste un altul care se retrage, corabia urcă o creastă, harta se limpezește, trupul meu prinde putere. Uit plasele care aproape m-au înghițit în gura lor lacomă și pe Isabela odată cu mine, căci n-a lipsit mult să o pierd cu totul pe cea care a dat, lângă porunca regelui, țel acestui drum, și l-a făcut să-mi pară deodată și amar, și dulce, așa cum este orice izbândă. Dar acum nu la mine trebuie să mă gândesc, ci la fratele meu care zace și în suferința lui nu are altă dorință decât aceea de a vedea lumina caldă a zorilor.

Nu mai încurca iarăși femeile cu bărbații, regele cu ibovnica și nordul cu sudul, că acum nu e timp pentru răsuciri, Vasco, Dar, tată, tu ești cel ce te-ai pierdut în clipa de față cu firea și judecata, căci toate astea despre care vorbești nu deosebire arată, ci o adâncă asemănare, fiindcă în ele aceeași dorință arde. Și ea e vântul care ne poartă înainte.

Nu înțeleg nimic din ce spui tu, dar fie așa, nu stau să cumpănesc, numai atât te rog, Grăbește-te.

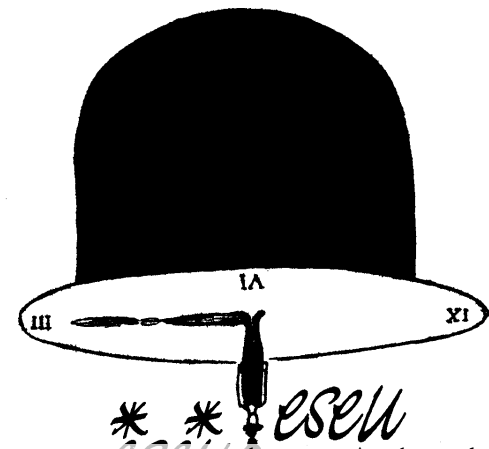
Vasco dă alte comenzi, mai repede, mai repede, nu mai putem să te urmărim nici cu gândul, nici cu uitarea, nu-mi pasă, mai repede, trupul bolnav al fratelui meu mă zorește, mai repede, e sângele meu și nu-l pot lăsa să se facă negru înainte de a-l înapoia, limpede și pur în dorința sa, începutului. Mai repede, Vasco, da, mai repede! Părăsim Melinda, ne îndreptăm spre Malabar. Douăzeci și trei de zile le trebuie navelor noastre să rupă punțile și să se apropie. Împinse de musonul de sud-est vor trece marea Indiei și astăzi, 18 mai, anul de grație 1498, ochii noștri vor da de înalta faleză a Ghaților orientali de pe atât de râvnita coastă a Malabarului. Cumplită e însă furtuna cu care ne apropiem de rada marelui port Calicut, ploaie grăbită și deasă, fulgere roșii, bufnete, tambururi, scârșnete ne întâmpină, bun augur în aversă, căci astfel sunt semnele: împărțite.

Iar de aici, doamne, apăra-ne, fiindcă tot ele, semnele, spun vom intra în lumină. ■

Marea, Proust și aducerile aminte

Alina Andrei

VERBUL A contempla este strâns legat de mare, precum și de anumite tablouri, fotografii și de grădinile japoneze. Îmi pare că a fost născocit de cineva înțelept tocmai pentru a descrie în cuvinte starea celui care stă încremenit pe plajă ori pe faleză, iarna, uitându-se undeva în larg la fâșia groasă de cer, imediat de deasupra orizontului, sau, de ce nu, la firele de nisip. Presupune ceva mai mult decât verbul a admira, înrundindu-se mai degrabă cu: a pătrunde până în miez, a visa, apropiindu-se și de a-ți aminti, a evoca. De fiecare dată când ajung la mare, văzând valurile gri ori albastre îmi amintesc de ultimele dați când erau aproape verzi, de la alge, ori negre, zebrate, de fotografiile pe care le-am văzut acasă, în albume, de furtunile lui Aiwasowski – pictorul preferat al tatălui meu – și de corăbiile care mai navighează doar în romanele unor decedați. Dar mai ales îmi vin din urmă motivele pentru care am plecat noaptea departe, departe de casă, doar ca în zori să stau cu fundul pe nisip, să ascult valurile și să fotografiez necunoscuți care poate și ei plecaseră de acasă doar pentru a ajunge pe țarm ca să contemple valurile. Și cum deseori, văzând ceva, îmi aduc aminte de altceva, asemănător sau, dimpotrivă, contrastant, pozând-o pe malul mării pe fata cu pletele de nuanța castanei coapte, ascultându-i amintirile fragmentate din copilărie și evocările unor fotografii făcute de ea sau de alții, o clipă m-am gândit la Proust. La „timpul pierdut” și „timpul regăsit”, la dormitorul tapetat cu plută în care celebrul bolnav și-a trăit ultimii ani din viață rememorând chipuri dragi, gesturi, plimbări, veșminte, vorbe, senzații gustative, olfactive, tactile. O asociere cât se poate de firească atunci când este vorba despre documentele împotriva uitării – fotografiile –, aducerile aminte și Proust.

În tren, la întoarcere, mi-au sărit pe limbă două amănunte – îndrăznesc să le numesc fleacuri – pe care le-am verificat acasă, de teamă să nu se fi amestecat în cap cu zdrențe rămase din alte amintiri. Într-un eseu despre lecturile copilăriei, Proust povestea cum se jucase într-un parc mărginit de-un câmp plin de maci și albastrele. Credincioasa lui menajeră, la decenii distanță, mărturisea că scriitorul îi vorbise cu mare admirație de conțesa Cheigné, mai exact de șarmul acesteia când își punea pălăria cu albastrele și maci și toca din blană de cârțiță, împodobită cu violete de Parma. Poate fi o simplă coincidență, totuși cred că, întâlnind-o la maturitate pe eleganta conțesă, s-a extaziat în fața ținutei și pentru că în subconștient pălăria îi aducea aminte de câmpul cu aceleași flori proaspete, de parcul sălbatic cu lebede și de lentoarea tihnită a duminicilor din trecut... Așa cum necesitatea de a fotografia pletele castanii poate că are legătură cu fructele mici

și tari, lustruite, pe care le culegeam în copilărie din iarbă, pentru a le îndesa în buzunare. Ajunse acasă, căpătau ochi, gură și mustăți pisicești, din acuarelă. Și-apoi mi s-a povestit că iarna străzile din Italia miros înnebunitor a castane coapte, ceea ce se întâmpla și la Brașov, cândva pe la 1900, taman când erau zăpezile mai mari și doamnele din trăsuri mai înfocofolite. Dar n-am trăit pe atunci, prin urmare n-am simțit aroma ieșită din cutiile cu jărat, proțapite la colț de stradă pentru ca pofta să se întindă pe sub nasurile trecătorilor și la dreapta, și la stânga; un aragaz cu castane la cuptor, într-o bucătărie cu gresie, faianță și neon, nu poate fi decât dezamăgitor. Mă lipsesc de o asemenea experiență.

Proust pomenea în eseu cu pricina și de o alee cu carpeni. Citind numele copacilor, pronunțându-l clar în minte, mi-am dat seama că am uitat pe loc cum arată dâșii. În mod cert înainte știam. Ba, mai mult ca sigur, poate că trec zilnic pe lângă carpeni, poate că i-am și atins, fotografiat, dar închizând ochii nu pot să-i văd pentru că nu mai știu cum au scoarța, silueta, frunzele și ramurile. La fel de des mi se întâmplă să uit numele unor foști colegi și numele unor personaje, numere de telefon, cuvinte banale ca ureche, creion, arpagic, ibric. În urmă cu câțiva ani (am uitat câți), am immortalizat în același loc de pe plaja din Constanța o altă fotografie. Se uita la mare și-un fir de păr, lung, îi plutea spre dreapta, paralel cu orizontul. Meritul vântului. (A immortaliza este un verb ce sună prețios și oarecum fals.) Cum totul este pieritor, nici dreptunghiul de hârtie mată cu tânăra ce se uita la valuri nu va supraviețui o eternitate – un alt cuvânt pe care nu pot să-l vizualizez cu ochii minții. În altă fotografie șuvițele îi stăteau în așteptare, chiar înainte de-a zbura care încotro. Era cumplit de frig și atunci. Sunt sigură că de acum înainte ori de câte ori voi zări pe stradă trecătoare și trecători cu părul zburătăcit de vânt, pe lângă faptul că instinctiv îmi voi căuta aparatul în rucsac, voi și zâmbi a aducere aminte.

În *Swann*, în dimineața plecării la Paris, naratorul (fiind încă copil) fusese dichisit cu toată grija pentru a fi fotografiat. I s-a încrețit părul, i s-a pus pe cap o pălărie pe care nu o mai purtase, prin urmare nouă, a fost îmbrăcat într-un pardesiu de catifea. Ignorând importanța evenimentului și fără de teamă că-și va mânia părinții, a fugit departe ca să-și ia rămas-bun de la tufe de păducel. Fusese găsit de mamă îmbrățișând ramurile țepoase, cu obraji uzi de lacrimi, pălăria în colb, moaștele smulse și pardesiu pierdut pe undeva. Jelindu-se dramatic, micul fugar promitea tufelor de păducel că le va iubi întotdeauna. În acea clipă, copilul bolnăvicios de sensibil transformase în fapt poetic banala promisiune atât de firavă pe bu-

zele adulților. Mi-e teamă că dacă-mi va ieși în cale un boschet de păducel nu-l voi fotografia, indiferent de blândețea luminii ori de subtilitatea umbrelor, pentru că pe dată mi-aș aminti de scena din *Swann*, de aventura atât de prostească și înduioșătoare a băiatului, cum numai în copilărie se poate întâmpla. Fără de brațe care să îmbrățișeze spasmodic ramurile, tufa mi se va părea de nefotografiat.

E știut faptul că din cauza astmului, în ultimii ani de viață Proust prefera să admire de la distanță florile, pentru ca parfumul lor să nu-l rănească sufocându-l. Într-o zi și-a rugat șoferul să-l ducă lângă pădure, pentru a contempla în tihnă copacii înfloriți. I-a privit de pe banchetă, prin geamul bine închis. Mi-ar fi plăcut să-l văd fotografiat într-o asemenea postură. Automobil demodat, numai curbe și pante, geam înalt prin care ar trebui să se zărească un bărbat palid cu ochii apropiați și cu mustața, picotind sub haina groasă, grea. Abia la o a doua privire ai fi putut să-ți dai seama că ceea ce ai luat drept lânzezeală în colivia de tablă și geamuri înseamnă de fapt o aprigă concentrare la ceea ce se petrece afară.

O doamnă în etate și suferindă din opera lui Proust (bunica Naratorului) insistase să fie fotografiată pentru iubitul ei nepot, înainte ca boala s-o macine de-a întregul. Privită din afară părea o femeie vanitoasă, frivolă ca o tânără debutantă la primul bal. Comentând scena cu pricina, Samuel Beckett observa: „Or, ea ținuse morțiș la o anume poziție și o anumită înclinație a pălăriei, vrând ca fotografia să reprezinte o bunică, nu o boală”. Și totuși, delicatețea i-a fost confundată cu cochetăria tristă ce se întâlnește deseori la doamnele cu pielea ca pergamentul, smochinite la chip și cu părul alb, ce în prezența unui aparat de fotografiat își ciupecesc obraji, își rujează buzele casante, acoperindu-și în ultima clipă gâtul ridat cu eșarfe pastel.

Nu știu dacă în ultimii ani de viață Proust a fost fotografiat în celebra sa cameră cu pereții din plută. L-am văzut în schimb așezat pe o sofa, monden, aparent neatins de boală, cu mustața țanțoșă și-o mână la bărbie. Și pe patul de moarte. Cu ochii închiși, barba neagră și nasul țâșnit în aerul încăperii. Fusese fotografiat de Man Ray. Am privit și portretele părinților lui, ale menajerei și doamnelor elegante care l-au inspirat într-un fel sau altul, însă toate acele buze groase ori subțiri, sprâncenele, mâinile și pălăriile din fotografii nu s-au suprapus pe ce aveam eu în minte citind cărțile de, cu și despre Proust. Imaginile redade de aparatul de fotografiat mi-au arătat doar niște străini.

Un jurnal esențial

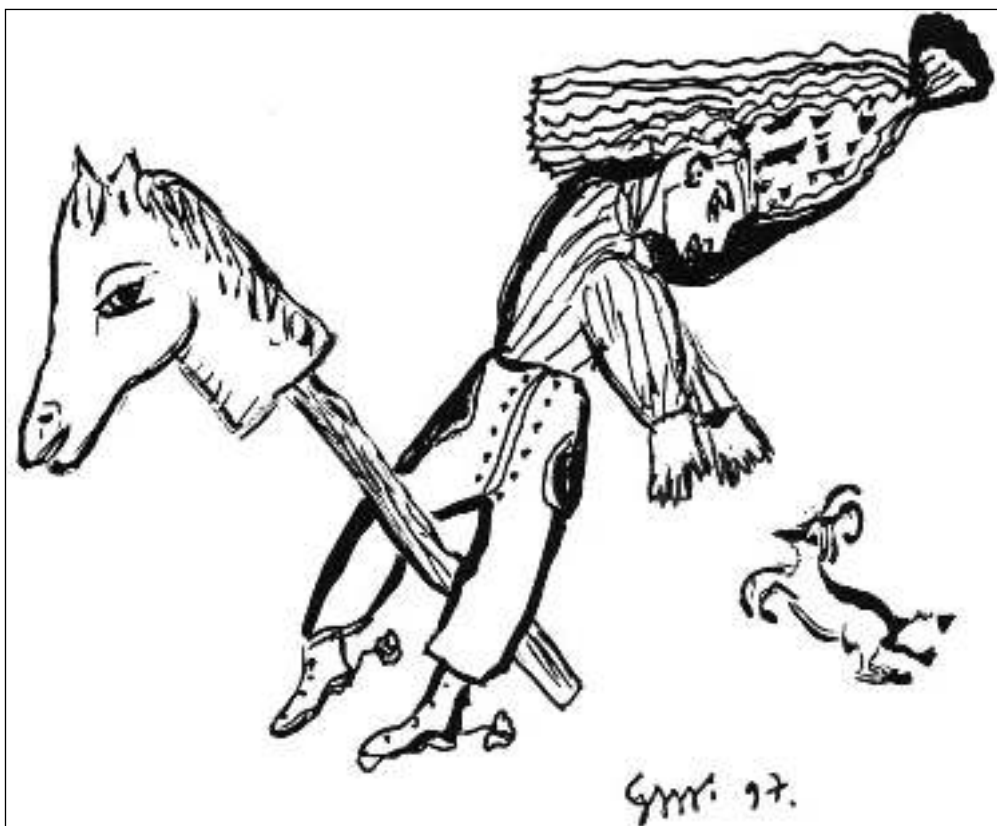
INCLUS ÎN seria de „Memoarii, jurnale, convorbiri“ a Editurii Humanitas, jurnalul lui Jeni Acterian se află la a doua ediție, revăzută. Îngrijită tot de Doina Uricaru, proaspăta ediție păstrează titlul original, respectiv *Jurnalul unei fete greu de mulțumit, 1932-1947*, spre deosebire de cea din 1991, care, la sugestia lui Gabriel Liiceanu, pentru a proteja textul „de orice interpretări ilicite sau caricaturale“ (n. ed.), se intitula *Jurnalul unei ființe greu de mulțumit*. Precizarea cronologică din titlu diferă și ea (în ciuda faptului că notațiile de jurnal merg în ambele ediții până în 22 august 1947), cea de față oprindu-se la 1947, în loc de 1949, cum apărea în titlul celei dintâi. Acolo, editoarea dorea să avertizeze astfel asupra existenței unor pagini încă neîncredințate tiparului de către Arșavir Acterian, acoperind cei doi ani de „mărturisiri prea personale“ (n. ed.). Adăugirea principală o constituie însă scrisorile publicate în Addenda, precum și Caietul Clubului „Penei Trăsnite“, respectiv colecția de parodii la texte ideologice, de subversive și suprarealiste comentarii alcătuită de grupul celor patru prietene: Jeni Acterian (care semnează „dările de seamă“), Nuni Dona (care adaugă desenele, reproduse și ele), Lucia Vasiliu și Alice Botez. După părerea editoarei, pe lângă notațiile din 1948-1949, pe care mărturisește că speră să le poată include într-o ulterioară ediție definitivă, completă, din *Jurnalul* actual mai lipsesc anumite pagini, poate chiar un caiet întreg din 1943, cenzurat chiar de către autoare sau de către fratele ei. Nuni Dona, prietena lui Jeni Acterian, susține că respectivele pagini trebuie să fi existat și că ele ar fi conținut mai ales notații despre perioada tragică a arestului și detenției celuiilalt frate, Haig.

Jurnalul și memoriile, ca specie literară, au redevenit favorite în cultura acestor ani nu neapărat din nevoia de „autenticitate“ și „adevăr“, cât ca efect al unei sensibilități

renăscute pentru limitele explicației istorice, pentru percepția ei *individuală*. Este imposibil de citit *Jurnalul* fără a admite această fascinație contradictorie (pentru istorie și pentru destructurarea discursului ei). Relația acestui text cu istoria este departe de simpla „oglundire“ sau „mărturie“ din care o mulțime de jurnale (majoritatea masculine!) își fac titlu de glorie: pe de o parte, notațiile par să eludeze în bună măsură evenimentul terorizant, pe de alta, jurnalul de față funcționează, mai ales pentru generațiile tinere, ca o lupă empatică de înțelegere a complicatelor evoluții interbelice. În plus, textul nu este numai purtător de istorie, ci are el însuși o poveste de tezaur istoric: salvat de către Arșavir Acterian de la mai multe percheziții și confiscări iminente, a stat o vreme într-un cuțar metalic, îngropat în pământ, după care a fost editat numai parțial, pentru a rămâne într-o custodie incertă, academică, de unde nu se știe când sau cât de întreg va mai fi publicat.

În emisiunea de la TVR Cultural, *Înapoi la argument*, din 22 martie 2007, H.-R.

Patapievici îi împărtășea Doinei Uricaru descumpănirea sa în fața „opacității“ acestui jurnal la evenimentele istorice extrem de grave cu care este contemporan. Din punctul meu de vedere, această aparentă „opacitate“ reprezintă întotdeauna atutul jurnalului feminin. Nu aș pune-o, în cazul lui Jeni Acterian, nici pe seama unei insensibilități la politic și nici pe seama unui narcisism exacerbant. *Prezența* terorii cotidiene e obnubilată aici de bogăția enormă a vieții interioare, de o rescriere a priorităților existențiale în ordinea culturii, a creației spirituale, a vitalității în toate formele ei. Totul e combinat cu o explicită oroare „de toată această barbarie care planează, care ne amenință“. În mod ciudat însă, chiar trecând sub tăcere evenimentele, pentru a povesti despre un concert, o reprezentație teatrală sau o întâlnire cu prietenii, *Jurnalul* scrie și o cronică a epocii. Nae Ionescu, Mihail Sebastian, Eugen Ionescu sau Emil Cioran, Alice Botez sau Margareta Sadova sunt personaje ale acestei extraordinare cronici private.

• Desen de Gabriela Melinescu

Cărți primite la redacție

- Nora Iuga, *Săpunul lui Leopold Bloom*, roman, ediția a II-a, Iași: Polirom, 2007.

- Traian Herseni, *Curs de sociologie rurală*, ediție îngrijită de Marin Diaconu și Ioana Herseni, București: Renaissance, 2007.

- Traian Herseni, *Istoria sociologiei românești*, ediție îngrijită de Marin Diaconu și Ioana Herseni, București: Renaissance, 2007.

- Ruxandra Cesereanu, *Nașterea dorințelor lichide*, București: Cartea Românească, 2007.

Să ne cunoaștem scriitoarele

IULIA BALCANĂȘ
(n. 13 februarie 1983)

cine sunt oamenii ăștia care se uită lung la mine?

de unde încep lucrurile care se termină în mâinile mele,
cum se face că nu mai pot să scuip resturi de la prânz
prin țeava de plastic pe care am ținut-o atâta timp,
cine sunt oamenii ăștia care se uită lung la mine
din spatele ușilor închise ale troleului,
crezi că aș putea să le iau cămășile, să le vopsesc gulerele,
să intre pe poarta fabricii fără ecuson?
cu cine să-mi petrec sărbătorile,
pe cine am uitat să trec pe lista de cumpărături?
cât datorez statului și în ce măsură mai este familia
bucata de carne care plutește deasupra sosului din tocăniță?
pe cine să iau de urechi și să așez pe un scaun mic,
cu picioarele depărtate de masă, cu un șervet deasupra capului,
fără tacâmuri, fără pâine,
cu toate degetele adunate în același borcan bine legat?
și tu crezi că restul vine de la sine?

antropofobii

***
am început să am glezne de femeie turbată,
cu oasele rotunjite, și totuși ieșite din carne,
semn că încă mai crește în mine senzația că am un copil,
un copil care se hrănește cu frica de viață
și calciul din venele cele mai lăturalnice.

***
cu mâinile suflecate până la ușa de la intrare,
adulmec aerul întunecat,
drept în fața mea, osemintele bibliotecii universitare,
dioptrii adormite cu coatele bine înfipite în masă

aici am aflat cum e să ai toate simțurile îndreptate cu forfecuța,
apoi vopsite cu oja fosforescentă,
mai ales noaptea, când tot întunericul vine și se așază pe tine,
haina moale, bătătorită, un patinoar ambulant,
deasupra patului, în fiecare dimineață...

***
adevărul e crud, îl rumeg în silă
și fața ta, din spatele feliilor de pâine, îmi pare atât de uscată...
nici aer nu-mi vine să respir,
nici apa stătută din organe s-o curăț...
e mai ușor să sapi un mormânt decât să îți ucizi demonii cu dinți
de lapte,
se-adună cu toții în formă de bibelou, își aleg un loc pe raftul
întâi
și nu-ți rămâne decât să înrămezi hoarde de cioburi
în cântecul unor felicitări colorate,
noduri închise ermetic la capătul zilelor de concediu...

• Desene de Gabriela Melinescu

LAVINIA BRANIȘTE
(n. 23 februarie 1983)

În spatele lor

Mă așez în metrou
Totdeauna în spatele lor:
Bărbați cu ceafa frumoasă,
Tunsă scurt,
Pitită uneori după un guler curat.
Și când își pleacă ochii
Să-și citească ziarul
Ceafa se ridică încet
Ca o mașinărie scoasă la atac,
Iar eu mă mut
Mai îcoace sau mai încolo
Fix în bătaia ei.
Sunt dependentă de bărbații care stau cu spatele la mine.
Ceafa mea neatinsă lasă în urma ei
O dâră de liniște.

Viitorul meu

Nu știam
Că rusoaica aceea
Poate să-i ghicească mamei în palmă
Viitorul meu.
Și nu știam că mama
Are palme atât de adânci
Încât în ele să încapă
Viitorul fetei
Teribil de bogat.
Vor începe toate peste un an, i-a zis.
Peste un an palmele mamei căuș
Vor vărsa peste mine
Ca la botez
Tot viitorul adunat de ea
Și apoi, cuminte,
Se va spăla pe mâini în fața mulțimii
Retrăgându-se încet
Cu spatele.

În Gara de Nord, la linia 7

În Gara de Nord,
La linia 7,
Băiatul de lângă mine
Își plânge la telefon amorul pierdut.
Vocea lui blândă
Atrage ca un miros de mâncare bună
Călători și vagabonzi,
Câini și porumbei și vrăbii
Și trenuri care trag la linie cât mai aproape
Ca să audă totul.
Zgribuliți ne strângem în jurul lui
Și-i lăsăm respirația caldă,
Izvorul lumii,
Să ne atingă pielea.
Prima ninsoare coboară și ea, curioasă,
Peste vagoane.

OTILIA VANDA CIUBAN
(n. 24 septembrie 1974)

Azi

sunt îngerul plângăcios
umblu cu tălpile dezgolite prin margarete

mi-e prieten doar
lupul
și numai atunci când îi definesc necuprinsul

Cu respirația lăsată arvună bălților
confund visul cu vederea
Ultima oară când plânsul și-a făcut adăpost
permanent
în orbitele-mi sângerânde
lacrima s-a prefăcut numaidecât în fulg
Jur-împrejurul meu
zăpada-și construiește colibă

Sunt singură cu îngerul plângăcios
dedesubtul nostru
greierii joacă-n music-halluri
fără de oprire
copiii rostesc aceeași frază
neștiind că roata se desparte de spițe
la vederea cercului

Îndărătul pădurilor
lupul înfulecă neîncetat
cuvintele pe care le scriu

în lipsa ierbii

Lebăda

Gâtul a început să mi se lungească.
Îmi crescuseră aripi pline cu pene albe.
Subit am început să nasc sumedenii de lebede mici.
S-a împânzit lacul.
Plâng.
Nu mă mai recunoaște mama.

Autoportret

„Poezia folosește cuvintele
din disperare.”
(NICHITA STĂNESCU)

Nu sunt decât o pată minusculă
de roșu absent
pe o întindere de verde concret

o insectă în drumul ei spre absolut

o lacrimă stâncoasă
mântuind floarea de colț

o imbecilitate
în lumea mizeriei...

un țipăt scurt
pe întinsul durerii

o desfătare
a aerului
în așteptarea tangoului...

• Desen de Gabriela Melinescu

CU OCHIUL LIBER **N**oua literatură, *Literatura tânără, Tânărul scriitor*. Iată trei formule intens vehiculate în ultimii ani, începând cu publicarea „în bloc” a poliromiştilor, și consacrate odată cu programul noii conduceri a Uniunii Scriitorilor (bursele, colocviul, concursul de debut, revista). S-a discutat intens în ultima vreme dacă există sau nu o generație douămiistă. Sunt oare trăsături care să justifice înregimentarea tinerilor scriitori de azi sub numele de *Generația 2000* („plus”, dacă vreți)? Personal, nu sunt încercată de asemenea îngrijorări. Mult mai mult mă interesează dacă avem *individualități*. Cu alte cuvinte, monotoniei unei generații (vai!) îi prefer „monotonia genială”, „monotonia capodoperei”, fără de care, cum a arătat Irina Mavrodin, nu se poate vorbi de un mare scriitor. Existența unui *stil individual*, vital pentru un autor, este ceea ce caut în cărțile tinerilor scriitori. În calitate de cititor de poezie, nu mă simt deloc confortabil printre volume care sună la fel, ca și când o unică și preaputernică muză ar inspira deodată câteva zeci de poeți și poete. Și atunci mă întorc, cu fidelitate, cu pioșenie (scuzați patetismul!), la ai mei Dimov, M. Ivănescu, Rimbaud, Verlaine,

Câtă valoare, atâta noutate

Lumiņa Corneanu

Lorca, Rilke și alți (vorba Simonei Popescu) băieți și fete, veșnic tineri scriitori.

Cât privește noutatea pe care o poate aduce literatura tinerilor de azi, aceasta este, pur și simplu, egală cu valoarea individuală a celor mai buni dintre ei. Originalitatea unui scriitor este, în fond, calitatea *sine qua non* pentru impunerea sa, în ochii criticii sau ai publicului. El se poate încadra într-o direcție, creația sa își va trage inițial seva dintr-o tradiție culturală, dar recunoașterea nu vine decât odată cu desprinderea de modele și conturarea unui univers original, singular, recognoscibil ca aparținând scriitorului respectiv, chiar și atunci când elemente ale acestui univers apar, în posteritate, la alți scriitori: astfel, vorbim astăzi de accente *eminesciene*, de atmosferă *kafkiană*, de frază *proustiană* etc. Dacă ne gândim (că tot vorbim de generații) la șaizeciști, aceștia au însemnat nu o sumă, ci un *summum*, fiecare dintre ei; pe Nichita, pe Dimov, pe Sorescu, pe Ileana Mălăncioiu îi recunoști din câteva versuri, căci fiecare are sonoritățile sale, motivele literare favorite, versul său

predilect, *Weltanschauung*-ul său. Dacă îmi veți spune că ținesc prea sus, vă întreb: de ce ar trebui să ținim jos?

Din aceste motive, ideea de „tânăr scriitor” mi se pare că nu își are locul *decât* în campaniile de promovare culturală, fie ele ale UR, fie ale diverselor edituri, care-și propun să ofere, cu generozitate și – *hopefully* – responsabilitate, o mână de ajutor tânărului, astfel încât el să nu mai alege cu un manuscris la zeci de edituri sau să fie nevoit să-și plătească editarea unei cărți (adesea neavând cu ce). În rest, „conceptul” e inoperant: dacă „tânărul scriitor” e mai degrabă tânăr decât scriitor, dacă criteriul axiologic doarme ghemuit confortabil în valuri de tinerețe, totul e inutil, banii s-au cheltuit degeaba, iar tânărului i s-a făcut un mare rău. Cred că *orice* discuție despre un scriitor, tânăr sau nu, trebuie ținută strict pe terenul valoric. Orice altă abordare mi se pare nu doar inutilă, dar de-a dreptul periculoasă pentru efectele pe care le poate avea în timp.

Și pentru că tot a venit vorba de axiologie, cred cu încăpățănare că, așa cum criticul nu se poate dispensa de „manualul” de teorie literară, scriitorul nu poate face abstracție de istoria literaturii universale. Prea des se descoperă la noi roata.

ANDRA ROTARU
(n. 5 ianuarie 1980)

Literatura tânără sau vârstele ei

Despre noi și despre ceilalți, despre lumea ca un bol de posibilități și despre datul imediat. Față în față cu necunoscuții și cu imaginea de sine care se construiește inevitabil prin medieri și relaționări.

Vârsta I, când imaginea ta pe o cutie de lapte sau o cană de bebeluș nu înseamnă mai nimic, când cei din jur sunt la fel și tu ești la fel pentru întreaga lume. Când surâsul alb-negru nu se conturează în camera de filmat, când vocea ta impregnată cu vocale și consoane stălcite are melodicitate ca într-un ropot cu foarte multe alte voci.

Caut cu frenezie în țarcul care dintr-un metru și jumătate pe alt metru și jumătate face posibilă fiecare clipă de viață. Sunt ținută departe de adulți și de vânzoleala aceasta, printr-un simplu încadrament de lemn. Nu pot să provoc lumea să facă nimic altceva decât îi este propriu: să-mi arate afecțiunea pe care este capabilă să o simtă și să-mi ofere câte ceva din universul meu: jucării, dulciuri, să se răstoarne odată cu mine, care sunt simbolul ei dintr-un trecut. Încă nu fac nimic – decât prin starea de a fi copil, e intrinsec și normal.

Vârsta II, sau întâietatea fraților în fața mea – care sunt încă o mică povară, un număr a ceva ce deja există. Înmulțirea familiei, înmulțirea speciei, înmulțirea responsabilităților părinților și rudelor. Este vârsta subminării autorității sau a câștigării ei. Instinctiv și îndoelnic, prin încercări și observarea reacțiilor pe care le provoacă micile mele șiretlicuri. Reacțiile lor sunt hilare, greoaie, greșite: pot primi pedepse sau pot deveni micul Cupidon, mica maimuță pe care nu se supără nimeni. Nu-mi asum lucrurile din jur, mă joc în fiecare zi cu fiecare nouă descoperire, nu mă traumatizează nimic în afara privirii părinților, nu știu prea bine ce se întâmplă dacă mă comport într-un fel sau altul. Viața mea constă în pedepse și bucurii. Pedepsele le uit, bucuriile, fiindcă vin pe cale orală, le mănânc. A doua zi o iau de la capăt.

Vârsta III, când desprinderea din casa în care copilăria nu înțelegea restricția, lasă urme: dorul, distanța, schimbarea oamenilor din jur, încercarea altor bariere decât ale celor deja cunoscute. Pierderea și interzicerea reversibilității. Captarea sentimentelor într-un bol de indiferențe prin care nimic nu este de fapt altfel decât înainte. Asta este singura soluție prin care voi zâmbi în continuare și nimic nu mă va speria, nimic nu îmi va provoca frică sau jenă. Cercul nou de copii care te arată cu degetul, deși tu știi că ești o maimuță nouă care trebuie să aparțină grupului pentru că nimeni nu este altfel decât tine. Dar ești altfel, ți-o repetă. Oare prima temere? Nu, surâsul meu pe buze nu va dispărea niciodată, simt mirosul copilăriei și carpetele cu urși polari și căprioare, șeherezadele și gustul gumelor de mestecat care se topesc pe orice alt cer al gurii, la fel.

Vârsta 0, vidă, nulă, de respingere și anihilare a celor din jur, de provocare și cerere a universului de dinainte, de reîntoarcere între zidurile țarcului unde normalitatea nu vrea nimic pentru a exista, unde pornirile sunt firești și fără finalități greșite. Privirea chipului unei măști mortuare și plânsul, peste tot acum e plânsul. Regretul oricărui lucru care era posibil. Prima poezie în care reconstruiesc toate pierderile. Unde începe să prindă contur fiecare senzație. Scriu și asta este bucuria secretă în fața celorlalți. Nimic nu mai este ireversibil, mă reîntorc unde vreau – doar simțind și lăsându-mă să gust din tristețe.

Vârsta I, când ceea ce scriu nu are voie să fie privit de nimeni, este cel mai bun ascunzîș de mine și de ceilalți. Unde cresc fără opreliști, unde fac doar ceea ce îmi vine să fac, unde nu știu ce

fac, dar crește de la sine. Unde nimic nu are definiția exactă pentru scrisul acesta fără oprire. Îi spun *jurnal* și îi pun lacăt. Rândurile sunt doar ale mele, e o intimitate bine păzită, pentru că nu știu să-i fac părtași și pe ceilalți la ea. Cred că e normal așa, nu conștientizez prea bine de ce sunt pudică, e ceva ce alții nu au. Fac comparații între mine și lumea din jur, iar cei din jur doar citesc, nu văd pe nimeni în preajmă care să aibă stările mele schimbătoare când singurul lucru care mă liniștește este să scriu. Închid ușile de la camere, încep să am ticuri și fiecare gol trebuie umplut, fie că este vorba de o hârtie sau de un oval pe o tablă școlară, forma trebuie definită bine; de lipsă și de vid nu vreau să aud, ele nu sunt exterioare, le știu prea bine și îmi aparțin. Le întorc privirea către organele dinăuntru, cu forme geometrice cărora le intuiesc propria umplere.

Vârsta bis, la care îmi definitivez stările și le justific curgerea prin venele astea care încep să se dilate și să îmi inunde întregul corp, când fluturii agățați în ferestre dau din aripi, când jocul corpului captează fiecare nouă expunere a sa în fața celorlalți. Mă joc aici și nu-mi mai este frică, încep să înțeleg de ce sunt așa și ce nispop este drumul pe care îl parcurg. Stau cu *Florile mûlui* în brațe și ele sunt liane pentru mine, de la ele începe viața mea. Scriu prima poezie. Am 13 ani. De aici înainte nimic nu mai este la fel, las stăvilarele să se umple de apă, să mă inunde și nu mi-e frică, nu mă voi îneca.

Am construit mult vecele acestea, încă de la prima răsufare sub cerul plin de lumini fericite în leagănul de copil în care am surâs pentru prima dată lumii. Îmi surâde și ea mie, dându-mi înapoi ce i-am luat pe nerăsuflăte.

Vârsta II, formele și culorile care mă înconjoară ca un carusel prin care mă leg de oameni, de mâinile și trupurile lor. Le fac crochiuri și îi las să treacă prin viața mea. O urmă este tot ce vreau de la fiecare senzație și de la fiecare emoție. Dau cu alb și negru, culoarea pământie nu-mi face bine, nu pot să stau în grund, am nevoie de freamătul apei din mine, am nevoie de stările pasagere, de nou, am nevoie de întreaga lume. Hașurez rapid tot ce este în jur pentru că formele dispar repede, tristețea strânsă trebuie să își urmeze pașii firești. Nu o pot ține ascunsă în mine, este a tuturor, nu este nimic inovator aici, este doar vârsta în care eu am sens, în care ceilalți au un sens, în care albul se umple, în care colile mari de hârtie se desenează cu ceea ce este în mine. Când ceilalți nu mă privesc. Expunerea are însă timpi morți, lucrul acesta este cel după care fug. Aleargă, Andra, aleargă! Niciodată umplând toate lucrurile, niciodată mulțumită pe deplin, pentru că lipsa nu există doar în mine, o privesc și ea există până la judecata de apoi.

Vârsta III, când renunț la picturile în alb și negru pentru că suflul nu este doar hașurat, el se umple, devine viu, are viață, simt deja pulsul crescând al roșeții în obraji, trecerea de la paloare la inevitabil și moarte. Dar mai ales simt afecțiunea din orice coajă de copac sau natura moartă care trebuie să fie vie înainte de a o prinde de retina mea, care este și ea prea neagră pentru a închide ochii lucrurilor din jur.

O așez din nou în forma ei vitală, o las să existe, să nu se piardă. Prima expunere solară, chipul încadrat în raze. Nu văd dacă luminează ceva. Îmi ating propria mână după un parcurs derizoriu. Este. La vârsta de 17 ani am primit cel mai frumos cadou cu puțință, un album de artă cu picturile Fridei Kahlo. O gust precum un orb, o ating în treacăt cu privirea și e insuficient, ea este pentru mine acea mască mortuară pe care am văzut-o prinsă în foile *Florilor mûlui*, îmi hrănește fiecare amintire, fiecare crochiu și portret al lui Moise pictat în anii de liceu. Nu este doar alb și negru, nu este doar vârsta fugitivă, nu este doar tristețea de moment. Este întregul ochi al meu care își ramifică visceralul până înăuntru locului unde ne naștem cu toții.

„Într-un pat sub cearșaful alb“, și ceilalți.

Ezit când aleg titlul, el vine din instinctele primare: „de ce stau într-o cameră cu morți, nu ies pe stradă? în viitor oamenii vor opri lângă mine un popas lung

RITA CHIRIAN
(n. 20 mai 1982)

kirke

XXII

și mai târziu pleoape translucide și-ți spun:
ești o curvă numai curvele fac asta și
jumătatea ei de banchetă goală solemnă
și pietrele mici galbene care mă-mpiedică
să-mi țin spatele drept
și maria cu umerii imobili și cu ochii înfundați în orbite
și mâna ta căutând pachetul de țigări
în același timp cu mâna mea
și mâinii mele fiindu-i rușine și
uite zic anii noștri într-un gest
și pleoape translucide și nu plâng
nici când el vine pe insulă și-ntreabă: e bine e bine
și carnea se desprinde de oase lasciv
și pereții se pulverizează albaștri
și n-am plâns
pe parchetul curat pe gresia curată pe cerul curat
și dragostea lor ca hârtia murdară agățată de-un toc
dragostea lor și
mama: fii calmă și: mamă sunt calmă
e cald și el spune: mi-e dor
și singurătatea-și lipăie apa în
vene mele și
troleibuzul în care urc gândindu-mă
ce bine să mor
și nu
și ziua se rotește
și telefonul: mi-e dor și:
spală-ți geaca e murdară îi spun

XXIII

undeva mecanismele intră în colaps o infimă greșeală
o coajă care-ți atinge dintele bolnav

o să coborâți televizorul
mariei i s-au mărit dioptriile
n-am șters praful de deasupra mi-amintesc
din nou teama de improvizatii
și nu trag podul de la mal

→

cu flori și *Pietà*
într-un pat
sub cearșaful alb
oamenii se vor îmbiba de culoarea mea brună

mă dezlipesc autocolant de ziua de azi
și las stropi
pe șoseaua fără trecători“

Vârsta IV, când nu-mi mai dau seama ce am făcut și toate senti-
mentele sunt desacralizate, când mi-am lăsat mâinile să se prindă
de barele țarcului de copil și să ies din acei metri ai lui. Când am
vrut să privesc lumea din jur și să strig că m-am întors acolo.
Unde e bucuria și inocența, unde pulsionile se nasc odată cu fie-
care om agățat în traseul meu mnezic, în fiecare curs aleatoriu al
vieții, când menirea este singura care definitivează tot ce este mai
bun. Care îți oferă totul, de la fiecare om dispărut din viața ta,
fiecare emoție simțită, fiecare clipă de durere, când nimic nu
trece. Când tu nu ai cum să devii altcineva decât acea jucărie în

oare puteți scoate un fotoliu afară
maria o să-și aducă masa și nu prea e spațiu
aș putea veni seara acolo să fumez o țigară mă gândesc

maria e obosită
toată ziua și-a cărat bagajele ca un hamal taciturn
șapte etaje că liftu-i stricat ne-am fi putut atinge
brațele pe scări ne-am fi cerut scuze zâmbindu-ne afabil
o-așteaptă un somn adânc pe ce parte a patului

n-am lăsat lenjerie curată îmi spun

tăblia mesei între noi ca marea roșie deschizându-se
îmi plimb privirea ca peste mușchii unui autopsiat
voi încheindu-vă frazele în nu-ți amintești familiar indignat
întrebându-mă de ce maria și-a vopsit părul blond
și dacă la plecare o să vă luați de mână

XXIV

fiindcă deodată ți-amintești
părul spălat hainele periate ca și cum ne-am întinde
pe spate și toți ar veni să-și ia rămas-bun
mărunțisuri femeiești pe porțelanul cariat al veceului

XXV

am învins îți urlu povești vând cel mai bine

știi

în prima noapte când m-am mutat
o mașină a lovit un câine și scâncetul lui era
alarma unui sistem complicat
vecinii ieșiseră-n geam cu țigările aprinse
toți câinii din cartier își fluturau cozile într-o-ndelungată
obișnuință
am căutat o piatră să-i sfărâm țeasta să tacă să tacă

și ei mi-au strigat nu-l pune-ntre flori

m-am plimbat cu câinele agonizând în brațe
cum mi-aș fi purtat trupul frumos într-un mall

• Desen de Gabriela Melinescu

mâinile protective ale vieții. Și scriu despre ea și nu văd în lume
decât împlinirea, când nu gust din bolul naturii moarte decât
înfațșarea ei firească, când literatura din jur este malul la care
stăm aninați.

Grupuri întregi de tineri care s-au născut la fel, care vor trece
poate împreună prin porțile care ne vor duce către țărături,
urcați în bărci cu vele.

Vom eșua pe limbi de pământ unde lumea se construiește din doi
oameni, vom găsi pavaje în apă, gropi circulare fără nimic pe fun-
dul mării, vom porni în vertij sau vom descoperi pământ nou.

Și este asta de folos când în jurul tău nu este nimeni, când desco-
peri că ai ajuns undeva unde nu a mai ajuns nimeni, că sufletele
din jur sunt amintiri, că nu există reversibil, că nu va veni nimeni
la propria înmormântare, că nu va citi nimeni gândurile tale, că
singura călăuză zi și noapte când deschizi ochii este dorința de a
privi lumea de dincolo în ochi, sigur că ai atins-o?

Să ne cunoaștem scriitoarele

DIANA GEACĂR
(n. 9 ianuarie 1984)

poem de dragoste (pentru vivi)

ea se ridică pe vârful picioarelor
în fața fiecărui gard cu liliacul în floare
a plecat de la job
mai devreme decât ar fi trebuit

ea se ridică pe vârful picioarelor
și se gândește
pentru cine este crenguța de liliac

și dacă nu ar avea timp să iasă

este o zi foarte frumoasă

după o scurtă călătorie cu metrourul
totuși
se întâlnește cu o fostă colegă de liceu
într-o pizzerie din regie

ceva de băut ceva de mâncare
și pe lângă toate
senzația că
n-a mai mâncat de nu știu când
cum să-i spun
ceva mult mai găunos

că nu aici ar trebui să fie

ea așază crenguța de liliac lângă meniu
și zâmbește chelneriței
peste două bucăți de pizza rămase
(să vi le pun la pachet?)
ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat

ca și cum nimic nu se întâmplă nici acum

când se ridică pentru că
este cam târziu și
apoi fosta colegă de liceu
îi spune:
nu-ți iei crenguța de liliac?

atunci ea face un semn
cu mâna în fața ușii
punându-și geanta pe umăr
s-a sculat foarte devreme
aranjându-și hainele
și berea asta a făcut-o bună de nimic

cu mătușa mariana

(nu știu ce să fac cu mâinile
în situații ca astea

ca asta)

cum te mai simți?
nici să nu mai fumezi
treci pe scaunul celălalt că eu
mai bag câte o țigară
ce m-am luat de mă-ta atunci
și i-am zis

lasă fă fata în pace
cât stă cu ăla stă
și dacă-i place
poți să faci tu ce-oi face
cum fă să te duci cu george
după ei la ușă?
dacă nu-i place
il lasă ea

eu nu mă certam așa cu simona?
apoi
una într-un dormitor
cealaltă în altu
eu nu mai mâncam până dimineața
ea da
că-i era foame

parcă mă-ta
când vorbea cu unu din moreni
cum făcea?
da să nu mă spui
și-o bombănea mama
dumnezeu s-o ierte
la masă stăteam toți
și ea cu lingura așa prin farfurie
apoi se ridica
cică avea de învățat
eu munceam toată ziua
sor-mea stătea cu cartea de povești

(îmi pun o mână sub genunchi
cealaltă sub ceașca de cafea)

știe mă-ta că a murit nicu?
i-a plesnit un vas de sânge la cap
păcat că era tânăr
tanti rodica n-o mai duce mult
a stat la noi 2 luni prin bucurești
face citostatice
mai du-te și tu la ăl bătrân
că știi cum e
o juma de oră să te vadă
i-am luat eu doi saci de haine să i le spăl
duminică eram înapoi
i-a mai spălat și simona
n-ai venit la pomană la mama

vezi că plânge fata
simona
pune ceva la ailaltă că-ți curge
ca la robinet
câți bănuți avem câți?
cum zice adi cu geo
fă ai și tu țâțe acuma
că erai stearpă
aș mai face și eu unu
îmi pare rău de ăla
pe care l-am dat afară în israel
ar fi avut 17 ani cred
era cu războiul din golf

cu ăla mic al lu geo
alergam după el toată ziua la țară
aci aruncă toate alea prin casă
ia să mai vii că uite ce cuminte e
nu-i mai înroșesc curu
cosmin dă un pup la fată
mă plictisesc aici diana

• Desene de Gabriela Melinescu

CĂTĂLINA GEORGE
(n. 8 ianuarie 1977)

love flash

mîncam peinirli adică bărcuța
aceea de aluat cu strat de bacon și brînză
i-aș fi împărțit grăsimea și savoarea cu tine
cînd am simțit cum mi se umflă creierul
fără să știe
îmi vijiiu urechile
în subteran
acolo unde îți trec prin haine curenții orașului
cu fiecare metrou care trage aerul după el
ca o cometă obosită de
atîta miros de tunel și urină

gazele din piața unirii
direct pe conturul transparent al nărilor
de la teatrul național radiațiile întind pielea
firele de salivă produse cu efort și durere
le păstrez
pentru săruturile
transmițătoare de asfalt în stare lichidă

încă vorbeam
rezistase semnalul
mi-ai zis că au intrat deja vibrațiile prin conturul palid
am încheiat transferul cu o remarcă neclară
despre banalul situației
strîngîndu-mi buzele șifonate de care se agață mereu
cîțiva pui de noxe

am putea aluneca
dacă ne-ar asculta cineva respirațiile

în pernă (fata din videoclip)

pe fata asta o știam chiar dacă n-o văzusem
trăiește într-un videoclip
prin care degetele ei ies uneori în relief ca
printr-o perdea lipicioasă
vie fără să facă nimic

acolo ea își mișcă buzele în 10.000 de feluri
și o singură respirație
cînd mușcă din hamburger sau îi vorbește
iubitului direct în piele
pe el îl ține ascuns după genele
supradezvoltate

nu-ți lasă prea mult de privit

așa o știam vocea ieșea
ca o panglică argintie de metal
apoi mișca valuri prin pereți
cînd o ascuți trebuie neapărat să strîngi
bine
degetele
pe frunte
ca să afli totul
așa am ajuns și eu la albul
rece strălucitor al ochilor

cu orice rotire vocea îmi înconjoară
creierul
ca o gelatină cu bucați de căpșuni

păstrez abdomenul moale
ambițiile se macină între picioare
pînă se fac praf
în videoclipul din buric fata înfige
un tăiș alb
cu blîndețea salivei adunate
în perna mea
nopti după nopti

• Desene de Gabriela Melinescu

tăietura

doi ani pentru asta
pentru tăietura neprevăzută în perlele de grăsime
uimitor de albe și vii

m-am speriat cînd m-am văzut pe dinăuntru
mi-am strîns cu degetele carnea brusc despicată
și am început să plîng ca un copil
așa rugător
să vină cineva să acopere ce nu trebuia arătat
apoi doar apoi
după ce sîngele începuse să se întindă peste tot
mi-am făcut griji cu adevărat

mă gîndeam că trebuie să fiu cusută
să stau trează într-o cameră de urgență
pentru o amărită de răbufnire cu cuțitul în mînă

atîta timp doar pentru a-ți revendica
sîngele

dacă nu mă pot vedea pe dinăuntru fără să îngheț de frică
vampirul trebuie să fiu eu
pentru că tăieturile înaintează toate în mine
la derută
să absorb ce e deasupra ce-i dedesubt
cu metrou și respirații spate la spate
și cîinii cu labe tăiate care se țin după mine
după ce le spun o singură dată „cuțule“
mila pentru propriile mele organe
zdrobite
poate înghiți
vînaiaie cu vînaiaie
întregul oraș

inele de grăsime

îți înșiri pe burtă inele de grăsime
de care nu mai poți scăpa nici în somn
lipicioase
se întind peste întregul oraș
locuitorii lui se revoltă pregătesc lansatoarele de rachete
iar aici te trezești

ce mai știi
ai renunțat sau nu la ultima achiziție care să-ți ridice moralul
asta pentru toate x-urile agățate de tine
pentru orele dintre paranteze nici măcar asta nu ajută
te arunci doar cu spatele în oglindă plonjînd direct
din scaunul cu roți și spătar înalt

ai început să cauți pe stradă
dar prin geamurile mașinilor
nu se vede nimic

aici se păstrează cel mai bine distanța în grup
am încercat să spun ceva
fețele din jur arată ca decupate
direct din altă carne
adică pielea nu răspunde pentru nimic
cînd se desprinde ca o pungă de noile
lipicioasele
inele de grăsime

Să ne cunoaștem scriitoarele

CRISTINA ISPAS
(n. 29 august 1979)

mese încărcate cu flori

1.
fetița e ca un soldățel de plumb
uitat iarna pe balcon
chircit sub o crustă de frig

stă pe scaun în fața ta cu genunchii lipiți
își pipăie scalpul
părul moale i se lipește de buricele degetelor
atâta tot

ieri a așteptat așa mai mult de două ore
oamenii s-au luminat rece s-au stins
frica a crescut s-a strâns la picioare
un cățeluș de aer cald
care se dezumflă
pe măsură ce îl privești
și intri în el

acasă fetița ar fi fost alta
s-ar fi lăsat turcește
pe covorul de iută
ar fi adunat creioanele colorate și
caietul cu foi veline
ar fi desenat
mese încărcate cu flori

2.
dezvelește cu grijă ștrudelul cu mere
de hârtia foarte fină
îl duce la gură
și nu mănâncă
omul negru se mișcă
dinții lucioși desenează o paranteză goală
în privirea ei
lacrimi calde îi spală
îi curăță de frig

(dacă n-ar fi fost aici
ar fi îngrijit cu dragoste
copii tuberculoși într-un spital
de provincie
ar fi alunecat liniștită pe culoarele
fără lumină
ar fi salutat politicos pe toată lumea
ar fi cărat tăvile cu cartofi copti
și cănille de ceai fierbinte)

își ridică mâna învelită în ghips
o sprijină mai bine de masă
s-au semnat toți

unii au lăsat amprente gălbui de salivă
alții au zdrobit frunze uscate
sau biscuiți
cineva chiar a desenat un soare
cu razele ca niște arcuri scurte
boante la vârf

3.
mi-aș dori să-i strâng pe toți la un loc
să fie un un ecran imens
extraplăt

fetița să troneze în față
în haine roșii de catifea
cu guler de blană
să fie mai frig ca niciodată
să le crape pielea de ger

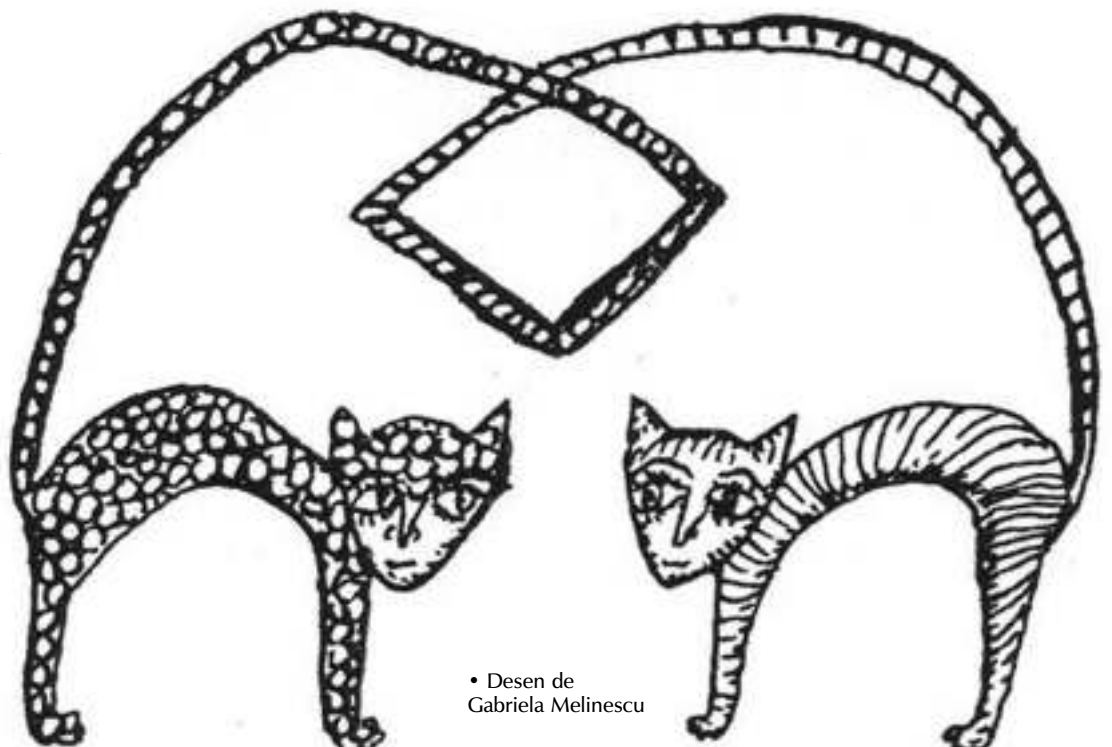
să stea cu tălpile goale
pe un strat de zăpadă
să scânteieze zăpadă ca nisipul umed la mare
sub tălpile fetiței
și ea să zâmbească
să nu-i fie deloc frig

să aprindă televizorul
să le lumineze și lor mintea
așa cum se-ntinde lumina
când te muți cu tot cu pijama
la bunicii din vale
întâi pe frunzele fine
dup-aia pe scoarța mărului
dup-aia pe iarbă
și la urmă de tot
pe pământ

să înțeleagă
să intre lumina în ei

și fetița să nu fie nici proastă nici rea
nicio clipă
să zâmbească
cu tălpile în zăpada aia
nemaipomenit de frumoasă
și strălucitoare

4.
fetița se ceartă cu tine
in the city
își desface grăbită fularul
gâtul ei rămâne liber
simți cum se lipește frigul de el
ca o foiță de staniol
rămâi înfipt
în mijlocul aleii
te simți cald și îți simți brațele goale
fetița se cațără pe bancă
umbra ei dincolo pe iarbă
pare să nu se
mai termine

• Desen de
Gabriela Melinescu

GABRIELA JUGĂNARU
(n. 14 noiembrie 1988)

Dus

e două și nu mai am
tupeu nici cât
să-l trezesc pe
Dumnezeu din
somm

să-l duc târâș până în
baie unde
canalul de scurgere e înfundat
cu plânsul meu și
cu mine

ai mei n-ar auzi
și totuși am
rămas
atât de puțină
& până la urmă dacă
nu m-aș opri undeva ar fi sfârșitul

ar fi ceva

aș pierde examenul bicicleta pe luc
ziua mea
și câte aș mai pierde

de-aia mi-e frică să mă culc
stau cu
lumina aprinsă
de trei ore
ochii pe pereți în cercuri
care ustură

miroase a lucruri cunoscute
a drumuri pe munte
a frig a
mucii mei întinși pe
mâneacă
a vise pe care le aștept cu
ochii rotunzi
& ele vin da

ele vin în silă ca un viol
din care ochii
mei dilatați tot mai mult
rămân
să strângă mizeria

cine altcineva

Holul

de la ușă până la geam
e un cartier fără lumină
o rută de ocolire un corp strâns cu genunchii la piept

un ochi închis prin care
trec târâș ca o anamneză

găsesc o grămadă de obiecte rupte
care nu mai sunt nimic și

îmi aduc aminte că trebuie

să cred că respir
să trag în mine
ce apuc

asta până
mâine
până
la lumină

când fetele își dau afară iubiții
și se hlizesc în fața oglinzilor ca niște frâne
trase prea aproape de radar

vreau mai mult din aerul ăsta
pentru care creierul meu nu produce
anticorpi în curând
mă satur și las totul baltă aici
fii sigur

părul meu mutilat în chiuvetă
singura amintire despre mine

Telefon

aici e curent
e un vârtej de lucruri mototolite
pe care îl respir fără
comentarii

e frig
orice aș încerca

sunt încercuită
de camera cu faianță pe pereți
cu fire de păr roșcat lipite cu fete
care se hlizesc spray ieftin

mă inhalez
de una singură

aici

unde e locul meu unde
unghiile se rod ca un fax
în care vreau să spun mama
vezi că mi-e dor de baia mea
în care dimineața la orele astea
nu geme decât contorul
vocile n-au greutate și nu pică în cap

vreau să spun

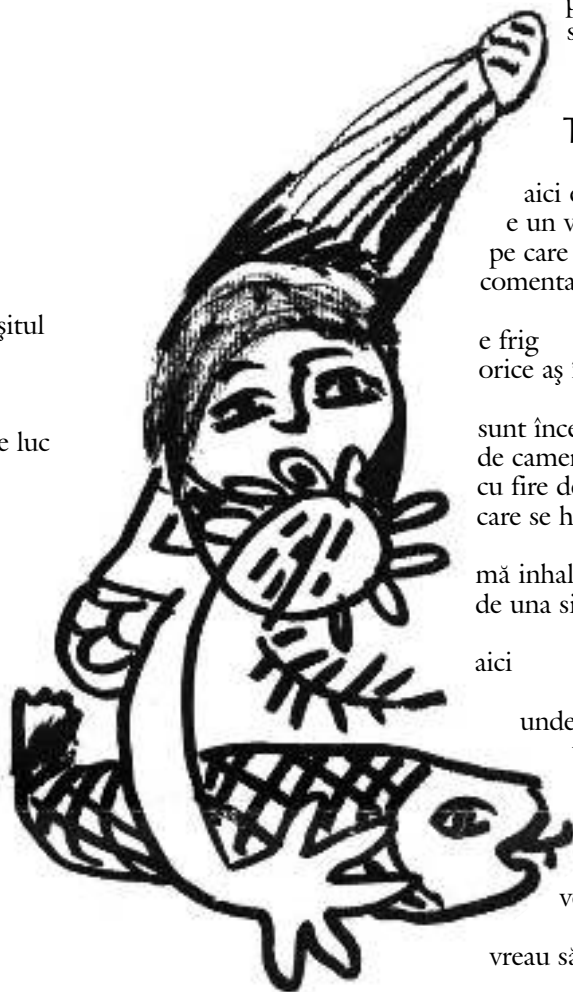
ar fi frumos dacă acum
aș mai crede că fiecare
are un loc în care se
potrivește și eu
sunt perfectă

mai stau așa doar puțin

îmi sug genunchii

mă satur

și vin...

• Desen de Gabriela Melinescu

Să ne cunoaștem scriitoarele

VIVIANA MUȘĂ
(n. 25 noiembrie 1977)

Școala specială

Gemelele

Maria a furat o curcă din vecini
a legat-o cu sârmă
a coborât-o în hazna
și, așa mânăjită,
zbătându-se din când în când
oricum, în stare de șoc,
a trântit-o pe catedra învățătoarei
de 8 Martie.
Noi stăteam în bănci și pufneam
în râs.
Nu prea o suportăm pe doamna
Cecilia,
dar nimeni n-ar fi avut atâta curaj.

Maria are mâna în ghips
și-a rupt-o singură lovind de 1000 de ori în tăblia patului.
Infirmiera nu avea dreptate să o certe
că nu pusese bine cuvertura
pentru că o văzusem eu de dimineață
cum o aranjase în felul ei.

Maria se îmbracă acum tot timpul cu o rochie cu dantelă, lungă,
albă.

Zice că se mărită cu portarul,
își face inele din păpădie și zice că s-a logodit.
Are roșu dat cu carioca în obraji.
I-a dat vânt infirmierei pe scări
și infirmiera a bătut-o cu coada de la mătură.
Tremura toată în halatul ei strâns pe cur,
înjura pentru că și-a rupt dresul.
Toată lumea i-a dat dreptate.
Nu e frumos să împingi oamenii pe scări.
Infirmiera și portarul
au plecat aseară pe aceeași bicicletă.
Asta e frumos din partea lor?

E vară și bâzâie muștele.
Nu mă mai interesează ce face Maria.
Am mari probleme. Dacă crapă pământul de la căldură
de ce nu avem voie la lac?
Am vrut să fug, dar m-a prins vaca de Flori
și nu mi-a mai dat gustarea.
Oricum nu mă interesează biscuiții lor handicapați.
Muie la toate grasele mucegăite de la bucătărie!

Am văzut și eu PURCELUL de plastic,
pe care scria PULA SĂ MOARĂ infirma.
Mi l-a arătat la veceu că îl ține pitit să nu i-l ia.
L-a împuns tot cu cuie și cu sârme.
E supărată.
Eu cred că Maria ar trebui să aibă
note mari la scris
pentru că scrie foarte frumos.

Maria s-a tăiat cu ciobu prima pe urmă Ana și pe
urmă aproape toată clasa.
Noi numai ne-am zgâriat așa cât să se înroșească pielea
și să usture un pic atunci când te ștergi cu scuiapat
dar Ana s-a tăiat RĂU
și Maria s-a mânăjit de sânge pe obraji

și zicea „nani nani“ la PURCEL. Îmi fac griji
că ei nu-i place Purcelul și nani nani e de bine.

Ana a spart geamul și a sărit da n-a pățit nimic.
Râdea când s-a ridicat de jos.
I-a bătut curu la doamna Jeni.
Păcat, doamna Jeni e de treabă.
A ieșit pe geam pentru că vrea să stea la soare.
A promis să nu se mai taie cu ciobu, dar acum stă la soare întruna
și noaptea o ustură rău și plânge, dar nu o interesează.

Noi ne-am bucurat când a început iar școala
că vacanța era ca la pușcărie.
Au adus și băieți și pe noi ne-au înghesuit să dormim două în pat
dar Maria s-a enervat rău și a fugit. De trei zile nu o găsec.
A venit directorul și ne-a întrebat dacă știm de ea.

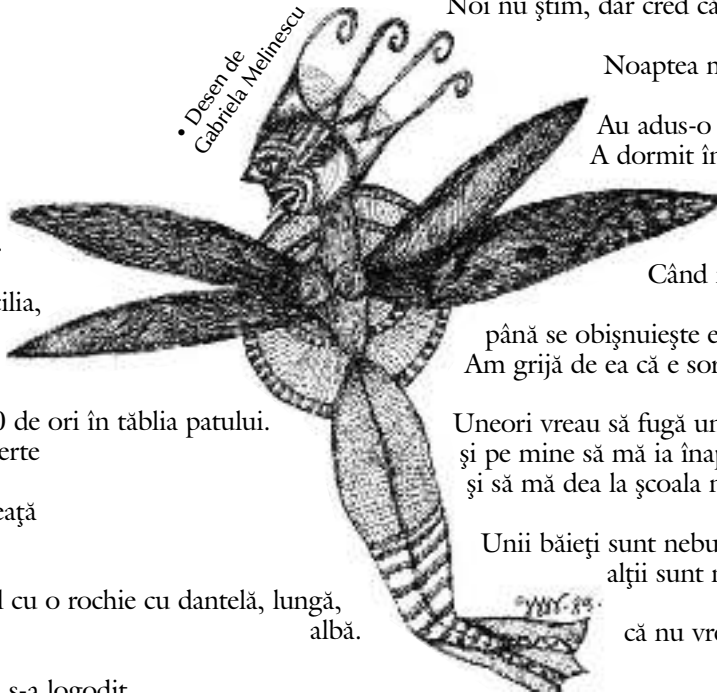
Noi nu știm, dar cred că e interesant să fugi chiar dacă
noaptea e frig afară.
Noaptea mă gândesc la ea din cauza asta, că e
frig afară.

Au adus-o unii cu mașina.
A dormit în câmp. M-au certat pe mine că n-am
avut grijă de ea.
Nu-mi pasă că mă ceartă, dar nu e
deloc drept.

Când ne-au trimis aici au zis că o să stau
numai un pic
până se obișnuiește ea cu școala, dar acum se fac cinci ani.
Am grijă de ea că e sor-mea dar eu cu ce sunt vinovată să
mă țină aici?

Uneori vreau să fugă undeva unde să-i fie bine
și pe mine să mă ia înapoi la Casa de copii
și să mă dea la școala normală.

Unii băieți sunt nebuni rău
alții sunt mai ca lumea, dar eu n-am să mă
mărit niciodată
că nu vreau să fac copii handicapați.

Închiderile și deschiderile sunt importante

foarte importante
oriunde ai fi închiderile și deschiderile trebuie închise și deschise
și închise și deschise
aici e o închidere și o deschidere cu fereastră
și una cu lemn și se închide și se deschide
și se trece la următoarea închidere și deschidere
care e doar închidere și închidere și închidere și închidere
nu există doar închidere
și aștept deschiderea oricât ar dura.
se găsește mereu ceva închis de deschis și dacă e deschis închid ca
să deschid.
că asta
fac eu mereu: sunt închizătorul-deschizătorul.

În fiecare seară când se dă stingerea

chicotim toate
ne gâdilăm cât mai mult
ne zicem glume sau chiar ne înjurăm
numai și numai
să nu se lase un întuneric
prea mare.
Unele fete pe sub pături mai pun mâinile pe acolo
altele se țin în brațe până transpiră
altele scârșnesc din dinți toată noaptea
și se pișă pe ele.
Eu n-am păpuși cu mine sub pătură
deși mi-au dat multe.
Aici nimic nu se păstrează.
Totul se dă la schimb sau se rupe în bucăți,
în bucăți mici mici bune de nimic.
Uneori visez. Dar nu-mi pasă.

OANA CĂTĂLINA NINU
(n. 2 mai 1985)

„stările intense“

***

„tuturor ne este dor de câte cineva“
tuturor ne trebuie câte un braț puternic un ciot de lemn care să
ne iubească

și câte o lamă foarte bine ascuțită și cât mai multe lanterne
cu care să scobim ochii măcelarului
când ridică toporul deasupra venelor sale îngălbenite

și toate gesturile noastre semnificative
cu violența lor inutilă de a umple golurile
și degetele încovrigate retrăgându-se în tremur de pe balustradă
și picioarele nebune târându-se în neștire sub mașini
și eu și tu dezlipindu-ne mâinile false și reci

mi-a luat ceva timp să-mi dau seama că dacă am vrut ceva
vreodată
a fost pur și simplu să trăiesc să nu mai fiu atât de sensibilă
să nu am genunchii zdreliți și mai ales mai ales
să nu-mi pese

mai avem timp nu trebuie să disperăm mai avem timp să ne
dezosăm sufletele
să lovim cu bocancii în noi ca în sacii cu cartofi să ne croim
infinite
marsupii de carton să ne retragem încet pe lângă pereți să ne
găsim locul
să ne adâncim coatele în schelăria putredă din piept

sentimentul că ne-am trăit viața ne apasă ca o pernă
imensă peste față

***

și totul o să fie bine și totul o să fie bine
și nu o să-mi ratez viața
și o să opresc sângele ăsta gâlgâind târându-se spre
mine de sub ușă
rochia mea albă șifonată de pumni grăbiți
apa cu rugină compartimentându-mi
creierul
dușul rece furtunul care îmi încordează
coapsele

și totul o să fie bine și totul o să fie bine
și nu o să mai plâng
și cineva mă va ține în brațe tot timpul
tot timpul
și nu voi mai arunca chiloții după întâlniri
întâmplătoare
saliva întărindu-se pe pereți ca o crustă vie de
lumină

saliva ca un prag între mine și „stările intense“
privirile noastre sunt translucide
un schelet de elefant într-o arenă de circ pustie

sfășie-mă sfășie-mă învinețește-mi ochii
și totul o să fie bine și totul o să fie bine
și [nu] o să mă trezesc la realitate
am prins ultimul metrou mi s-a dat un fir
o funie rezistentă mațe grunjoase făcute ghem
o să trag de el până ce mi se va încolăci în jurul gâtului

***

dar viața noastră deja s-a terminat
cruzimea nu ne mai poate spune nimic ușurința cu care ne
desfacem

creierele sau ne depărtăm picioarele
șoricelul cenușiu din pumni seara înainte de culcare

toate se întorc împotriva noastră acum

toate schelălăiturile noastre trecute nu ne-au învățat nimic
scuipăm bețivii din gară lovim cu pietre copiii schilozi din
metrou

pentru că suferința ne face mai frumoși
pentru că avem sufletele țândări
pentru că nu avem oricum de ales

soft

***

te recunosc, ești la fel de ratat ca și mine
deși hainele mele sunt mai scumpe
deși venele tale sunt mai puternice
stâlpii de telegraf ne înnoadă frica undeva sus
unde șosetele ude se încrețesc în ciorchini

deși nimic nu poate fi între noi
nici măcar zidul de fier
în care îndrăgostiții scobesc găuri cu acul
deși de lucrurile care ne-ar putea lovi trebuie să ne apropiem
brusc

deși ești obosit și bătrân

dragostea noastră n-ar fi decât îmbrățișarea strâmbă
a doi handicapați
așteptând ultimul autobuz
în ploaie

***

cineva cu pumnii strânși cu maletă neagră
pe gât
cineva trebuie să ne spună ce și cum
ce să facem când voma ni se înghesuie pe
esofag
ce să spunem când suntem întrebați ce
vrem de la viață

un pat de pluș cât calea victoriei o cafea
rece uitată pe masă de ieri
un mail nou în inbox
mai multe unghii mai multe pleoape
închise ermetic

ne strângem în brațe unii pe alții
atât de mult ne iubim
ne simțim doar genunchii și burțile
atât de mult ne iubim
genunchii și burțile singure de oameni
cu țeste netede

rotulele noastre se lipesc brusc
ușile ascensorului ți-au prins mâna
ți-au smuls-o

***

te privesc cu ochiul meu mișcător dintre pulpe
mă privești cu ochiul tău mișcător dintre pulpe
te strâng cu părul meu tentacular
mă strângi cu fesele tale încordate
atât de mult ne iubim

• Desen de
Gabriela Melinescu

Să ne cunoaștem scriitoarele

MIRUNA VLADA
(n. 17 august 1986)

Povestea de dragoste a urechilor

*Și mi-am dat seama că dragostea
e atunci când vocea lui îmi inventează urechile.*

Gemetele tale nu vor să iasă din cameră.
Le văd ochii roșii prin întuneric
fixându-mă.
Peretele are grosimea de-o palmă.
Dincolo de el somnul lor se zvârcolește
în vise tulburi.

Geamătul, ca o bormașină în creier.

Pun mâna și nu te gălesc.
Luna e roșie și mică. Sângerează.
Eu nu pot. Din mine nu iese. E secetă.
Doar sudoarea pe frunți
ca o ploaie acidă
ne găurește tâmplele
până ce ni se văd sentimentele băltind.

Tu stai întins pe pat, nemișcat.
La câteva palme de noi
atârnă visele lor
avertismentele
ca niște peruci
nеспălate de păr cărunt
sclipind în întuneric.
Un întuneric roșu.

Vreau să te gălesc mereu aici.
Dacă n-am picioare, am să
îngenunchez în cuvinte.
Și dimineața
se vede
în trupul
tău care pâlpaie.

Apropierea noastră e un copil obraznic
mereu cu genunchii juliți.

Dincolo de pat spațiul are forma unui
geamăt
un bec în formă de inimă
o mângâiere un scurtcircuit.

Îți caut bărbia. Mi-e foarte frică.
Spasme violente îmi încleștează maxilarul.
Visele lor dărâmă gemetele tale.
Multă sare. Mult roșu.
O limbă pe care alunecă
vocea timidă de fetiță
cu multe jupe.

Nu vreau să te pierd
și nu știu alte cuvinte,
decât sfâșierea
la fel de tandră ca îmbrățișarea.

Capeți dintr-odată culoarea sărutului
ținându-se de buzele noastre ca de niște cârje.

Tăcerea acestei camere
pe care am construit-o din trupul tău
e un geamăt asurzitor.

Așa s-ar încheia povestea
în care vocea ta mi-ar desena și mi-ar săruta
pe o hârtie albă
urechile.

Entropie

măinile mele care îmbrățișează
așteaptă
încordate

ești un soldat care se târăște
tăcerea are cerculețe mici și roșii
prin care putem ieși
prin care fețele noastre
capătă culoarea parchetului cerat

ești un soldat blând
care ne vrea binele
care se târăște
ai ochii mereu umezi
îmbrățișarea îți intră în umeri
nu vreau să te ascund
ca pe-un prigonit
doar mă ascund în ce spun

voi puteți vedea aici
o grămăjoară de oase
cei lucizi mereu mai lucizi
pot vedea aici cumplite
probe de divorț

îmi frec ochii tare îi apăs
trebuie să fie o îngenunchere
umedă
când vă rog să uitați ora aceasta
când mă trage de păr
o oră ca un minut
din cruciada copiilor

îl văd târându-se pe covor
spre picioarele mele
cu gura deschisă
vrea binele fiecăruia dintre noi

dar ești doar un soldat vlăguit
ți-e milă să-ți împuști
inamicul în cap
tu îi rupi nasturii cămășii
și îi miroși pieptul plângând
ești un dezertor

ei îți ascuțiseră unghiile
ca pe niște cuțite
pari doar un ecou de mitralieră
care și-a uitat traiectoria
îți pregătiseră o plachetă cu litere argintii
dar pentru asta trebuia
să fii brutal

o grămăjoară de oase
ca un praf subțire de cocaină
după ce măinile mele îmbrățișează
și după ce puritatea capătă
pe covor
culoarea perlelor
a corneelor
ei mă privesc acum
ca pe cea mai albă
probă de divorț

• Desen de
Gabriela Melinescu

(Selectje din volumul *Fetița. Mixaj pe vinil*,
recent apărut la Editura Vinea)

Gedichte von

Minerva Olina

Ich gehe

Ich folge den spuren
Eines schwarzen fußes
Als nichtblinde
Dem schlaflosen NEIN
Das sich einem abgrund
An die brust wirft
Unstumm
Wiederholt der name
Auf der zunge der verurteilten
Untaub

Eltern

Die mauern schreien wege
Die erde setzt sich
Die treppen geben konturen
Der morgendämmerung
Die erde setzt sich
Das gesicht ist die Karte
Der stadt new york
Im jahre 7000
Die erde hat sich nicht gesetzt

Parallele

Strecke den arm aus und die parallele der schenkel
Auf einem warten
Zwei schwalbenküken vögel
Mit offenen schnäbeln
Auf dem anderen ein fenster mit einem kopf
Völlig selbstvergessen
Bei dieser invasion von weiß
Halt mich fest in denen armen
Bis die übertragene welle
Zur gleichen intensität anschwillt
Wie der halm der schon im samenkorn seufzt
In dieser wanderung durch die venen
Das zarte hauchende murmeln am ohr
Ist von dem der honig sucht
Im Saal der Lichter
In der Höhle des Bären.

Meine geliebten

Nur der blitz hat mitleid
hat teil an mir
in allem was er spaltet
meine geliebten
rot und schwarz
und sie wollen
die fläche der hand
aufgeteilt in ihre einflußzonen
beschützt von einem
fleischfressenden bananenzüchter

Meere

Ich nehme in meine fäuste
Das rote meer, das schwarze meer,
das ägäische meer, das mittellmeer
und mit den lippen versenke ich
die blüte der aprikose

Und alle verhalten sich gleich
sie unterscheiden sich nur
durch die geheimnisse der tiefe

Jener der

Jener der gross war in der Erniedrigung
Stützt mit der Stirn
Die Decke der Sixtinischen Kapelle

Jener der gross war im Verzicht
Liebkost die versteinerten Menschen
Von Pompei

Jener der gross war im Verlust
Beschreibt die Linienkurven neben der „Pietà“

Begegnung

Für das Entgegenkommen
Die Öffnung des Apennin

Für den Empfang
Den Atem der Fontana Trevi

Für die Erkenntnis
die Gebirgsharmonie – als Quell

Es schreit nicht

Der Beraubte verstreut die Akkorde
Für eine Lawine der Cherubine
Und zittert wie singender Nebel
Ausgetreten in der Bocca de la Verità
Und weiss nicht dass im Waffensaal
Des alten Dogenpalastes
Beflügelte ruhn/Fäden in Unordnung
Bezeichnen die Augen Höhle
Und behalten was ihnen
Das Wasser vorwirft
In den Gedanken verdichtet sich
Die Haut einer zerzaust stehenden Palme
Ruf nicht, „es schmerzt“.

Aus dem Rumänischen von DIETER SCHLESAK

Casa goală

Mirela Stănciulescu

TOCURILE ÎNALTE și subțiri răsună sacadat și neașteptat de amenințător pe parchetul scâlciat. Ada se oprește și privește de jur împrejur cu o atenție pentru prima oară nemaitulburată de nimeni și nimic. Privește fără să simtă ceva anume. Doar o oboseală crâncenă, gârbovitoare, ca și cum anii petrecuți în războaie interminabile s-ar fi îngrămădit într-un sac uriaș și nevăzut pe care ea îl cară acum în spate.

Ada își îndreaptă spinarea.

Este 10 ianuarie 2001.

– În sfârșit, casa este a noastră! îl aude în spate pe domnul Pascu.

Vocea lui, care pare să își încerce în mod fățiș puterea în spațiul mut, răsună și ea nefiresc de amenințător, zgâriind pereții dezgoliți de tablouri, jupuiți de tapet.

Ada se întoarce și îl măsoară pe domnul Pascu, surprinsă. Îl vede frecându-și mâinile energic, cu un zâmbet larg de mulțumire pe chipul rotofei.

– Am câștigat și de această dată! Este a șasea casă pe care o câștigăm! Cabinetul Pascu, Pascu & Asociații se dovedește a fi în continuare imbatabil! Domnul Pascu își rotește și el privirile prin casă, cu același zâmbet onctuos.

– Aș fi dorit să rămân singură câteva minute, rostește Ada, stăpânindu-și cu greu iritarea. Mi-am dorit de atâta timp să fiu singură în această casă! Vă rog să mă înțelegeți!

– Dar firește! Dar firește! repetă domnul Pascu, continuând să înainteze prin casă și să o cerceteze cu aviditate. Aveți tot dreptul! În sfârșit, ați dobândit casa! Dar firește, vă înțeleg! Va fi mult de lucru pe aici... Vă trebuie o echipă de meșteri adevărați, care să restaureze cu minuțiozitate acest impozant lăcaș. Dacă îmi permiteți, vă sugerez să renovați mai întâi casa și apoi, numai apoi să o vindeți sau să o închiriați...

Ada îl privește în tăcere. Îi privește părul rar, distribuit cu migală pe creștet, și fața cu o strălucire falsă de entuziasm profesional.

– Dacă aveți nevoie de un consilier – dar firește, veți avea nevoie pentru o asemenea casă! –, vă rog să nu ezitați să mă contactați! Biroul nostru oferă consultanță și consiliere în astfel de probleme adiacente. Dar, pe lângă asta, aș fi sincer onorat să vă ofer serviciile mele personale – subliniez: *personale* – pentru când vă hotărâți să demarați lucrările!

Ada dă din cap, continuând să tacă.

– Ei, acum vă las, mai rostește domnul Pascu, privind-o în ochi cercetător. Aștept să mă contactați, oricând! Puteți conta pe mine!

Ada îi întinde mâna înmănușată. Privirea ei coboară înspre privirea lui. Domnul Pascu este mai scund decât ea, în general, iar acum, când Ada poartă cizme cu tocuri semețe, diferența de înălțime este cu atât mai pregnantă.

Domnul Pascu se retrage cu demnitate și Ada așteaptă nemișcată să îl vadă ieșind, trăgând ușa după el. Apoi se îndreaptă spre ușă, răsuicind cheia cu furie în broască, și

se întoarce pășind apăsat pe tocurile înalte și subțiri, oprindu-se exact în locul în care se oprise de la bun început, când fusese surprinsă de apariția domnului Pascu.

Este 10 ianuarie 2001.

În același loc se opriese în urmă cu o săptămână. Fusese condusă de menajeră până acolo, în mijlocul holului. Soția consulului apăruse în pragul unei uși din fundul holului și pășise cu grație înspre ea. O invitase surâzătoare în camera de zi, la o cafea.

– Nu am timp de cafea, replicase Ada fără șovăire. Mă văd datoare să vă reamintesc că în această dimineață trebuia să eliberați casa!

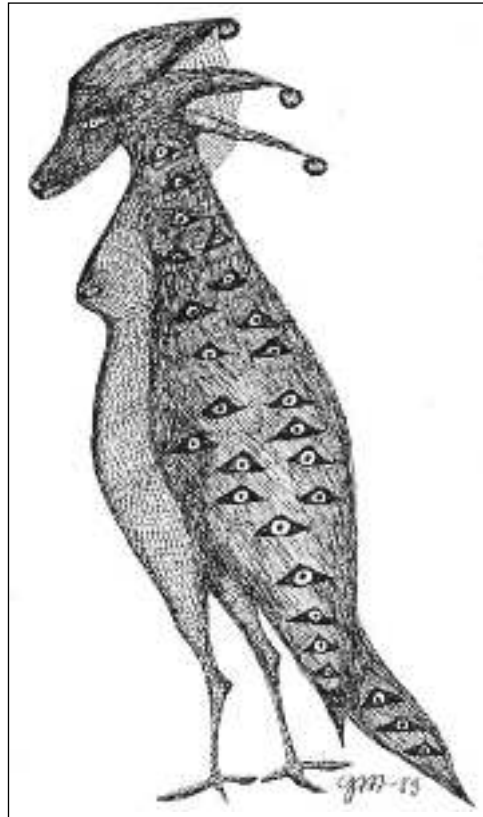
Soția consulului continuase să zâmbească amabil și îi povestise, într-o limbă românească stâlcită, că a avut mulți invitați de revelion, cu mulți copii, și efectiv nu avusesse timp să împacheteze. Îi solicitase înțelegere și păsuire de o săptămână. Ada tăcuse câteva clipe. Pe fața ei frumoasă nu se putea citi nimic.

– Fie, rostise ea într-un târziu, cu glasul ei energic, care contrasta în mod flagrant cu trăsăturile delicate ale chipului. Dar săptămâna viitoare, pe 10 ianuarie, exact la această oră, doresc să intru în casa *mea*!

Își fixase în mod ostentativ privirea pe pendula imensă de pe peretele din față. Arăta ora 11:11.

– Este o oră ușor de ținut minte! subliniase ea. Săptămâna viitoare, la ora 11:11, mă aștept să găsesc goală această casă!

Ajunsese cu mașina la ora 11. Nu zărea nicio lumină și nicio mișcare în casă. Totuși, așteptase până la 11:10, când coborâse fără grabă din mașină și urcase treptele spre intrare. La ora 11:11 descuiase ușa și intrase.

• Desen de Gabriela Melinescu

Casa era goală. Mai goală chiar decât se așteptase. Firele electrice atârnavu jalnic, dezgolind impudic locurile unde înainte se aflaseră candelabre, lămpi, telefoane, prize, sone-rie. Pereții fuseseră jupuiți de tapet. Parchetul, lipsit de veșmântul covorului gros care îl acoperise, fusese zgâriat nemilos de mobila care fusese târâtă afară din casă.

Era frig în casă. Ada își ridică gulerul de blană de la haina lungă din piele neagră. Blana îi mângâie gâtul lăsat descoperit de coafura ei scurtă, băiețească. Părul negru, tuns drept, îi contura cu sobrietate obraji ușor îmbujorați de frig. Taietura părului se oprea exact la nivelul buzelor, subliniindu-i gura cărnoasă, conturată cu un ruj închis la culoare. Ada își ridică ochii negri spre plafonul dezmembrat de candelabre și continuă să cerceteze casa, privind fascinată la ravagiile lăstate de tragedia mută care se întâmplase în ultimele zile. Nu mai existau calorifere, nici centrală termică. Dispăruseră chiuvelele, căzile de baie, dușurile, robinetele. Fuseseră smulse galeriile de la geamuri, lăsând în loc niște găuri hidoase și întunecate.

Pereții de pe care fusese desprins fără milă tapetul își etalau o goliciune afumată, vag cărămizie.

– Din câte îmi amintesc, povestise mama ei cu mulți ani în urmă, la scurt timp după revoluție, când Ada și Nora o întrebaseră de casa bunicii, parcă avea pereții roz... Sau, mai degrabă, cărămizii... Nu mai țin bine minte. Aveam 5 ani atunci când ne-au expulzat din casă.

Întotdeauna când pomenea despre cum fuseseră aruncați afară din casă în 1951, doamna Theresa Vasii folosea termenul de „expulzare“. Ziua când le povestise despre pereții roz (sau cărămizii?) ai casei bunicii era ziua de 10 ianuarie 1990. Ada împlinea atunci 22 de ani și era studentă în ultimul an la ASE. Nora încă nu plecase din țară și nici nu dădea vreun semn despre așa ceva, deși, peste doar câteva luni, avea să ajungă în America.

În ziua aceea, când auzise despre pereții roz (sau cărămizii?), Ada își amintise de o poveste de demult pe care le-o spunea deseori bunica Elisabeta. („Sabi“, îi spuneau Ada și Nora când erau mici, iar bunica zâmbea cu bunătate și spunea: „Babi, nu Sabi!“) Era povestea preferată a Adei, care o ruga mereu pe Sabi să i-o mai spună, iar și iar.

Povestea era despre o casă mare, cu pereții cărămizii, în care locuiau cinci copii care făceau nenumărate năzbâtii. În fiecare seară, bunica le povestea despre o altă ispravă a celor cinci copii din casa cu pereți cărămizii, iar Ada asculta seriosă, concentrată. Nora se plictisea repede de povești, râdea în hohote de pățaniile copiilor și pe urmă cerea altă poveste și altă poveste. Ada însă o întorcea pe bunica din drum, îi puneă întrebări despre casă, despre copii, îi plăcea să afle multe amănunte, ca să vadă totul în minte cât mai clar cu putință. Cel mai greu îi era să-și imagineze pereții cărămizii. Își închi-

puia niște pereți făcuți din cărămizi, neterminați, netencuiți, nezugrăviți.

Ada se apropie de un perete și îl privi cu atenție. Culoarea aproape că nu se mai distingea, totuși era cu siguranță cărămizie. Își scoase mânușile și întinse palma dreaptă, abia atingând peretele cu degetul arătător. Peretele nu rezonă la atingerea ei. Îi răspunse distant, cu răceală. Nu o cunoștea. Doar ea îi știa povestea.

Ada își puse înapoi mânușile. Urcă scările la etaj. Ușile deschise vraște îi arătau o goliciune dezarmantă. Le întoarse spatelul și coborî. Îi zumzăiau urechile de prea mare tăcere. Nu se simțea bine primită în casă.

Încă mai este casa consulului, își spuse. Încă persistă amintirea familiei lui și a celorlalte familii de diplomați care s-au succedat pe aici. Straturi peste straturi de amintiri. Undeva, foarte adânc, trebuie să persiste însă și amintirea bunicilor mei și a străbunicilor mei.

Ieși din casă grăbită, uitându-se la ceas. La prânz avea întâlnire cu Toma. Nu îi povestise nimic despre casă. Astăzi avea să-i propună o temă inedită de discuție: casa recuperată.

ÎL CUNOSCUSE într-o dimineață când se îndrepta cu mașina spre un hotel central, unde avea loc o conferință de presă. Era aproape de hotel, când își dăduse seama că-și luase altă geantă, în care nu avea niciun act, nicio acreditare. Frânase brusc, întorcând mașina pe linia continuă. Nu o văzuse niciun polițist și răsuflescă ușurată.

Din brusca relaxare că reușise să întoarcă mașina, nu mai observase schimbarea culorii la următorul semafor și intrase în mașina din față. La volan era un bărbat înalt, cu ochelari. Nu se enervase, nu se precipitase. Dimpotrivă, era mult mai calm decât ea, care turuia uitându-se mereu la ceas, cerându-și scuze grăbită, impersonal. O lăsase să termine ce avea de spus, apoi îi propusese să se întâlnească după conferința de presă.

O așteptase la hotel răbdător și, după ce rezolvaseră formalitățile legate de accident, rămăseseră mult timp de vorbă la o cafea. Toma Petrescu era psiholog și prin formare, și prin vocație. O liniștise brusc prin prezența lui și de atunci rămăseseră buni prieteni. Era singurul bărbat cu care putea discuta orice.

– Nu știi ce să fac cu această casă, îi mărturisii ea lui Toma. Nu știi. M-am luptat atât de mult pentru a o obține! Părinții mei și-au dorit atât de mult această casă, deși nu o știau – tata deloc, iar mama din niște amintiri foarte vagi și deformate, de la 5 ani. Bunica însă povestea mereu de casa cu pereți cărămizii...

Ada se opri, amintindu-și iar de poveștile bunicii. Apoi continuă:

– Nora și-a dorit redobândirea acestei case strict din rațiuni materiale. Vede în ea o investiție. Știe că e un gol pe piața imobiliară și că multă lume dorește să se mute de la bloc în case. Nu o interesează cu adevărat această casă. Nici pe mine nu mă prea interesează, la urma urmelor, decât ca un pariu pe care l-am câștigat. Mai mult mă intrigă.

– Îți propun ceva, îi spuse Toma, după un răstimp în care meditase scufundat în

gânduri. Păstrează o vreme această casă așa cum este. Nu întreprinde nimic până nu te obișnuiești cu ea și până nu înveți să comunici cu ea. Pe urmă, după un timp, vei ști ce să faci, ascultă-mă pe mine!

– Cum să comunic cu o casă? îi răspunse Ada, neînțelegând. Cum să comunic cu niște pereți? Vino să vezi cum arată! M-am înfiorat pur și simplu când am intrat, nu am simțit nicio ușurare și nicio satisfacție! E ceva sinistru acolo.

– Nu, nu cred că ai simțit ceva sinistru, Ada! o corectă el cu blândețe. Cred că te prefaci și nu vrei să recunoști că, de fapt, te-a marcat dobândirea acestei case. Deocamdată nu știi ce să faci cu ea. Dar vei ști. Ascultă-mă pe mine. Ai răbdare. Trebuie să te înveți cu casa și casa cu tine.

Ada se uită la ceas. Trebuia să se întoarcă acasă. Aștepta telefonul Norei. Se ridică scotocind în geantă.

– Astăzi plătesc eu, spuse Toma, e rândul meu.

Pe când Ada dădea să iasă pe ușă, Toma o strigă:

– Ada, am uitat! E ziua ta azi! La mulți ani! Săptămâna următoare îți aduc flori!

Am uitat și eu, își spuse Ada, în timp ce ieșea pe ușă, am uitat cu totul. Oricum, nu contează. Nu-i așa o mare plăcere că trec anii peste tine!

—HEI, SIS, la mulți ani! Ia ascultă! Vocea Norei se auzea foarte clar, ca și cum ar fi vibrat din camera de alături. În telefon izbucniră niște glasuri de copii care cântau „Happy birthday to you!“ voios, ușor desincronizat și fals.

– Nu mai îmi spune Sis, știi că mă enervează apelativul ăsta pe care l-ai preluat automat, imediat după ce te-ai instalat în America ta, cu accentul tău american cu tot, mormăi Ada în receptor, însă nimeni nu o auzea. Nora își adăugase și ea glasul în corul copiilor, pentru a susține urarea.

– Ai zis ceva? întrebă Nora când terminară de cântat. Nu te-am auzit! Ce faci, petreci? Băieții au cântat și au și zbughit-o în curte. Nu-i pot ține locului!

– Nu petrec. Deocamdată. De fapt, știi care este evenimentul zilei? Nu ziua mea de naștere, ce-mi pasă de ea? Evenimentul zilei este că am intrat în posesia casei! Azi am intrat în casă! După cincizeci de ani și o săptămână, casa a revenit familiei! Ce s-ar bucura Sabi!

– E minunat, spuse Nora, după o scurtă tăcere. E de-a dreptul fantastic! M-a sunat domnul Pascu să-mi dea raportul, bineînțeles! Sis, trebuie să ne gândim ce facem cu ea. Nu te grăbi să iei vreo decizie sau să faci promisiuni aiurea până nu te consulți cu mine sau, când nu poți cu mine, cu domnul Pascu. I-am spus că îl angajez în continuare să ne fie consilier. Casa asta e o mină de aur, dacă știm să o folosim.

– Desigur, Nora, dar nici nu am de gând să o vând și nici nu pot fără acordul tău! Oricum, vom decide totul împreună.

– Vânzarea poate fi o opțiune, la un moment dat, continuă Nora, preocupată. Dar mai vorbim... Ține-o așa cum e până la vară, când vin în concediu. Îmi promiți? Nu moare dacă o lăsăm să zacă așa câteva luni! Am să-ți trimit niște bani în cont să împărțim cheltuielile de minimă întreținere, până una-alta.

TOOTĂ LUNA ianuarie, chiriașii Adei erau plecați din țară, așa că ea se mutase din apartamentul părinților în apartamentul ei de femeie divorțată. Era prima dată după cei trei ani de la divorț și la mai multe luni după moartea tatei când se hotărâse să revină în apartament.

Îl închiriasse imediat după divorț, în 1998, după ce îi plătitese lui Bogdan echivalentul părții lui din casă. Calculase totul la sânge, știind că și el va face la fel, doar era finanțist. Apoi se mutase în apartamentul părinților, cu tatăl ei.

Închiriasse locuința unor tineri care erau vagi cunoștințe de familie, vagi rude, nu știa prea bine, iar acum intra pentru prima dată în apartament.

O uimi să vadă că nu modificaseră nimic, nici măcar nu zugrăviseră, nu schimbaseră nici covoarele de pe jos, totul era de parcă nu s-ar fi schimbat nimic în viața ei de femeie căsătorită și ca și cum se aștepta să audă glasul lui Bogdan din dormitor strigând alintat: „Ada, adu-mi și mie țigările, bricheta și scrumiera din bucătărie!“

Intră în bucătărie, așteptându-se să-i găsească pe masă țigările. Probabil însă că tinerii soți nu erau fumători, nu găsi nicio urmă de scrumieră, nicio brichetă, nu simți niciun miros de tutun. Recunosc cu surprindere cele trei scaune vechi, desperecheate, pe care le adusese de mult de acasă, din prima zi când se mutaseră. Erau scaune de la bunica Elisabeta. Sabi îi arătase Adei că pe fundul scaunelor vechi și desperecheate scria cu creion chimic: *fam. Jean Rodopol, 3 ianuarie 1951*. Era numele bunicului ei, soțul lui Sabi, pe care Ada nu îl cunoscuse, și era ziua în care fuseseră izgoniți din casă. Dedesubt, aproape ștearsă, era adresa casei și semnătura bunicului Rodopol. Sabi îi povestise că luaseră numai scaunele cu ei, restul – boccele cu haine și caseta cu bijuterii, bine ascunsă printre haine.

Ada întoarse unul din scaune și văzu eticheta îngălbenită pe fund. Încă se mai zărea inscripția. Le verifică și pe celelalte două, care aveau însă etichetele rupte.

Fără să știe prea bine de ce, luă scaunul cu etichetă când plecă. Se sui în mașină și se duse direct la casă.

E bine așa, își spuse, în zilele următoare am să aduc și celelalte două scaune, să revină în casa lor de drept. Iar pentru chiriași am să cumpăr alte scaune, noi, fără amintiri.

Intră cu scaunul în casă și îl așeză în centrul holului. Se așeză și ea pe scaun, obosită.

Șede și se uita de jur împrejur fără nicio emoție. Nimic nu reverbera în ea. Încercă să facă un efort de imaginație și să-i vadă cu ochii minții pe copiii poznași și nărăvași de care le povestea atât de des Sabi. Dar, cu toată concentrarea ei, nu reuși. O vedea în schimb, foarte clar, pe soția consulului, cu surâsul ei crispat-afabil, și o vedea chiar și pe menajeră, cu șorțul alb apretat și cu boneta albă apretată și ea, ca la carte. Dar nu îi vedea pe copii.

(Urmare din nr. 6)

[3]

București, 18 nov. 972
Iubite vecine, Traian,

Nu mi se oprește gândul păcătos la hanul cu pescării de la marginea șoselei în dreptul comunei Cefa, han, din care, odată, la boscorodeala unui vrăjitor ieșeau aburii miresmați ai ciorbei de pește cu toate implicațiile prevăzute de teoria reflexelor condiționate a lui Pavlov. Mai curînd rumeg stăruitor aperițiile greu de mistuit, împachetate în celuloza artistic decorată a ultimei scrisori primite de la dumneata.

Pînă acum se vorbea în dialog contradictoriu despre poezia ermetică. Cu prilejul defacerii *Monografiei Liceului* se ivește un nou fenomen comercial-social aparținînd domeniului științei marketingului – desfacerea mărfii în chip ermetic, quasi esoteric. Numai o mîna de semeni – strîns cetluiți prin puterea și vraja pămîntului ce-i leagă – știau de existența acestei monografii, în care autorii, dar mai cu seamă iubitul Roșescu, și-au împletit lumina ochilor, și au scris-o cu lichoarea din călimara inimii încălzită de iubirea pentru acel lăcaș al culturii românești și acum, al întregului popor. Nepotul, Alexandru¹, chibzuit și prudent, a conceput un nou plan de difuzare a lucrării. Îl veți ajuta și voi, cei din brîul de foc al zonei de vest a țării noastre care ne-a creat și ne-a insuflat duh arzător de a trudi pentru țara din care fiecare facem parte. Isaiu I., Sălăgean I. ș.a. se vor încadra în acest colectiv: Pop, Sonea, Dringa² ș.a. Bucureștenii care își irosesc clipele pe drumuri, în tramvai, autobuse, tren sau în biblioteci ispitii de alte

probleme majore și departe de Alma Mater, care i-a hrănit în pruncie și de care își aduc aminte cu plăcerea subliminală emoției dinamizante și activ-propulsive, n-au vreme cu răgaz să croșeteze din condei cîteva slove – fie de laudă fie de ocară pentru ce-i bun și ce-i găunos în lucrare. Difuzarea ei prin librării o va arăta mai multor pricepuți în ale dascăliei și educației, punîndu-le probleme inedite, surprinzătoare, cum spunea un profesor extrem de exigent, cînd a citit-o.

În altă ordine de idei, cărțile de istorie-pedagogie din colecția mea, inclusiv *Cartea de aur* a lui Păcățianu și *Istoria* lui N. Iorga, *Letopisețele* lui Kogălniceanu ș.a. vă stau la dispoziție. Cele 4 vol. din *Cartea de aur* din Biblioteca Institutului sînt desculțe și cu îmbrăcămintea cam zdrențuroasă pe lîngă cele două vol. trimise de noi Institutului.

Ce se știe despre conferința dlui P. Pușcaș asupra contribuției noastre la docimologie?

Mai las scrisul și pentru altă dată. – Bine și sănătate tuturor. T. Neș

[4]

București, 20 dec. 972
Iubite frate Traiane,

La mesajele duminicale a tot tămăduitoare, în preajma sărbătorilor tradiționale care acopăr simetric și strălucitor ziua de Anul Nou cu revărsări înainte și după acest soroc al vremii, ne concentrăm și noi dorințele toride în a-ți ura o colcăitoare energie creatoare desfășurată cu aceeași seninătate și umor ca pînă acum. Oamenii creatori și zîmbitori constituie centre de atracție socială, învierea mediului și îndemn la muncă rodnică,

conformă cu semnele și aspirațiile vremii în care trăim.

Bine tuturor celor dragi și duminicale.
Vechiul dascăl,
T. Neș

[5]

București, 15 febr. '73
Iubite Traiane,

mi-a făcut plăcere știrea că la 20 febr. ne-am putea întîlni la noi. Ar fi o serie de probleme pe agenda dialogului; unele probleme de ordin material, vital pentru mine, altele de ordin științific, teoretic, privind docimologia. Să nu te sperii de problemele materiale, fiindcă nu solicit nimănui ajutor pecuniar și nici gir. Din complexul de probleme materiale, cu caracter practic ar fi transferarea celor patru volume din „Cartea de aur” la Biblioteca Institutului Pedagogic, așezîndu-le lîngă cele 2 volume (V-VI) trimise mai demult Institutului. Eu am văzut cele 4 volume pe care le aveai; nu se potrivește ca vestimentație cu celelalte două. Cu volumele pe care le ofer veți avea un set îmbrăcat în uniformă cu înfățișare estetică. Nu cerem nimic în schimb; este o donație care la liceul Em. Gojdu n-ar putea avea loc, în urma [...] în vigoare. Prețioasa colecție am salvat-o în 1940, împreună cu un volum format 1/2 de pictură bizantină, scris în limba franceză de I. D. Ștefănescu, pe atunci profesor la Universitatea Catolică din Paris și care l-a lăsat liceului. Va constitui un exemplar unic pentru Inst. Pedag. Odată v-am donat actele familiei Chiș³ [...] documente de preț în mîna cercetătorilor. Vă pot oferi și un *Urbaniu* din 1790, privitor la contractul încheiat de iobagii din comuna Boi (Baj) și contele Rhédey. Prelucrarea lui ar contribui la zgrăvirea situației acestor iobagi exploatați; urbaniul ar putea fi generalizat, este document *tip*, tipărit, completîndu-se doar unele spații libere pentru introducerea datelor speciale locului. Dacă Inst. Ped. nu le acceptă cred că direcțiunea Muzeului Crișana ar fi bucuroasă să le aibă, deși tinerii istoriografi bihoreni, cu excepția lui Dumitrașcu se cam feresc de astfel de documente rare. Vom discuta cazul. Mai am o hartă topografică a comunei Mădăras din 1854 copiată de pe alta mai veche, care urmează să fie folosită de specialiști la schițarea trecutului comunei mele natale, pentru care am adunat puțin material de a-i prezenta trecutul în crochiu, urmînd ca alții să-l încarneze cu date noi. Începutul acestei lucrări l-aș face eu dacă aș avea alte condiții de lucru: spațiu mai mic, întreținerea căruia să nu-mi devoreze modestul buget alimentar numai din pensie. Peste 50% din cele două pensii îl înghite regia locuințelor, care totuși nu ne asigură

Dacă scoala - adică profesorii - are nevoie urgentă de aceasta lucrare, o puteți lua de la mine oriunde, pentru un curier ocazional. Dacă n-aveți nevoie urgentă, vă rog să mi-o lăsați pînă ^{văd} vedea de curiozitate - o mi-e datoria ca este la mine. Aș dori să am în curiozitate scrisă mi-aș fi un semn.

- Mă bucur ca la liceul pe care îl conduceți să vă fie un mîmăruș și din partea elevilor ai liceului E. Gojdu,

în cameră o temperatură mai mare de 15-20° C, în funcție de datele meteorologice. Dar să le lăsăm de o parte neajunsurile. Pentru termenul docimologie nu avem un corespondent neaș românesc. Rămîne ca voi, filologii, să ticluiți unul, cum făcuse Octavian Neamțu pentru noua știință: „știința științei“, „[...]“, Science of Sciences etc. I-a dat numele de „scientism“, omologat oficial și pus în circulație. Docimologia – psihologia și raționalizarea proceselor de examinare ale elevilor la noi în țară s-a demarat în 1933, în cancelaria liceului Gojdu. Despre acestea vom dialoga.

Al d-tale, T. Neș
Bune urări pentru toți, cu drag

[6]

București, 29 martie '73
Iubite domnule Traiane,

cred că „fetele“ de la biblioteca Institutului ți-au comunicat ce ispravă au făcut la noi, ducînd cu ele drept măturie „borderoul“ cărților selecționate. Deoarece nu mi-au desvăluit scopul și criteriile de selecționare, nu le-am putut fi de ajutor. Dacă le ghi-ceam gîndul – ce greu e să-ți dai seama ce gîndește o femeie – le prezentam în 2-3 aprecieri distanța la care se găsește cartea apucată din raft, și ștearsă de praf de linia ideologiei prezente, în vogă de a invada toate conținuturile sale. Dar orice ar fi luat, știu că va fi citit cu ochi critici, storcînd din ele tot ce e progresiv. Din prima mișcare a fetelor spre secția de istorie și literatură am înțeles că Traian al nostru le-a sugerat să aleagă întîi cărți și documente privind Bihorul și apoi cărți de lingvistică – românești și englezești. Cred că profesorul de limbă engleză va fi bucuros de discurile „Eterna“ anexate unui curs scurt de limba engleză, o gramatică a limbii engleze scrisă în limba germană. Dar trec cu vederea contribuția minimă a mea sau a soției mele la munca asiduă și făcută la noi de către fetele voastre de la bibliotecă și să revenim la ale noastre „ofuri“.

Poate fiindcă începe repede sezonul concediilor și al grijii oamenilor de a agonisi energie cît mai multă pentru anul viitor, – nu se observă nici o mișcare, nici un interes deosebit în domeniul schimbărilor de locuințe: cumpărări, vânzări, schimb de apartamente. Și juriștii mei – foști elevi – nu se pot dumeri în ce privește posibilitățile de schimb de apartamente proprietate particulară și apartamente din fondul locativ de stat⁴. Poate voi primi sugestii după venirea la Oradea, la 16 iunie, la întîlnirea cu absolvenții din 1928-29 și 1933.

Cred că ești informat asupra crizei pe care o avusesem în timpul conferinței despre I. Vulcan. Semnal grav de alarmă!

Complimente și urări de bine întregii familii.

Salve amice!

[7]

București, la 22.04.'73
Iubite Traiane,

„Bată-l să-l bată“. Dar ne-a bătut mai crîncen pe noi, care ne vedem deocamdată pierzînd orice speranță. În orice caz – chiar

după colapsul de scurtă durată, pe care l-am avut în timpul expunerii conferinței despre I. Vulcan – nu ne lăsăm doborîți de gîndul unui eșec total și nu renunțăm la ideea de a găsi o soluție pentru ieșirea la lumină din jungla mărăcinoasă a multelor griji acumulate.

Îți mulțumesc pentru bunele intenții care poate se vor materializa în fapte.

În ce privește „Cartea de aur“, am trimis-o în completarea celor două volume (VII-VIII) date mai demult Institut. Pedagogic. Harta veche a Mădărasului cred că se cuvine unei Instituții din Bihor; am copiat-calchiat cîteva exemplare pentru mine, cu bunul gînd de a schița cîte ceva din trecutul comunei natale.

În privința selecționării unor cărți pentru Inst. Ped. remarc că sănătatea șubredă și [...] nu-mi permit să mă apuc în grabă de lucru, periclitîndu-mi plămîni șubrezîți, cum s-a adevărit a fi la 6 apr. a.c. la conferința cu bucluc.

În legătură cu abordarea diverselor probleme referitoare la Bihor și în general la țelurile care se impun a fi examinate și realizate pe terenul cultural, îmi îngădui să-ți răspund cu plăcere; adică să-ți arăt ce aș dori eu să fac dacă aș dispune de mijloacele necesare: sănătate, griji reduse etc.

Ce s-a întîmplat cu prof. Pușcașiu⁵ S-a transferat la Oradea, sau numai suplinește provizor. Eu îi scrisesem la Baia Mare; dînsul mi-a răspuns cu o felicitare din Oradea. Șarada n-o pot dezlega în pripă.

Sănătate tuturor și gînduri bune de ziua Învierii.

Familia să-ți crească și să înflorească ca perii, ca merii și să producă roade sănătoase care să fie tezaurizate în vistieria comorilor culturale ale poporului nostru.

Dascălul d-tale vechi de zile,
T. Neș

[8]

București, 7 august '73
Iubite domnule Blajovici,

am zăbovit prea mult în trimiterea confirmării sumei de 1106 lei, valoarea cărților selecționate în zilele de 21-22 mai de biblioteca Institutului pedagogic din Oradea și socotite necesare studenților. Întîrzierea confirmării primirii sumei este motivată de un complex de motive, pe care nu le pot enumera. Sînt nedumerit, în unele privințe. Acontul de 300 lei, ce mi l-ai dat în ziua de 25 iulie, după neuitatul ospăț din „Transilvania“ ce reprezintă? De ce nu l-ați reținut din valoarea cărților? În lista cărților selecționate, tov. bibliotecară a trecut ca primă apreciere suma de 1167,70. Prețul probabil a fost modificat de anticariat sau s-au făcut scăderile de rigoare, reducîndu-se la totalul de 1106, iar acontul de 300 lei nu figurează nicăeri. Prin urmare nu mi se cuvine și dacă nu voi fi lămurit, vi-l expediez prin mandat poștal.

Încolo, „toate-s vechi și nouă toate“. Nu-mai statul știe încotro mergem. Noi ne zbatem în lupta pentru existență. Interesele individului caută să se armonizeze, să se rodeze, pentru ca colectivitatea să prospere. Noi cu stropii de energie ce ne-au mai rămas încercăm să ne găsim un loc mai stabil, ca să putem instrui stihuri sincere de laudă a vieții. Cabinetul șefului Simionescu nu știe de

existența și nevoile noastre. Noi nu știm unde lucrează, ca să-i facem o vizită ca oameni cunoscători și să-i cerem sfat. Am sunat la telefon, șefa ne-a răspuns cu un ton dîrz. Ce rost mai avem noi, după ce ne-am irosit energia în slujba țării, a consolidării ei și a plecării în străinătate (Weiner, Kertész, Blaga, Teller etc.) pentru interesele și prestigiul țării?⁶

Vă dorim sănătate, iar Bihorul o energie neostoită în saltul spre progres, pe care-l face de o vreme încoace cu mai puternic elan. Gratiitudine tuturor pentru bunele intenții.

Vechiul dascăl,
T. Neș

Note

1. Dr. Alexandru Pop, jurist, nepotul după mamă al lui Teodor Neș. Pomenit adeseori în corespondența lui Neș și cu apelativul simplu Sandu. La inițiativa lui s-a tipărit în 2006 ediția a doua a cărții lui Neș, *Oameni din Bihor*, Oradea: Biblioteca Revistei Familia, 2006. Îngrijitorul ediției este Alexandru Pop, fiul primului, deci strănepot al lui Teodor Neș.
2. Ion Isaiu (1915-1994), jurist, publicist, a redactat revista *Cultura* (1933-1934); viceconsul la Oradea în anii 1940-1944, funcționar în Ministerul de Externe, a militat pentru apropierea româno-maghiară. Iosif Sălăgean (1895-1980), profesor de istorie-geografie, fost director al Liceului „Emanuil Gojdu“, coautor, alături de Emil I. Roșescu și T. Neș, la *Monografia Liceului „Emanuil Gojdu“ la 50 de ani*, 1971. Antim Dringa, profesor de matematică, director al Liceului „Emanuil Gojdu“ (1966-1973).
3. E vorba, probabil, de avocatul dr. Demetru Chiș, din arborele genealogic al familiei Lazăr, din care provine și cunoscutul luptător unionist dr. Aurel Lazăr (pentru amănunte, vezi T. Neș, *Oameni din Bihor*).
4. Într-un text autonom expediat lui T. Blajovici (nereprodus aici), Teodor Neș conta pe demersurile fostului elev întru soluționarea situației sale locative. Apartamentul închiriat, format din 5 încăperi (îi comunica inclusiv schița lui), îi prisosea, încît solicita o restrîngere de spațiu, un apartament cu 3 camere într-un bloc, deoarece servituțile materiale, cele ale vîrstei (o pensie modestă, 2.672 de lei la cursul monetar din 1973, inferioară salariului pe care-l avusesse, spitalizări, medicamente etc.) grevau serios bugetul familiei. Profesor emerit, distins cu Ordinul Muncii clasa a II-a, cel care contribuise la înzestrarea învățămîntului cu material didactic, cercetător distins al fenomenului cultural bihorean, deși n-a cunoscut gulagul românesc, a suportat și el teroarea istoriei („Numai statul știe încotro mergem. Noi ne zbatem în lupta pentru existență“, scrie o dată), fie și prin privarea de condiții propice continuării propriilor investigații, în speță elaborarea unei monografii a comunei Mădăras, localitatea de baștină.
5. Petru Pușcaș (n. 1929), pedagog, conf. univ. dr. la Universitatea din Oradea. Întrebarea din scrisoare despre statutul său provenea din interesul lui T. Neș pentru problemele de docimologie, el fiind cel care a elaborat la noi un prim studiu docimologic, *Tilcul notelor în liceu*, 1933, sub impulsul cercetărilor lui Fl. Ștefănescu-Goangă, directorul Institutului de Psihologie Experimentală din Cluj (viitor rector al universității), dar și în sfera mai largă a preocupărilor în vogă ale unor psihologi precum Edmond Claparède și Henri Piéron.
6. În stil alb, constatativ, dar nelipsit de subtilă ironie, lucidul octogenar denunță în cîteva rînduri de scrisoare sistemul kaffian al aparatului nomenclaturii comuniste, al cărui „castel“ rămînea mereu inaccesibil celor mulți, inclusiv intelectualității care a ostenit pentru prestigiul țării... Cărturarul cinstit înregistrează, fie și parantetic, triumfalismul perioadei, prostituarea conștiinței unora... Cei notați în paranteză sînt Iacob Teller, profesor de franceză-engleză la Liceul „Emanuil Gojdu“, iar următorii trei, Andrei Weiner, Alexandru Blaga și François Kertész, foști elevi ai lui Neș, au făcut cariere prestigioase în Statele Unite ale Americii sau Israel.

Epistolar îngrijit de

Megaviolența comunistă

Cătălin Mamali

ANALIZA MEGAVIOLENȚEI comuniste de către victime ale comunismului, de către experți, scriitori, instituții de cercetare și comisii prezidențiale, precum și de persoane care au făcut parte din sistemul comunist de represiune, reprezintă un proces de clarificare societală. Creșterea cunoașterii care rezultă din acest proces, ca și din interpretarea și judecarea morală a megaviolenței comuniste, ca teorie, ideologie și practică, este un mijloc necesar pentru evitarea dezumanizării ghidate ideologic și practicate la scară globală de comunism.

Cunoașterea, dincolo de valoarea ei descriptivă, predictivă și explicativă, are și o funcție morală. Raportul *Analiza dictaturii comuniste din România* face parte din procesul de cunoaștere, interpretare, judecare morală, terapie macrosocială și umanizare început la scară globală odată cu dezintegrarea regimurilor comuniste din Europa în 1989. Efortul de cunoaștere implicat de Raport este de apreciat și necesită exersarea responsabilității epistemice, a verificării intersubiective și a dialogului public asupra rezultatelor. Calificativul „final” dezvăluie tendința privity de a considera investigarea comunismului din România ca fiind terminată, pretenție iluzorie atât față de starea prezentă a *Raportului final*, cât și față de cunoașterea comunismului din România, în condițiile în care accesul la arhive este selectiv, iar conținutul acestora a fost supus unei degradări intenționate chiar prin arderea/predarea dosarelor doar unor persoane (ex.: cazul Brucan).

Au existat reacții huliganice față de prezentarea unor concluzii ale Raportului în ședința Parlamentului României din 18 decembrie 2006, așa cum apare din comentariul reputatului cercetător S. Alexandrescu (*România liberă*, 30 dec. 2006) sau din acela al cunoscutei cercetătoare a gulagului, Ruxandra Cesereanu, publicat tot în decembrie. În opoziție cu așteptarea conform căreia, așa cum pertinent scrie Alexandrescu, o „condamnare a comunismului era ocazia visată”, s-a produs un „vacarm”, iar „încăierarea” a reprezentat un pericol real. Pe de altă parte, s-a pretins ca Raportul să fie primit în mod admirativ: „În loc să aplaude și să susțină Raportul final al Comisiei în care sunt omagiați martirii socialiști (anticomuniști), alături de cei ai altor partide democratice distruse de comuniști, social-democrații de ultimul ceas (al comunismului) au zâmbit trivial când președintele Băsescu și-a rostit, între huiduielile isterice ale urmașilor lui Dej și Ceaușescu, istoricul discurs de condamnare a comunismului” (Vladimir Tismăneanu, *Revista 22*, nr. 877, 2006, italice adăugate). Faptul că nu sunt menționate *victimele comunismului care NU*

au aparținut niciunui partid politic, dar au avut crezuri morale și religioase, limitează aria violenței comuniste, care a cuprins și pe cei „fără de partid”. Epistemic este nefuncțional, iluzoriu și irațional să se pretindă aplaudarea unui raport de cercetare înainte de studierea lui. Un raport analitic se poate studia, discuta, evalua, completa, critica, revizui, corecta, dezvolta și/sau publica. A cere aplaudarea rezultatului acestuia înainte de studierea și discutarea analitică reprezintă o formă de narcisism (autocentrism) intelectual. Și invers, a huidui, a profera invective, a emite critici fără citirea Raportului este un comportament nedialogic și antiintelectual.

Președintele României, în Parlament, a citit un discurs de condamnare a comunismului (nu Raportul, 663 de pagini), un exemplar act de hotăr. Condamnarea oficială a comunismului, chiar cu o întârziere de 17 ani, este un act necesar din punct de vedere moral, social și politic. Dar a cere aplaudarea *Raportului final* sună a regizare propagandistică și ritualism ideologic, boli de care România a suferit cumplit cel puțin 45 de ani. Aceasta reamintește faptul că Tismăneanu a studiat în România propaganda de partid și a cercetat înainte de '89, pe teren, această temă.

Pentru România, acest Raport reprezintă o parte din cercetarea violenței comuniste la care a fost supus timp de peste 45 de ani poporul român. Dar *această violență a fost pregătită cu mult înainte de instaurarea dictaturii comuniste și studierea acestui aspect este parte integrantă a procesului de explorare a megaviolenței programului ideologic comunist, a practicii și structurilor sale sociale*. În această recenzie vor fi tratate numai câteva aspecte: presupunerile teoretice majore ale Raportului; validitatea metodologică a datelor statistice privitoare la structura PCR/PMR; transparența Raportului.

Probleme teoretice și conceptuale

RAPORTUL OBLIGĂ la întrebări privind presupunerile fundamentale ale analizei. De exemplu, sunt toate cauzele și sursele violenței „dictaturii comuniste” reductibile la perioada începută cu uzurparea puterii politice în 1945? Care este relația dintre programul Partidului Comunist Român, înainte de venirea sa la putere, și dictatura comunistă? Care este relația dintre ideologia comunistă originală și originară, inclusiv proiectul și „măsurile” ei fundamentale, pe de o parte, și apariția mișcării comuniste în România, continuată istoric de realitățile generate sub dictatura comunistă, pe de altă parte? Prin chiar titlul Raportului, se exclud din complexul causal elemente fundamentale pentru

înțelegerea genezei, ascensiunii, exploziei și, sperăm, stingerii violenței comuniste în România. Raportul nu începe cu originile acestei megaviolențe.

Chiar unii autori ai Raportului s-au întrebăat asupra începutului crimelor comuniste și momentului istoric din care trebuie începută analiza. Într-un interviu, Ruxandra Cesereanu se referă la demersul ei de a-l convinge pe Tismăneanu de a include în Raport rezultate dintr-un studiu referitor la perioada 1940-1941. Cesereanu spune: „Am intermediat, pe lângă Vladimir Tismăneanu, prezența în acest Raport a unui studiu al istoricului basarabean Igor Cașu. Acesta a publicat în volumul coordonat de mine, *Comunism și represiune în România: Istoria tematică a unui fratricid național*, un studiu intitulat «Gulagul basarabean: deportări, represiuni, foamete (1940-1941, 1944-1951)». Studiul lui Igor Cașu a fost refăcut și adus la zi pentru a fi inclus în Raportul Comisiei Tismăneanu”.

Raportul anunță un scop pe care nu-l poate atinge datorită concepției și metodei sale. Iată scopul: „Raportul Comisiei urmărește să strângă laolaltă datele incontestabile care probează natura antiumană, constant, metodic și perseverent represivă a regimului comunist” (p. 19, varianta publicată pe site-urile Raportului). Mai întâi e necesară întrebarea: *este natura antiumană a comunismului prezentă în programul, scopurile, mijloacele și acțiunile generate de Partidul Comunist Român din momentul în care acesta s-a format?* O altă întrebare fundamentală rămâne neatinsă și necesită să fie exprimată: *Este natura antiumană a comunismului intrinsec legată de programul originar exprimat în Manifestul Partidului Comunist (MPC) și în alte texte ale ideologiei și teoriei marxiste?*

Raportul acordă un spațiu infim și tratează marginal istoria formării PCR, ca organizație violentă născută dintr-o *ideologie explicit violentă, cu scopuri și mijloace violente, dedicată unei practici sociale violente, cu caracter anti-statal și antipatriotic*. Apariția acestui partid, corect menționată în Raport ca rezultat al scindării Partidului Socialist în timpul Congresului de la București din mai 1921 („8 Mai, Ziua PCR!”), camuflat serbată și după 1989), este prezentată într-un capitol intitulat *Uniunea Tineretului Comunist din România* (p. 139). Abordarea formării PCR în acest capitol nu se justifică teoretic și istoriografic. Indiferent de faptul că istoriografia comunistă a preferat să reprezinte momentul scindării ca fiind primul congres al Partidului Comunist Român, atunci s-a votat afilierea la Internaționala a III-a. Internaționala a III-a, care recunoștea MPC ca documentul-program al mișcării comuniste internaționale. Acest text, orientat spre acțiune macrosocială cu scopuri și mijloace explicit

violente, reprezintă „*gena politică*“. Folosind termenul de „memă“ (Dawkins, 1976), prin care se înțelege o unitate de informație culturală (nu genetică, dar analogă) aptă de reproducere în timp și spațiu, se poate spune că MPC constituie *mema politică* a comunismului de pretutindeni.

Proiectul politic comunist (mema politică comunistă, mai ales cele 10 măsuri înscrise în MPC) este violent, instigă la ură de clasă, la abolirea proprietății private (element cardinal în teoria marxistă), dictează crearea partidului unic, cere centralizarea mijloacelor de comunicație și transport, precum și a finanțelor, cere confiscarea bunurilor rebelilor și emigranților, este pentru revoluție violentă și pentru extinderea acestor schimbări la scară globală. Atunci când partea scindată a Partidului Socialist, autonomită PCR, a aderat la Internaționala Comunistă, a aderat și la aceste *reguli de gramatică politică* ce conduc inevitabil la o politică antiumană. Această relație de principiu nu este analizată.

Raportul, la care colaborează istorici (sociali și literari), nu face o analiză semnificativă, bazată pe documente, a modului în care cei care au aderat la Internaționala a III-a s-au raportat la cele 10 măsuri ale MPC. Oare grupul de cercetători n-a găsit documente oficiale, personale (jurnale), interpersonale (scrisori) ale celor care au format nucleul inițial al PCR, pentru a înțelege mai bine cum percepeau și interpretau aceștia ideologia marxistă și măsurile MPC? Aceasta ar ajuta la explicarea modului în care *violența intrinsecă a MPC* a fost *internalizată de membrii PCR* și apoi transformată în acțiuni politice aplicate și dezvoltate în România. Ce știau în 1921 cei care au format nucleul PCR despre crimele comuniste comise deja în Uniunea Sovietică, dar și despre violențele sângeroase comise în revoluția comunistă consumată în Ungaria? Ce cunoșteau ei, înainte de a forma propria organizație, despre crimele comuniste săvârșite? Apar astfel de informații în documentele personale și interpersonale ale membrilor PCR? Înainte de scindarea menționată și de înființarea PCR, în 1921, cel puțin o parte dintre cei care au inițiat și susținut această formație politică teroristă erau conștienți și aveau informații despre violența scopurilor și mijloacelor organizației politice pe care au format-o. O astfel de analiză teoretică, verificabilă prin fapte social-istorice, lipsește din Raport.

Un Raport numit final care este elaborat pentru a servi la „condamnarea comunismului“ trebuie să investigheze *antecedentele criminale ale violenței sistemice comuniste, și nu doar ce s-a produs după instaurarea dictaturii PCR*. Orice act criminal, individual sau colectiv, de mare anvergură are antecedente mentale, teoretice, valorice și instrumentale. Studiarea „*patternurilor*“ prezente în mentalitatea, metodele, comportamentele și structurile comuniste existente cu mult înainte de 1940 reprezintă atât resurse descriptive, cât și explicative. Cazul socialistului/comunistului bulgar Rakovski, care a „activat“ în România (fiind arestat în 1916 la Iași) și apoi, în 1919, a devenit membru al CC al PC Rus, apropiat colaborator al lui Troțki, iar printre multe funcții a devenit și ambasador sovietic la Paris, ar reprezenta o astfel de sursă (R. Conquest, *The Great Terror: A Reassessment*, 1990, p. 360). Astfel de surse arată că violența și perversitatea interogatoriilor comuniste practicate de dicta-

tura PCR au rădăcini istorice anterioare anului 1940. Ele arată că modul de interogare utilizat de Vășinski în timpul mării terori este paradigmatic și modelator și a fost copiat în închisorile comuniste din România. „Clonarea politică“ a funcționat în calvarul la care au fost supuși cei interogați, nu puțin dintre ei chiar pînă la moarte. Să amintim cazul lui A. Golopenția, supus la astfel de interogatorii.

Raportul amintește, cvasisuperficial, de „materialismul istoric al lui Marx“ (p. 14), dar nu dezvăluie o intenție de analiză coerentă a componentelor marxismului care au dictat ideologic și teoretic apariția dictaturilor comuniste. De exemplu, o referire la analistul Malia dă o imagine deformată asupra originilor „comunismului românesc“. Originea acestuia este plasată în „modelul leninist-stalinist de inginerie socială“ (p. 16). O clarificare. Pentru Malia, la rădăcinile comunismului se află teza lui Marx asupra *abolirii proprietății private*. A recunoaște că aceasta este ideea originală a lui Marx nu înseamnă a-i scuza pe Lenin și Stalin de propriile lor idei violente și de crimele comise. Dar abolirea proprietății private, înscrisă în MPC de Marx și Engels, este matricea generativă care aduce celelalte violențe sociale și societale specifice comunismului. Iată ce scrie Malia despre *principiul marxist* – nicidecum un capriciu al unui dictator comunist – al abolirii proprietății private: „Pur și simplu, problema de bază este: cine dobândește proprietatea privată atunci când aceasta este abolită în favoarea proprietății «publice» sau «colective»? Proprietatea privată nu poate să ajungă direct la «societate», după cum susține ipoteza socialistă, și aceasta pentru că societatea are mereu nevoie de un instrument administrativ prin intermediul căruia să poată acționa. Deci, întreaga proprietate ajunge în posesia statului“ (M. Malia, *Russia under Western Eyes*, 1999, p. 309). Ideea clară a lui Malia conduce la concluzia logică, verificată de o practică tragică, potrivit căreia atunci când „criteriile economice“ sunt înlocuite de „criterii ideologice“ se creează condițiile pentru generarea „directivelor politice“. De la directivele

politice arbitrare, în comunism, se trece în mod natural spre dictatura politică. Ideea abolirii proprietății private este *dictatul cardinal* înscris în MPC, bazat pe teoria marxistă. Prin această „bază materială“ se pre-stabilizează și cadrul de decizie și acțiune, indiferent că este vorba de dictatura politică de partid sau de dictatura personală.

Raportul, chiar și atunci când are ocazia să discute rădăcinile ideologice ale totalitarismului comunist, ocazie oferită de lucrarea citată *Totalitarian Dictatorship and Autocracy* de C. J. Friederich și Z. K. Brzezinski (1956), alunecă pe lângă asemănările structurale și de conținut dintre „măsurile“ dictate de MPC, pe de o parte, și imperativele regimurilor totalitare comuniste, pe de alta. Raportul nu analizează gradul în care „măsurile“ dictate de MPC au fost reproduse și aplicate în concepția „originală“ și în practica PCR. În secțiunea în care autorii enumeră „principalele trăsături ale sistemului comunist din România“ (p. 14-15), se eludează compararea acestuia cu programul originar al revoluției comuniste enunțat în „măsurile“ dictate de MPC.

Faptul că raportul dorește să analizeze și dimensiunea economică a crimelor comuniste este meritoriu. Dar faptul că la nivel conceptual, după ce amintește de „atacul sistematic asupra proprietății private“ (p. 15), Raportul nu dezvoltă un model coerent, însoțit de operaționalizarea indicatorilor specifici derivați din modul violent în care ideologia comunistă originară abordează proprietatea privată, transformă această afirmație într-o sferă goală de conținut analitic. Modul în care comunismul din România a „atacat“ (delapidat, naționalizat, desființat) proprietatea privată necesită o analiză economică empirică mult mai elaborată decât cea fugară oferită de unele segmente din Raport. Aceasta este o dimensiune sistemică și de durată a crimelor comuniste.

În cazul crimelor împotriva statului român nu se discută sursele lor ideologice. O analiză conceptuală și empirică a consecințelor eliminării statului de drept burghez este cvasiinexistentă în Raport. Să amintim numai critica de esență, în acest domeniu, exprimată de istoricul L. Shapiro asupra concepției privitoare la „dispariția“, „transcenderea“ statului, „ca rezultat al revoluției sociale“. O discuție a utopiei marxiste privind dispariția statului se află și în studiul „Marxist Irruption: How and Why“ (Conquest, 2000). Raportul nu analizează rădăcinile ideologice ale dictaturii comuniste și premisele teoretice care au ghidat strategia politică a PCR (revoluție violentă, partid unic, abolirea proprietății private etc.). Partidele comuniste au urmat *scenariul MPC*. Matricea scenariului politic a cunoscut și variații originale, naționaliste și internaționaliste. Dar, în toate cazurile, nucleul măsurilor MPC a fost reprodus cu loialitate partinică. *Dictaturile comuniste, inclusiv cea din România, au urmat, și istoric, și logic, dictatul ideologic înscris în MPC.* ■

(Continuare în nr. viitor)

• Desen de Gabriela Melinescu

Concursul Național de Proză Scurtă și Eseu „Pavel Dan”, ediția a XII-a, Turda, Triteni, septembrie 2007

PENTRU OMAGIEREA operei unuia dintre cei mai valoroși prozatori români, Pavel Dan, al cărui centenar se serbează în acest an, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Cluj, Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Cluj, revista *Tribuna*, Consiliul Local și Primăria Turda, precum și Casa Municipală de Cultură Turda organizează cea de a XII-a ediție a Concursului Național de Proză Scurtă și Eseu „Pavel Dan”.

Pot participa membrii asociațiilor profesionale (Uniunea Scriitorilor din România, Aspro etc.) sau autori independenți, indiferent dacă au sau nu volume publicate. Textele, în două exemplare, vor fi expediate până la data de *31 august a.c.* pe adresa *Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Cluj, Piața Unirii, nr. 1, Cluj-Napoca, tel./fax: 0264-597616*. Fiecare concurent va anexa și un scurt CV, conținând numele, prenumele, vârsta, adresa, numărul de telefon și un rezumat al activității literare. Plicul

va purta mențiunea: *Pentru Concursul „Pavel Dan”*. La secțiunea proză, se acceptă texte de până la 15 pagini (30 de mii de semne, cu spații cu tot), nepublicate/inedite. La secțiunea eseu, se acceptă doar texte legate de opera sau viața lui Pavel Dan, de până la 20 de pagini (40 de mii de semne, cu spații cu tot), nepublicate/inedite. Proza și eseurile pot fi și fragmente dintr-un volum aflat în lucru.

Câștigătorii concursului literar vor fi anunțați personal. Premiile vor fi decernate cu prilejul manifestărilor prilejuite de sărbătorirea *Centenarului „Pavel Dan”*, care vor avea loc la Triteni și Turda în luna septembrie a.c.

Informații suplimentare se pot obține la telefon 0264-597616, Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Cluj; persoane de contact: Petru Poantă și Victor Cubleşan.

Comunicat de presă

MIERCURI, 13 iunie 2007, Consiliul de conducere al Alianței Naționale a Uniunilor de Creatori – ANUC s-a întrunit în ședință pentru a transfera exercițiul președinției de la Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor către Uniunea Scriitorilor.

ANUC, care reprezintă peste 12.000 de membri, este o organizație nonguvernamentală și nonpolitică ce reunește uniuni ale creatorilor de artă și artiștilor interpreți reprezentative pe plan național și solidare în protejarea morală și materială a membrilor lor: Uniunea Arhitecților, Uniunea Artiștilor Plastici, Uniunea Cineaștilor, Uniunea Scriitorilor și Uniunea Teatrală – UNITER. Respectând misiunea pe care și-a asumat-o la înființare, ANUC va continua toate programele și proiectele menite să asigure reprezentarea intereselor creatorilor de artă și artiștilor interpreți din România.

Consiliul de conducere l-a salutat pe noul președinte în exercițiu al ANUC, domnul *Nicolae Manolescu, președintele Uniunii Scriitorilor din România*, organizație membră care preia mandatul conducerii organizației pentru o perioadă de douăsprezece luni.

Consiliul a luat în discuție cel mai important proiect în care este implicată ANUC în acest an: organizarea la Sibiu, în perioada 28.09-1.10.2007, a Conferinței Consiliului European al Artiștilor ECA, cu tema: *Artist, creativitate, societate. Provocări pentru statutul artistului la începutul sec. XXI*, eveniment cu rezonanță paneuropeană finanțat de Ministerul Culturii și Cultelor și inclus în programul oficial al capitalei culturale europene Sibiu 2007. Alianța speră că alegerea acestui subiect va fi un punct de plecare pentru o dezbatere internă legată de condițiile actuale economice și sociale în care muncesc artiștii din România și de interesul pe care îl au comunitățile și autoritățile față de cum creează artiștii, cum sînt ei integrați în politicile de dezvoltare urbană, în care produsul cultural și artistic să fie o ofertă locală de ținută și un semn al identității.

S-a hotărît elaborarea în cadrul Alianței a unui material care să surprindă datele curente ale statutului artistului, la confluența cu legislația existentă și cu politicile culturale de rang atât guvernamental, cât și local. Alianța va solicita conducătorilor ministerelor culturii, finanțelor, muncii și protecției sociale și Primăriei Generale a Municipiului București întrevederi pentru a vedea în ce măsură există programe, politici și mijloace concrete de îmbunătățire a statutului artiștilor, de stimulare a creativității acestora și a circulației operelor în folosul comunităților. De asemenea, se va pune problema în termeni fermi a sediilor, spațiilor în proprietate publică cu destinație artistică ale capitalei, de care uniunile de creatori, organizații de utilitate publică recunoscute prin lege, ar trebui să beneficieze în folosință gratuită sau cu chirii modice, subvenționate de autoritatea locală.

În cadrul ședinței s-a hotărît continuarea tuturor demersurilor la nivelul instituțiilor abilitate ale statului, cu scopul îmbunătățirii colectării și utilizării eficiente a fondurilor provenite din timbru, conform Legii nr. 35/1995, cu completările și modificările ulterioare privind instituirea timbrului literar, cinematografic, teatral, muzical, folcloric, al artelor plastice, al arhitecturii și de divertisment.

CONSILIUL DE CONDUCERE AL ANUC

Contact ANUC: Monica Lotreanu,
tel. 0722 309 756; fax: 021 2119425;
e-mail: anucro@mediasat.ro

Circulara Uniunii Scriitorilor din România

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu este responsabilă pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate.

Comitetul Director
al Uniunii Scriitorilor
5 iunie 2003

Către cititorii din țară ai revistei *Apostrof*

Pentru anul 2007, vă rugăm să vă abonați *direct la redacție*. Pentru aceasta, vă rugăm să plătiți contravaloarea abonamentului, prin *mandat poștal*, pe adresa:

Lukács Iosif
Fundația Culturală Apostrof
Cluj-Napoca, 400079, Str. I. C. Brătianu, nr. 22
Prețul abonamentului este:
pentru 3 luni: 9 lei
pentru 6 luni: 18 lei
pentru 1 an: 36 lei

Taxele de expediere sînt incluse în această sumă.
Pentru cei care se abonează prin această modalitate, asigurăm expediere promptă a revistei. Cei care se abonează pe 1 an primesc revista fără majorările de preț provocate de inflație.

Către cititorii din străinătate ai revistei *Apostrof*

Pentru anul 2007, vă rugăm să vă abonați *direct la redacție*, trimițînd contravaloarea abonamentului printr-un cec (*money order*) în contul:

Fundația Culturală Apostrof
Cont euro: RO73BRDE130SV06534401300
Cont USD: RO58BRDE130SV06674381300
Banca Română pentru Dezvoltare – Groupe Sociétés Générales – Sucursala Cluj, Bd. 21 Decembrie 1989, nr. 81-83, SWIFT BRDEROBU

Prețul abonamentului este:
pentru 3 luni: 13 us\$
pentru 6 luni: 26 us\$
pentru 1 an: 52 us\$

În costul abonamentului sînt incluse și taxele de expediere par avion.

Editura Biblioteca Apostrof vă oferă următoarele cărți:

- MIRCEA ZACIU, **Jucătorul de rezervă**
poezie, 2000, 88 p. 5 lei
- GABRIEL MARCEL, **A fi și a avea**
traducere de CIPRIAN MIHALI, 1997, 192 p. 3 lei
- FRIEDRICH NIETZSCHE, **Antichristul**
traducere de VASILE MUSCĂ, 2003, 128 p. 10 lei
- VLADIMIR JANKÉLÉVITCH, **Să iertăm?**
traducere de JANINA IANOȘI, postfață de ION IANOȘI, 1998, 82 p. 3 lei
- JÜRGEN HABERMAS, JOSEPH RATZINGER, **Dialectica secularizării: Despre rațiune și religie**, traducere de DELIA MARGA, prefață de ANDREI MARGA, 2005, 120 p. 20 lei
- SF. ANSELM DIN CANTERBURY, **Monologion despre esența divinității**
traducere de ALEXANDER BAUMGARTEN, 1998, 162 p. 3,50 lei
- HENRY CORBIN, **Paradoxul monoteismului**
traducere de JANINA IANOȘI, 1997, 216 p. 4 lei
- ION IANOȘI, **O istorie a filosofiei românești**, 1996, 392 p. 10 lei
- VASILE MUSCĂ, **Spusul și de nespusul**, 2003, 146 p. 10 lei
- N. STEINHARDT, **Cartea împărțirii**, ediție gândită și alcătuită de ION VARTIC, ed. a IV-a, 2004, 140 p. 8 lei
- D. D. ROȘCA, **Introducere la „Viața lui Isus”. Mitul utilului**
traducere de DUMITRU ȚEPENEAG, ediție și postfață de MARTA PETREU, 1999, 138 p. 3,50 lei
- BUCUR ȚINCU, **Apărarea civilizației**
ediție îngrijită și prefață de MARTA PETREU, 2000, 132 p. 5 lei
- OVIDIU PECICAN, **Trasee culturale Nord-Sud**, 2006, 228 p. 15 lei
- CĂLIN TEUȚIȘAN, **Textul în oglindă: Reflexii ale imaginarului eminescian**, 2006, 202 p. 15 lei
- PETRU POANTĂ, **Efectul „Echinox” sau despre echilibru**, 2003, 176 p. 10 lei
- DORLI BLAGA, **Tatăl meu, Lucian Blaga**, 2004, 380 p. 20 lei
- GEORGE BANU, **Uitarea**, 2003, 80 p. 5 lei
- NORMAN MANEA, **Despre clovni**
eseuri, 1997, 230 p. 4 lei
- NORMAN MANEA, **Octombrie, ora opt**
proză, 1997, 186 p. 4 lei
- NORMAN MANEA, **Fericirea obligatorie**
proză, 1999, 192 p. 5 lei
- FLORIN SICOIE, **Sîmbăta engleză și alte povestiri**, 1998, 130 p. 2 lei
- RAMIRO DE MAEZTU, **Don Quijote, Don Juan și Celestina**, traducere de MARIANA VARTIC, prefață de ION VARTIC, 1999, 264 p. 6 lei
- LIVIU BLEOCA, **Biblioteca de buzunar**
roman, 2001, 128 p. 5 lei
- PHILIP ROTH, **Animal pe moarte**
roman, traducere de IRINA PETRAȘ, 2001, 132 p. 9,90 lei
- SANDA CORDOȘ, **Literatura între revoluție și reacțiune**, ediția a II-a, adăugită, 2002, 284 p. 15 lei
- LEV TOLSTOI, **Moartea lui Ivan Ilici**
traducere de JANINA IANOȘI, prefață de ION VARTIC, 2003, 96 p. 7,50 lei
- LUKÁCS JÓZSEF, **Povestea „orașului-comoară”: Scurtă istorie a Clujului și a monumentelor sale**, volum ilustrat cu fotografii de VÁRDAI LEVENTE, 2005, 146 p. 20 lei
- GEORGETA HORODINCĂ, **Duminică seara**, 2006, 231 p. 20 lei
- ALEXANDRU VONA, **Să mai fiu o dată îndrăgostit**, carte gândită și alcătuită de MARTA PETREU, 2005, 188 p. 20 lei
- ȘTEFAN BORBÉLY, **Despre Thomas Mann și alte eseuri**, 2005, 172 p. 20 lei
- MARTA PETREU, **Conversații cu...**, vol. II, 2006, 132 p. 20 lei
- RUXANDRA CESEREANU, MARTA PETREU, CORIN BRAGA, VIRGIL MIHAIU, OVIDIU PECICAN, ION VARTIC, **Sadovaia 302 bis**, 2006, 204 p. 20 lei
- EUGEN PAVEL, **Între filologie și bibliofilie**, 2007, 170 p. 20 lei
- ZAHARIA BOILĂ, **Amintiri și considerații asupra mișcării legionare**
prefață de LIVIA TITIENI BOILĂ, ediție îngrijită de MARTA PETREU și ANA CORNEA, notă asupra ediției de MARTA PETREU, 2002, 160 p. 10 lei
- ZAHARIA BOILĂ, **Memorii**, 2003, 256 p. 12 lei
- PROCESUL „TOVARĂȘULUI CAMIL”, ediție îngrijită de ION VARTIC, prefață de MIRCEA ZACIU, 1998, 96 p. 2 lei
- I. D. SÎRBU, **Scrisori către bunul Dumnezeu**
ediție îngrijită de ION VARTIC, 1998, 244 p. 5 lei
- LUDOVICA REBREANU, **Adio pină la a doua Venire: Epistolar matern**, ediție îngrijită, prefață și note de LIVIU MALIȚA, 1998, 288 p. 5 lei
- ARTHUR DAN, **Mituri căzute (Din jurnalul unui psihiatru): Aforisme**, prefețe de I. NEGOTĂSCU, ION VIANU, ALEXANDRU PALEOLOGU; ediție și notă asupra ediției de MARTA PETREU, 1999, 96 p. 3 lei
- RADU STANCA, **Aquarium**
selecția textelor și cuvînt-înainte de ION VARTIC, ediție de MARTA PETREU, 2000, 202 p. 5 lei
- DUMITRU ȚEPENEAG, **Destin cu popești. Ștroane** (în colaborare cu Editura Dacia), 2001, 144 p. 6,30 lei
- ALEXANDRU VONA, **Esmeralda**, fișă de dicționar de FLORIN MANOLESCU, desene de GABRIELA MELINESCU, 2003, 112 p. 7,50 lei
- IRINA PETRAȘ, **Camil Petrescu: Schițe pentru un portret**, 2003, 150 p. 8 lei
- CONSTANTIN RĂDULESCU-MOTRU, **F. W. Nietzsche: Viața și filosofia sa**, 2003, 128 p. 10 lei
- TRISTAN JANCO, **Memoriile Șoahului**, 2006, 84 p. 15 lei
- JACQUES JOUET, **Poeme de metrou**
traducere de LETIȚIA ILEA, 2006, 164 p. 5 lei

REDACȚIA:

MARTA PETREU
(redactor-șef)

LUKÁCS JÓZSEF
VIRGIL LEON
IRINA PETRAȘ
ALINA MARIA FINAR
Tehnoredactare:
FOGARASI EDITH

Vignetele revistei reprezintă
variațiuni grafice de Mihai Barbu
după desene de Franz Kafka.

ANA POP
(contabilitate)

MIHAI MAGA
(întreținerea calculatoarelor)

EDITORI:

- Uniunea Scriitorilor din România
  - Fundația Culturală Apostrof
- Cont la BRD Cluj:
în lei: SV7853701300
în euro: SV6534401300

Revista apare cu sprijinul:

- Fondului Cultural Național
- Consiliului Local și al Primăriei Cluj-Napoca

ADRESA REDACȚIEI:

Cluj-Napoca
Str. I. C. Brătianu, nr. 22
cod 400079
Tel., fax: 0264/432.444
e-mail: apostrof@revista-apostrof.ro

Pentru corespondență:
Revista Apostrof, cp 1095, op 1,
Cluj-Napoca, 400750

• Revista APOSTROF figurează
în Lista-catalog a publicațiilor
interne, editată de RODIPET SA,
la poziția 4251.

Manuscrisele primite la redacție
nu se înapoiază.

ISSN 1220-3122
Revista este înregistrată la OSIM
cu nr. 45630/22.05.1996.

Revista APOSTROF este membră a
Asociației Revistelor, Imprimeriilor
și Editorilor Literare (ARIEL),
asociație cu statut juridic, recu-
noscută de Ministerul Culturii
și Cultelor.

Tiparul:
Centrul de Presă Reformat

Unica responsabilitate a re-
vistei *Apostrof* este de a găzdui
opiniile, oricît de diverse, ale
colaboratorilor noștri. Respon-
sabilitatea pentru conținutul fi-
ecărui text aparține, în exclu-
sivitate, autorului.

Apostrof

Puteți comanda orice carte la adresa: Cluj-Napoca, 400079, Str. I. C. Brătianu, nr. 22, tel. 0264/432.444 sau prin www.revista-apostrof.ro